

แนวทางการบริหารจัดการ
ด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน:

ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดน ที่ติดกับประเทศเมียนมา

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน: **ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดน**

ที่ติดกับประเทศเมียนมา

พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ จำนวน 250 เล่ม

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2566 จำนวน 164 หน้า

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ.2537

© สิทธิภาษาไทยเป็นของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้อำนวยการ	: พลตรี ทักษิณ	สิริสิงห์
ที่ปรึกษา	: พันเอก บัณฑูร	บำเรอราช
บรรณาธิการเล่ม	: นาวาอากาศเอก ชูศักดิ์	เกษตรวิทย์
ผู้ตรวจ	: พันเอก ฐณวัฒน์	วุฒิตะวันพัชญ์
	: พันเอก คมกฤษ	แนบกลาง
	: พันเอกหญิง ธนิตา	วงศ์จินดา
ผู้เรียบเรียง	: เรืออากาศเอกหญิง ศิวลีย์	สิริโรจน์บริรักษ์
ผู้เขียน	: เรืออากาศเอกหญิง ศิวลีย์	สิริโรจน์บริรักษ์
	: เรืออากาศโทหญิง นิตยา	งานไ
	: นายสิทธิชัย	สุขคะตะ
	: นางสาวนภิส	กรภควัฒน์จินดา
บรรณาธิการประจำกอง	: จำสิบตรีหญิง สิริดาภัทร์	คล้ายธานินทร์
ศิลปกรรม	: สิบโทหญิง จุฑารัตน์	บุญประเสริฐ
	: สิบตรี สรวีศ	ปิ่นรัตนานนท์
พิสูจน์อักษร	: นายศักดิ์ดา	พาณิชยพิเชฐ
	: นางณัฐกฤตา	วอนเผื่อน

จัดพิมพ์โดย

กองภูมิภาคศึกษา

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400

โทร 02 275 5715 เว็บไซต์ www.sscthailand.org

แนวทางการบริหารจัดการ
ด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน:

ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดน ที่ติดกับประเทศเมียนมา

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา และ (2) ศึกษาบทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

การวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลภายใต้สังกัดหน่วยงานภาคความมั่นคง ภาคเศรษฐกิจ และภาคประชาสังคม และได้สังเคราะห์ข้อมูลจาก (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และ (2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field study) ในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพิจิตร และพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดระนอง และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิจัย พบว่า **สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา** มีดังนี้ **มิติด้านการเมือง** ได้แก่ (1) ความไม่สงบในประเทศเมียนมา (2) การแทรกแซงจากชาติมหาอำนาจ และ (3) ปัญหาการปักปันเขตแดนในบางพื้นที่ที่ยังไม่แล้วเสร็จ **มิติด้านการทหาร** ได้แก่ (1) การสู้รบบริเวณชายแดนระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมากับกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ และ (2) การลักลอบค้าอาวุธสงคราม **มิติด้านสังคม** ได้แก่ (1) การอพยพข้ามแดนของผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา (2) การเติบโตอย่างรวดเร็วของโครงการชเวกโก (Shwe Kokko) (3) การเรียกร้องเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองของชาวเมียนมาที่ส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่ (4) ปัญหายาเสพติดและการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งยาเสพติดตามแนวชายแดน (5) การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตามแนวชายแดนรอบใหม่หลังเหตุการณ์รัฐประหารในเมียนมา (6) ปัญหาการศึกษาตามแนวชายแดน (7) ปัญหาสาธารณสุขตามแนวชายแดน และ (8) การลักลอบนำเข้า

สัตว์ - ชากสัตว์ตามแนวชายแดน **มิติด้านเทคโนโลยี** ได้แก่ (1) การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการกระทำผิดกฎหมาย (2) อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ได้รับจากหน่วยเหนือไม่ตอบสนองต่อการปฏิบัติการกิจในพื้นที่ (3) การขาดการส่งต่อองค์ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีของแต่ละหน่วยงาน (4) อุปกรณ์ในการสนับสนุนการเฝ้าระวังบริเวณชายแดนไม่เพียงพอ (5) การใช้โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีจากฝั่งไทยในการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยี (6) เครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ครอบคลุมในหลายพื้นที่ที่บริเวณชายแดน (7) การตั้งฐานการพนันออนไลน์บริเวณชายแดน (8) การใช้เทคโนโลยีในการผลิตยาเสพติดที่ทันสมัยมากขึ้น และ (9) อุปสรรคจากการทำลายอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีของสัตว์ป่า **มิติด้านสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ (1) การสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งตามแนวชายแดน (2) การประท้วงของประชาชนจากผลกระทบของการระเบิดเกาะแก่ง (3) ปัญหาภาวะทางอากาศข้ามแดน (4) การลักลอบตัดไม้ บุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อใช้ในเชิงเศรษฐกิจ (5) การลักลอบค้าสัตว์ป่าสงวน (6) ปัญหาไฟฟ้า (7) การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อครอบครองที่ดินทำกิน และ (8) ปัญหาขยะและการบริหารจัดการขยะที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ **มิติด้านเศรษฐกิจ** ได้แก่ (1) การค้าชายแดนไทย - เมียนมาได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ Covid-19 และสถานการณ์ทางการเมืองในเมียนมา (2) การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย/แรงงานต่างด้าว (3) การพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับอาชญากรรมอื่น ๆ (4) การเข้ามาลงทุนของผู้ประกอบการ/นักลงทุนชาวจีน (5) การเร่งพัฒนาระบบคมนาคมในเมียนมาที่ส่งผลต่อการนำเข้ารถยนต์ ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมายเพิ่มมากขึ้น (6) สถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมาส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทย (7) สถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมาเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวชุมชน และ (8) การขาดแคลนแรงงานเมียนมาในพื้นที่ และ **มิติด้านภาวะผู้นำ** ได้แก่ (1) การสืบทอดอำนาจของผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ในลักษณะเครือญาติ (2) การเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง (ผู้นำรัฐบาล) ส่งผลให้สถานการณ์ในพื้นที่รุนแรงมากขึ้น

บทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา มีดังนี้ **มิติด้านการเมือง** ได้แก่ (1) การดำรงความ

ต่อเนื่องในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐบาลเมียนมา (2) การสนับสนุนให้เกิดความสงบภายในเมียนมาและผลักดันให้การดำเนินการตามฉันทามติ 5 ข้อของอาเซียนให้มีความคืบหน้าให้มากที่สุด (3) ภาครัฐควรดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขกับปัญหาความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเส้นเขตแดนทับซ้อน เพื่อลดการเผชิญหน้าหรือการกระทบกระทั่งกับประเทศเมียนมา **มิติด้านการทหาร** ได้แก่ (1) บูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในเรื่องแผน กำลังพล ทรัพยากร และข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการสู้รบบริเวณชายแดนหากสถานการณ์รุนแรงมากขึ้น ด้วยการฝึกจำลองสถานการณ์ เช่น การจัดทำ War room (2) การขับเคลื่อนนโยบายด้านความมั่นคงให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน และให้สอดคล้องกับการดำเนินการของทุกภาคส่วน (3) ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเมียนมาทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ **มิติด้านสังคม** ได้แก่ (1) สนับสนุนการขับเคลื่อนกิจกรรมคู่ขนานระหว่างประเทศ (2) การเพิ่มศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนให้สามารถจัดการปัญหาด้านความมั่นคงภายในพื้นที่ได้ด้วยตนเอง (3) พิจารณานุมัติงบประมาณสำหรับการให้ความช่วยเหลือประชาชนของเมียนมาตามหลักสิทธิมนุษยธรรมในพื้นที่ชายแดนเพิ่มเติม และ (4) กระชับความร่วมมือระหว่างประเทศในการร่วมกันแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามแดน **มิติด้านเทคโนโลยี** ได้แก่ (1) ควรสนับสนุนอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น Anti-drone เพื่อสกัดกั้นโดรนผิดกฎหมายตามแนวชายแดน (2) ส่งเสริมการพัฒนาดาวเทียม โดยเฉพาะระบบดาวเทียมนำทางเพื่อเป็นการระบุตำแหน่งของผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำ (3) อุปกรณ์ที่หน่วยงานได้รับควรใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อน และอนุญาตให้หน่วยปฏิบัติในพื้นที่สามารถจัดหาอุปกรณ์สำหรับซ่อมบำรุงได้เอง โดยไม่ต้องรอตามวงจรอุปโภคบริโภค (4) ควรสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีในการเฝ้าระวังเพิ่มเติม (5) ควรบูรณาการหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี เพื่อแก้ปัญหาเรื่องอินเทอร์เน็ตที่ไม่ครอบคลุมในพื้นที่ชายแดน (6) ควรสร้างระบบหรือช่องทาง

ในการประสานข้อมูล และเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างสองประเทศผ่านกลไกขับเคลื่อนที่มีในพื้นที่ (7) หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ควรใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook เพื่อกระจายข่าวสารและเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็ว **มิติด้านสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ (1) ควรปรับปรุง กฎ/ระเบียบให้ประชาชนตามแนวชายแดนสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร่วมกัน เพื่อเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาเสียดิน (2) ส่งเสริมการเจรจาและการทำข้อตกลงร่วมกันในการไม่บุกรุกพื้นที่ป่าหรือเผาป่า (3) การพัฒนาพื้นที่แบบครอบคลุมโดยที่ยังคงมุ่งเน้นให้ประชาชนในพื้นที่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ (4) สร้างความตระหนักให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม (5) ดำเนินโครงการเสริมสร้างความรู้และจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน (6) สร้างความชัดเจนในการกำหนดแนวทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุม และ (7) สร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทั้งสองประเทศในการรักษาสภาพแวดล้อมร่วมกัน

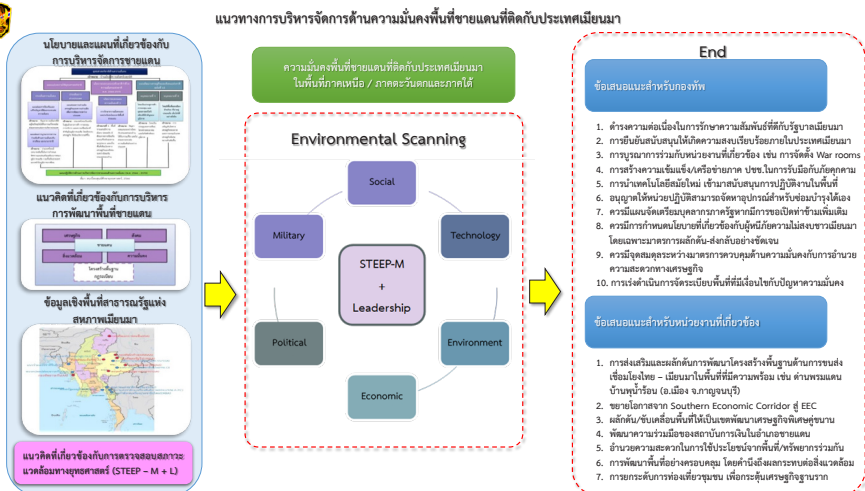
มิติด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ (1) พัฒนาความร่วมมือของสถาบันการเงินในอำเภอชายแดนทั้งสองประเทศ ให้สามารถดำเนินธุรกรรมทางการเงินได้อย่างสะดวกและปลอดภัย (2) การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยไม่เป็นอุปสรรคต่อความมั่นคง (3) ผลักดันยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและส่งเสริมการเกษตรท้องถิ่น เพื่อเป็นทุนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับชุมชนในพื้นที่ และ (4) ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพสินค้า ผลิตภัณฑ์ และศักยภาพคนในชุมชน และ **มิติด้านภาวะผู้นำ** ได้แก่ (1) การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศให้ใกล้ชิดกัน เพื่อลดเงื่อนไขต่าง ๆ ภายใต้การมีทัศนคติที่ดีต่อรัฐ (2) สนับสนุนการดำเนินการระหว่างรัฐต่อรัฐ เพื่อสร้างเสถียรภาพตามแนวชายแดน และ (3) สนับสนุนการดำเนินการของรัฐ เพื่อตอบสนอง Road map ของเมียนมา ที่มุ่งไปสู่การเลือกตั้ง และการทำข้อตกลงยุติการสู้รบ

จากผลการศึกษาดังกล่าว ทำให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับกองทัพ ดังนี้

(1) ควรดำรงความต่อเนื่องในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐบาลเมียนมา ผ่านกลไกที่

มีอยู่ทั้งกลไกทางการทูตและกลไกในระดับกองทัพที่เป็นทางการ และส่งเสริมความร่วมมือในลักษณะไม่เป็นทางการ เช่น การเล่นกีฬาร่วมกัน ซึ่งขาดความต่อเนื่องไปหลังจากสถานการณ์ Covid-19 และสถานการณ์ความไม่สงบทางการเมืองในเมียนมา (2) การยืนยันสนับสนุนให้เกิดความสงบภายในประเทศเมียนมา รวมทั้งสนับสนุนมติของอาเซียนในการแก้ไขสถานการณ์ในเมียนมาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย (3) การบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนด้วยการจำลองสถานการณ์ หรือการจัดตั้ง War rooms เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการสู้รบบริเวณชายแดนหากสถานการณ์รุนแรงยิ่งขึ้น (4) ควรดำรงความต่อเนื่องในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามาเป็นเครือข่าย ในการรับมือกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดน (5) การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่จุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ ภายใต้หลักความปลอดภัยและง่ายต่อการใช้งาน (6) อนุญาตให้หน่วยปฏิบัติในพื้นที่สามารถจัดหาอุปกรณ์สำหรับซ่อมบำรุงได้เองโดยไม่ต้องรอส่งซ่อมบำรุงตามวงจรบึงบประมาณ (7) จากการเติบโตอย่างรวดเร็วของโครงการชเวทโก (Shwe Kokko) หน่วยงานความมั่นคงควรมีแผนจัดเตรียมบุคลากรรองรับ หากภาคเอกชนเข้ามาขอเปิดท่าข้ามเพิ่มเติมในอนาคต (8) กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง ควรกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา หรือนโยบายการผลักดัน-ส่งกลับผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมาอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ชายแดน (9) ควรมีการปรับนโยบายความมั่นคงในบางประเด็น ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่ชายแดน โดยควรมีจุดสมดุลระหว่างมาตรการควบคุมด้านความมั่นคงในพื้นที่กับการอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจ และ (10) การเร่งดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขกับปัญหาความมั่นคง หรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเส้นเขตแดนทับซ้อน เพื่อลดการเผชิญหน้าหรือการกระทบกระทั่งกับประเทศเมียนมา

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) ส่งเสริมและผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งเชื่อมโยงระหว่างไทย-เมียนมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด่านพรมแดน บ้านพุน้ำร้อน (อ.เมือง จ.กาญจนบุรี) ที่ถือว่ามีความพร้อมและมีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง (2) ขยายโอกาสจากโครงการก่อสร้างทางพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข 81 สายบางใหญ่-กาญจนบุรี ในการสนับสนุนการขนส่งทางบกจากชายแดนจังหวัดกาญจนบุรีผ่านเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ไปยังกัมพูชาและเวียดนามในอนาคต (3) แสวงประโยชน์จากการที่พื้นที่ชายแดนฝั่งเมียนมามีแรงงานจำนวนมากที่พร้อมจะเข้ามารองรับการพัฒนาในลักษณะอุตสาหกรรมการผลิตร่วม (Co-production) เพื่อขับเคลื่อนให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษคู่ขนาน (4) พัฒนาความร่วมมือของสถาบันการเงินในอำเภอชายแดนทั้งสองประเทศให้สามารถดำเนินไปได้อย่างถูกกฎหมายและปลอดภัย (5) ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรอำนวยความสะดวกในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร่วมกัน และใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเป็นทางเลือกเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคง เช่น ปัญหายาเสพติด เป็นต้น และ (6) การยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับฐานราก และใช้มิติด้านเศรษฐกิจเป็นตัวนำในการส่งเสริมความสัมพันธ์ในพื้นที่ ดังภาพ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ เนื่องจากความช่วยเหลือ และการสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายในศูนย์ศึกษา ยุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ที่ได้ให้ความรู้ ความเข้าใจ ตรวจสอบ ข้อบกพร่อง แก้ไขปรับปรุงให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ต่าง ๆ ในการทำวิจัย คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตอบแบบสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ในพื้นที่ ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจน ขอขอบพระคุณทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการบริหารจัดการ ด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน และให้ความสำคัญต่อการทำรายงานวิจัยฉบับนี้อย่างยิ่ง ทำให้คณะผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์

คณะนักวิจัยฯ

กองภูมิภาคศึกษา ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

กรกฎาคม 2566

บทสรุปผู้บริหาร	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(9)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(12)
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	8
คำถามในการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	10
ผลที่คาดว่าจะได้รับการจากการวิจัย	12
2 การทบทวนวรรณกรรม	
นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดน	15
นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ	
(พ.ศ. 2566 - 2570)	16
แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง	
(พ.ศ. 2566 - 2570)	19
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาพื้นที่ชายแดน	25
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสถานะ	
แวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (STEEP - M + L)	31

ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (The Republic of the Union of Myanmar)	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56
กรอบแนวคิดในการวิจัย	58
3 ระเบียบวิธีวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	67
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล	73
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	74
การวิเคราะห์ข้อมูล	75
4 ผลการวิจัย	
สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน ที่ติดกับประเทศเมียนมา	79
บทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือ ด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา	106
5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
ข้อเสนอแนะการวิจัย	115
บรรณานุกรม	129
ภาคผนวก	137

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2.1	การสังเคราะห์องค์ประกอบจากการทบทวนวรรณกรรม	59
ตารางที่ 3.1	กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ภาคเหนือ	68
ตารางที่ 3.2	กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้	70
ตารางที่ 4.1	สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน ที่ติดกับประเทศเมียนมา	103

สารบัญภาพ

ภาพที่ 2.1	ความเชื่อมโยงของนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารจัดการชายแดน	22
ภาพที่ 2.2	กรอบแนวคิดของการพัฒนาพื้นที่ชายแดน	30
ภาพที่ 2.3	แผนที่ประเทศเมียนมา	38
ภาพที่ 2.4	เขตการปกครองของประเทศเมียนมา	43
ภาพที่ 2.5	ภาพแสดงพื้นที่ฐานกองกำลังโดยรวมของ กองกำลังชาติพันธุ์ในเมียนมา	55
ภาพที่ 2.6	กรอบแนวคิดในการวิจัย	63
ภาพที่ 5.1	แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน ที่ติดกับประเทศเมียนมา	124

1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระบวนการทัศน์ของการบริหารจัดการความมั่นคงตามแนวชายแดนในระเบียบระหว่างประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือที่รู้จักกันว่าสงครามเย็น (Cold War)¹ ได้ให้ความสำคัญกับความมั่นคงของรัฐ (State Security) โดยมุ่งเน้นการรักษาบูรณภาพแห่งดินแดนภายใต้ความสำคัญของรัฐชาติ (Nation State) การมีกองทัพที่เข้มแข็ง และการป้องกันภัยคุกคามทางทหาร (Military Threat) เป็นหลัก หรือความมั่นคงแบบดั้งเดิม (Common Security) ในขณะที่เมื่อโลกเข้าสู่ยุคหลังสงครามเย็น *กระบวนการทัศน์ของการบริหารจัดการความมั่นคงตามแนวชายแดน*² ได้ถูกปรับเปลี่ยนไปจากเดิมที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคงของรัฐไปสู่กระบวนการทัศน์ของความมั่นคงใหม่ (New Paradigm) ที่มุ่งให้ความสำคัญตั้งแต่ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ไปจนถึงความมั่นคงของสังคมและชุมชน (Social/Community Security) และไปสู่ความมั่นคงของรัฐ ดังนั้นภายใต้กระบวนการทัศน์ของความมั่นคงใหม่นี้ ได้ให้ความหมายของความมั่นคงว่าเป็นความมั่นคงโดยรวมมือกัน หรือความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security)

¹ สถาบันพระปกเกล้า. (ไม่ระบุ). สงครามเย็น. สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2565, เข้าถึงได้จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=สงครามเย็น>

² พลเอก ธนะศักดิ์ ปฏิมาประกร อ้างถึงใน ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (2562). การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า: ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก. สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2565, เข้าถึงได้จาก https://sscthailand.org/uploads_ssc/research_202004261587916457407945.pdf

ความมั่นคงกับการส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน” และให้ความสำคัญกับทั้งประเด็นเชิงพื้นที่ (Area based) และรายประเด็น (Issue based) รวมทั้งการดำเนินงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อให้พื้นที่ชายแดนมีความมั่นคง ปลอดภัย และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของมนุษย์อย่างสมดุล และ (2) เพื่อให้การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนในมิติด้านความมั่นคง มีเอกภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ อย่างไร้รอยต่อ ประกอบด้วย 9 แนวทางการดำเนินการ ได้แก่ (1) พัฒนาระบบป้องกันพื้นที่ชายแดน (2) พัฒนาระบบการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดน (3) พัฒนาความเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าข้ามพรมแดน (4) การเตรียมความพร้อมในการยกระดับจุดผ่านแดน (5) การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดน (6) พัฒนาระบบการเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพข้ามแดน (7) พัฒนาระบบการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกันโรคระบาดในพืชและสัตว์ รวมถึงควบคุมสุขอนามัยพืชและสุขภาพสัตว์ข้ามพรมแดน (8) ดำเนินการจัดระเบียบหรือควบคุมพื้นที่ที่มีปัญหาเขตแดน และ (9) จัดทำฐานข้อมูลความมั่นคงด้านชายแดน

โดย **กระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการกองทัพไทย) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ดำเนินการตามแนวทางที่ 1 พัฒนาระบบป้องกันพื้นที่ชายแดน** โดยมีเป้าหมาย เสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบป้องกันพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล ทั้งช่องทางที่เป็นทางการและพื้นที่ชายแดน โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามศักยภาพพื้นที่ มาใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน รวมถึงรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์เพื่อให้สามารถปกป้องอธิปไตย รักษาผลประโยชน์ของชาติ แจ้งเตือนป้องกันและจัดการภัยความมั่นคง รวมทั้งอาชญากรรมข้ามชาติที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วถึง และมีตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ร้อยละการใช้/การนำเทคโนโลยีสนับสนุนการปฏิบัติงาน

ของภูมิภาค และหมุดหมายที่ 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัยเติบโตได้อย่างยั่งยืน) รวมทั้งแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง และประเด็นการต่างประเทศ

ในพื้นที่จุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ (จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรนการค้า จุดผ่อนปรนพิเศษ) และ (2) ระดับความสำเร็จของระบบป้องกันพื้นที่ชายแดนด้วยการใช้เทคโนโลยีไปสู่การแจ้งเตือน ป้องกัน และจัดการภัยความมั่นคง รวมทั้งอาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่ชายแดน

อย่างไรก็ตาม **จากการประเมินแนวโน้มสถานการณ์และปัญหาความมั่นคงชายแดนในระยะ 5 ปีที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทย⁶** พบว่า **สถานการณ์ความไม่สงบทางการเมืองภายในประเทศรอบบ้าน** โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์การสู้รบระหว่างฝ่ายรัฐบาลรักษาการและฝ่ายต่อต้าน มีแนวโน้มยืดเยื้อรุนแรง และขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ทั้งในเชิงพื้นที่ และระดับความรุนแรง รวมทั้ง ทั้งสองฝ่ายยังไม่มีแนวโน้มในการใช้การเจรจาเพื่อหาทางออก สถานการณ์ดังกล่าวอาจนำไปสู่ภาวะไร้เสถียรภาพภายในประเทศทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ และอาจทำให้เกิดการแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจภายนอก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อไทยทั้งในด้านการบริหารจัดการภายใน เช่น การบริหารจัดการผู้พลหนีภัยเมือง การปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ และด้านภาพลักษณ์ในระดับนานาชาติ เช่น ภาพลักษณ์ในการเป็นทางผ่านของขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น และ **สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจในประเทศรอบบ้าน** เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศรอบบ้าน คือ การให้สัมปทานระยะยาวแก่ภาคเอกชนในการพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ ในรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งการกู้ยืมเงินเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ อาทิ ถนน ท่าเรือ เขื่อน จึงมีแนวโน้มที่ประเทศรอบบ้านจะมีการพึ่งพาการพัฒนาทางเศรษฐกิจจากภายนอกในรูปแบบดังกล่าวมากยิ่งขึ้น

⁶ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2566). แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 – 2570), อ้างแล้ว

โดย **สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา** เป็นประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทยยาวที่สุด⁷ กล่าวคือ ชายแดนประเทศไทย - เมียนมา มีระยะทางประมาณ 2,401 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ซึ่ง **สถานการณ์ความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในปัจจุบันยังคงเผชิญภัยคุกคามด้านความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง** โดยพบว่า **พื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคเหนือ** ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพิษณุโลกนั้น มีการเกิดขึ้นของโครงการชเวกโก (Shwe Kokko) ซึ่งเป็นโครงการลงทุนทางเศรษฐกิจของจีนขนาดใหญ่ ในเขตรัฐกะเหรี่ยง เมืองเมียวดี ประเทศเมียนมา พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตอิทธิพลของกองกำลังพิทักษ์ชายแดน (Border Guard Force: BGF) รัฐกะเหรี่ยง ซึ่งรัฐบาลเมียนมาไม่ได้มีอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่โดยตรง ทำให้เห็นถึงช่องโหว่ในการควบคุมการเดินทางของแรงงานและนักท่องเที่ยว รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนข้ามแดนระหว่างชายแดนไทย - เมียนมา ตรงข้าม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งอาจทำให้พื้นที่ดังกล่าว กลายเป็นแหล่งรวมของเครือข่ายทุนสีเทาและอาชญากรรมข้ามชาติ⁸ สำหรับ **พื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้** ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดระนอง และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้นยังได้รับผลกระทบจากการสู้รบระหว่างรัฐบาลเมียนมากับชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดน อาทิ เมื่อ 23 มกราคม 2566 เกิดเหตุกองกำลังไม่ทราบฝ่ายทำการเผาสถานที่ราชการ 5 แห่ง ในอำเภอพญาตองซู จังหวัดจะฮันแซ็กจี ประเทศเมียนมา ซึ่งจุดเกิดเหตุอยู่ตรงข้ามจุดผ่อนปรน

⁷ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ. (2561). แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2559 - 2564). สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2565, เข้าถึงได้จาก <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/10/แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง.pdf>

⁸ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (2566). บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศไทย สัปดาห์ ฉบับที่ 8/66 เรื่อง ทุนจีนสีเทาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2566, เข้าถึงได้จาก https://sscthailand.org/uploads_ssc/research_202303171679025676869024.pdf

ทางการค้าขายแดนด่านพระเจดีย์สามองค์ บ้านพระเจดีย์สามองค์ หมู่ที่ 9 ตำบลหนองลู อำเภอส่งขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพียง 900 เมตร⁹ ต่อมา เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2566 เกิดเหตุยิงปะทะกันระหว่างทหารเมียนมากับชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงบริเวณหน้าด่านตรวจคนเข้าเมืองพญาตองซู ทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง ชูธงรักษาความสงบประจำหมู่บ้านพระเจดีย์สามองค์ (ชรบ.) และผู้นำชุมชนของไทย ต้องเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ และประกาศให้ประชาชนกลับเข้าบ้านเรือนเพื่อความปลอดภัย¹⁰ และ 25 กุมภาพันธ์ 2566 เกิดเหตุยิงปะทะระหว่างทหารเมียนมากับกองกำลังติดอาวุธไม่ทราบฝ่าย โดยคาดว่าเป็นการเผาสถานที่ราชการพญาตองซู¹¹

สำหรับ **สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในปัจจุบัน** พบว่า แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.2559 - 2564) ได้มีการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เป้าหมายออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ พื้นที่เป้าหมายระยะที่ 1 (เร่งด่วน) (พ.ศ.2559) พื้นที่เป้าหมายระยะที่ 2 (พ.ศ.2560 - 2562) พื้นที่เป้าหมายระยะที่ 3 (พ.ศ. 2563 - 2564) โดยพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก 6 พื้นที่ ได้แก่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก - ตำบลท่าสายลวด ตำบลพระธาตุผาแดง ตำบลแม่กาษา ตำบลแม่กุ ตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ปะ ตำบลแม่สวด และตำบลมหาวัน อำเภอแม่สวด ตำบลช่องแคบ ตำบลพบพระ และตำบลวาลีย์ อำเภอพบพระ ตำบลชนะเจือ ตำบลแม่เงา และตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก แต่จากสถานการณ์ความมั่นคงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในทุกมิติ

⁹ไทยรัฐออนไลน์. (2566). เมียนมาเคียด เมืองพญาตองซูถูกเป็นไฟ DKBA โจมตีหนัก เสียระเบิดสนั่นถึงไทย. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/central/2610546>

¹⁰อปท.นิวส์. (2566). สถานการณ์ชายแดนสงขลาบุรี เจ้าหน้าที่หนีตาย โชคดีไม่ได้รับบาดเจ็บ. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.opt-news.com/news-highlight/32402>

¹¹สำนักข่าวบ้านเมือง. (2566). ยิงถล่มสถานีตำรวจพญาตองซู! เสียปืน - ระเบิดดังถึงด่านเจดีย์สามองค์. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.banmuang.co.th/news/region/317807>

จึงกล่าวได้ว่า ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนยังคงดำรงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง นั่นคือ พื้นที่ชายแดนมักเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้ยาก เนื่องจากสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่าเขา ความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำ ผลที่เกิดขึ้นในฐานะของความเป็นรัฐ คือ พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ที่อำนาจรัฐอ่อนแอ ดังนั้นความจำเป็นในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีความเจริญทัดเทียมพื้นที่อื่น ๆ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับความมั่นคงของชาติ¹² นอกจากนี้ พื้นที่ชายแดนยังมีความสำคัญในฐานะที่เป็นปราการด่านแรกในการป้องกันภัยคุกคาม ความมั่นคง รวมทั้งมิติด้านเศรษฐกิจในฐานะที่พื้นที่ชายแดนเป็นแหล่งสร้างความมั่งคั่งให้กับรัฐ

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เล็งเห็นว่าการบริหารจัดการภัยคุกคามความมั่นคงตามแนวชายแดน โดยเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป มิเช่นนั้นการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน อาจไม่เกิดผลสัมฤทธิ์และไม่สามารถรองรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ จึงได้ดำเนินการวิจัยและจัดทำเอกสารวิจัย เรื่อง **“แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา”** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา และเพื่อศึกษาบทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา อันจะนำมาซึ่งประโยชน์ในการมีเสถียรภาพและความมั่นคงเป็นเป้าหมายสูงสุดในการดำรงอยู่ของประเทศชาติ ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและยั่งยืนในอนาคต

¹² ชูวงศ์ อุบลีและคณะ. (2559). การบริหารจัดการปัญหาพื้นที่ชายแดน : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 14(1), 28-29. สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2565, เข้าถึงได้จาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/download/244155/165559/849105

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

1.2.2 เพื่อศึกษาบทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

1.3 คำถามในการวิจัย

1.3.1 สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมามีอะไรบ้าง

1.3.2 บทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาควรจะเป็นอย่างไร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา” ศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้ 1. นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดน ได้แก่ (1.1) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) (1.2) แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 - 2570) 2. แนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาพื้นที่ชายแดน 3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (STEEP - M + L) 4. ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (The Republic of the Union of Myanmar) 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4.2 ด้านพื้นที่

1.4.2.1 ศึกษาการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับโครงการ Shwe Kokko ในเขตรัฐกะเหรี่ยง เมืองเมียวดี ประเทศเมียนมา โดยพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตอิทธิพลของกองกำลังพิทักษ์ชายแดน (Border Guard Force: BGF) รัฐกะเหรี่ยง ซึ่งรัฐบาลเมียนมาไม่ได้มีอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่โดยตรง ทำให้เห็นถึงช่องโหว่ของการเกิดภัยคุกคามด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน

1.4.2.2 ศึกษาการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดระนอง และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งยังพบเหตุการณ์ความไม่สงบและการปะทะกันระหว่างทหารเมียนมากับชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดน

1.4.3 ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพิษณุโลก และพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดระนอง และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดหน่วยงานภาคความมั่นคง ภาคเศรษฐกิจ และภาคประชาสังคม

1.4.4 ด้านระยะเวลา

การศึกษานี้ดำเนินการระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2565 - กรกฎาคม 2566

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 **ความมั่นคงพื้นที่ชายแดน** หมายถึง พื้นที่ชายแดนของประเทศไทย ที่ติดต่อกับประเทศเมียนมาบริเวณชายแดนในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพิจิตรโลก และบริเวณชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดระนอง และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาเอกราชอธิปไตยและความมั่นคงของชาติ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนในทุกมิติ ได้แก่ มิติด้านสังคม มิติด้านเทคโนโลยี มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านการเมือง มิติด้านการทหาร และมิติด้านภาวะผู้นำ

1.5.2 **ภัยคุกคามตามแนวชายแดน** หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยที่ติดต่อกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพิจิตรโลก และในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดระนอง และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แล้วทำให้มีผลกระทบต่อการรักษาเอกราชอธิปไตยและความมั่นคงของชาติ ตลอดจนเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนในทุกมิติ ได้แก่ มิติด้านสังคม มิติด้านเทคโนโลยี มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านการเมือง มิติด้านการทหาร และมิติด้านภาวะผู้นำ

1.5.3 **สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง** หมายถึง การศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศเมียนมาในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อความมั่นคงชายแดน ทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ได้แก่

1.5.3.1 **ปัจจัยด้านสังคม (Social: S)** ได้แก่ (1) ผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา จากสถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมา (2) การเติบโตอย่างรวดเร็วของโครงการ Shwe Kokko ในเขตรัฐกะเหรี่ยง (Border Guard Force: BGF) เมืองเมียวดีของเมียนมา (3) ปัญหายาเสพติดและการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งยาเสพติดตามแนวชายแดน (4) การเรียกร้องเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่

(5) การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (6) ปัญหาการศึกษาตามแนวชายแดน (7) ปัญหาสาธารณสุขตามแนวชายแดน (8) การลักลอบนำเข้าสัตว์ - ซากสัตว์ตามแนวชายแดน และ (9) การเรียกร้องเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่

1.5.3.2 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology: T) ได้แก่ (1) การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการกระทำผิดกฎหมาย (2) อุปการณ์ทางเทคโนโลยีที่ได้รับจากหน่วยเหนือ ไม่ตอบสนองต่อการปฏิบัติการในพื้น (3) ขาดการส่งต่อองค์ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีของแต่ละหน่วยงาน (4) อุปกรณ์ในการสนับสนุนการเฝ้าระวังบริเวณชายแดนไม่เพียงพอ (5) การใช้โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีจากฝั่งไทยในการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยี (6) เครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ครอบคลุมในหลายพื้นที่บริเวณชายแดน (7) การตั้งฐานการพนันออนไลน์บริเวณชายแดน (8) การใช้เทคโนโลยีในการผลิตยาเสพติดที่ทันสมัยมากขึ้น และ (9) อุปสรรคจากการทำลายอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีของสัตว์ป่า

1.5.3.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental: En) ได้แก่ (1) การสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งตามแนวชายแดน (2) การประท้วงของประชาชนจากผลกระทบของการระเบิดเกาะแก่ง (3) ปัญหามลภาวะทางอากาศข้ามแดน (4) การลักลอบตัดไม้ บุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อใช้ในเชิงเศรษฐกิจ (5) การลักลอบค้าสัตว์ป่าสงวน (6) ปัญหาไฟฟ้า (7) การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อครอบครองที่ดินทำกิน และ (8) ปัญหาขยะและการบริหารจัดการขยะที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ

1.5.3.4 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic: Eco) ได้แก่ (1) การค้าชายแดนไทย - เมียนมาได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ Covid-19 และสถานการณ์ทางการเมืองในเมียนมา (2) การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย/แรงงานต่างด้าว (3) การพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับอาชญากรรมอื่น ๆ (4) การเข้ามาลงทุนของผู้ประกอบการ/นักลงทุนชาวจีน (5) การเร่งพัฒนาระบบคมนาคมในเมียนมาที่ส่งผลต่อการนำเข้ารถยนต์ ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมายเพิ่มมากขึ้น (6) สถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมาส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนพื้นที่

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทย (7) สถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมาเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวชุมชน และ (8) การขาดแคลนแรงงานเมียนมาในพื้นที่

1.5.3.5 **ปัจจัยด้านการเมือง (Politic: P)** ได้แก่ (1) ความไม่สงบในประเทศเมียนมา (2) การแทรกแซงจากชาติมหาอำนาจ และ (3) ปัญหาการปักปันเขตแดนในบางพื้นที่ที่ยังไม่แล้วเสร็จ

1.5.3.6 **ปัจจัยด้านการทหาร (Military: M)** ได้แก่ (1) การสู้รบบริเวณชายแดนระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมากับกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ และ (2) การลักลอบค้าอาวุธสงคราม

1.5.3.7 **ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (Leadership: L)** ได้แก่ (1) การสืบทอดอำนาจของผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ในลักษณะเครือญาติ และ (2) การเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง (ผู้นำรัฐบาล) ส่งผลให้สถานการณ์ในพื้นที่รุนแรงมากขึ้น

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1.6.1 ทราบถึงสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศไทย

1.6.2 ได้บทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศไทย

1.6.3 ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์จัดทำเป็นข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศไทยให้กับกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2

ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา และศึกษาบทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ภายใต้สถานการณ์และสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการศึกษาในส่วนนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดน

2.1.1 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ
(พ.ศ. 2566 – 2570)

2.1.2 แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง
(พ.ศ. 2566 – 2570)

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาพื้นที่ชายแดน

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (STEEP - M + L)

2.4 ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (The Republic of the Union of Myanmar)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดน

2.1.1 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570)¹³

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) ได้จัดทำขึ้นโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในการประมวล วิเคราะห์ และเสนอแนะนโยบายและแผนความมั่นคงทั้ง 17 ด้าน ภายใต้กรอบแนวคิด “ความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security)” และความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ในบริบทความมั่นคงปัจจุบันและแนวโน้มภายในประเทศและต่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Whole - of - Government Approach) ควบคู่กับการดำเนินงานที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในงาน ความมั่นคง (Whole - of - Society Approach) ตลอดจนการบริหารจัดการความเสี่ยง และการสร้างความสามารถในการกลับคืนสู่สภาพเดิม (Resilience) เพื่อให้พร้อม เผชิญปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ดังนี้

2.1.1.1 วิสัยทัศน์

“ประเทศชาติมีเสถียรภาพ ประชาชนอยู่ดีมีสุข ปลอดภัยจาก ภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีศักยภาพบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติอย่างยั่งยืน”

2.1.1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือ ระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ
2. เพื่อถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงไปสู่การปฏิบัติได้อย่าง เป็นรูปธรรมและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

¹³ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2566). นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570), อ้างแล้ว

3. เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นกรอบทิศทางการจัดทำและขับเคลื่อนแผนระดับที่ 3 (แผนปฏิบัติการด้านต่าง ๆ แผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน แผนพัฒนาในระดับพื้นที่) ที่เกี่ยวข้องทางด้านความมั่นคงได้อย่างสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.1.1.3 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) มีทั้งสิ้น 17 นโยบายและแผนความมั่นคง แบ่งออกเป็น 2 หมวด ดังนี้

1. หมวดประเด็นความมั่นคง เป็นประเด็นภัยคุกคามที่มีผลกระทบและแนวโน้มความเสี่ยงสูงต่อความมั่นคงแห่งชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ รวม 13 นโยบายและแผนความมั่นคง ดังนี้

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 1 การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 2 การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 3 การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 4 การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 5 การป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 6 การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง และผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 7 การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 8 การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 9 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 10 การป้องกันและแก้ไขปัญหาคา
มั่งคั่งทางไซเบอร์

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 11 การป้องกันและแก้ไขปัญหาคา
ก่อการร้าย

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 12 การสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 13 การบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้าน
สาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่

2. หมวดประเด็นศักยภาพความมั่นคง เป็นประเด็นเสริมสร้างศักยภาพ
และพัฒนาขีดความสามารถของประเทศในการป้องกันและแก้ไขประเด็นความมั่นคง
ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวม 4 นโยบายและแผนความมั่นคง ดังนี้

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 14 การพัฒนาศักยภาพการเตรียม
พร้อมแห่งชาติ และการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 15 การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 16 การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 17 การเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่

2.1.1.4 สำหรับ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดน ได้แก่
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 3 การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติ
พื้นที่ชายแดน รายละเอียด ดังนี้

1. จุดมุ่งเน้น

พื้นที่ชายแดนและประชาชนในพื้นที่มีการพัฒนา มีความมั่นคงปลอดภัย
มีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อ
การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของมนุษย์อย่างสมดุล อีกทั้งยังเป็น
พื้นที่ความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน ทั้งในด้านการร่วมกัน
ป้องกันภัยคุกคามและปัญหาความมั่นคง การแก้ไขปัญหาความคั่งค้าง รวมถึงการสร้าง
การเติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างยั่งยืน

2. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ 1 พื้นที่ชายแดนมีความมั่นคงปลอดภัย มีศักยภาพการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบ และเป็นพื้นที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้าน

ผลสัมฤทธิ์ พื้นที่ชายแดนมีศักยภาพในการป้องกันภัยคุกคามทุกรูปแบบ ประชาชนและชุมชนตามแนวชายแดนมีความปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญทางเศรษฐกิจ การสัญจรและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ตัวชี้วัดที่ 1 การพัฒนาระบบป้องกันตามแนวชายแดนด้วยการใช้เทคโนโลยี อย่างน้อยร้อยละ 85 ของจังหวัดชายแดนทั้งหมด ภายในปี 2570

ตัวชี้วัดที่ 2 มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5 ต่อปี

เป้าหมายที่ 2 ปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านได้รับการแก้ไข และไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาเขตแดนโดยมีความสมดุลระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ตัวชี้วัด เป้าหมายในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนของไทย อยู่ที่ย้อยละ 80 ภายในปี 2570

2.1.2 แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 - 2570)¹⁴

แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 - 2570) เป็นแผนระดับที่ 3 ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (แผนระดับที่ 1) สอดคล้องกับแผนระดับที่ 2 ได้แก่ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) (นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 3 การรักษา

¹⁴ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2566). แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 - 2570), อ้างแล้ว

ความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (หมวดหมู่ที่ 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค และหมวดหมู่ที่ 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัยเติบโตได้อย่างยั่งยืน) รวมทั้งแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง และประเด็นการต่างประเทศ

2.1.2.1 กรอบแนวคิด

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 – 2570) โดยยึดหลักความสมดุลระหว่างการรักษาความมั่นคงกับการส่งเสริมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน และให้ความสำคัญกับทั้งประเด็นเชิงพื้นที่ (Area based) และรายประเด็น (Issue based) รวมทั้งการดำเนินงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้พื้นที่ชายแดนมีความมั่นคง ปลอดภัย และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของมนุษย์อย่างสมดุล

2.1.2.2 วิสัยทัศน์

รักษาความมั่นคง ส่งเสริมความมั่งคั่งในพื้นที่ชายแดน

2.1.2.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้พื้นที่ชายแดนมีความมั่นคง ปลอดภัย และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของมนุษย์อย่างสมดุล
2. เพื่อให้การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนในมิติด้านความมั่นคง มีเอกภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ อย่างไร้รอยต่อ

2.1.2.4 ตัวชี้วัด

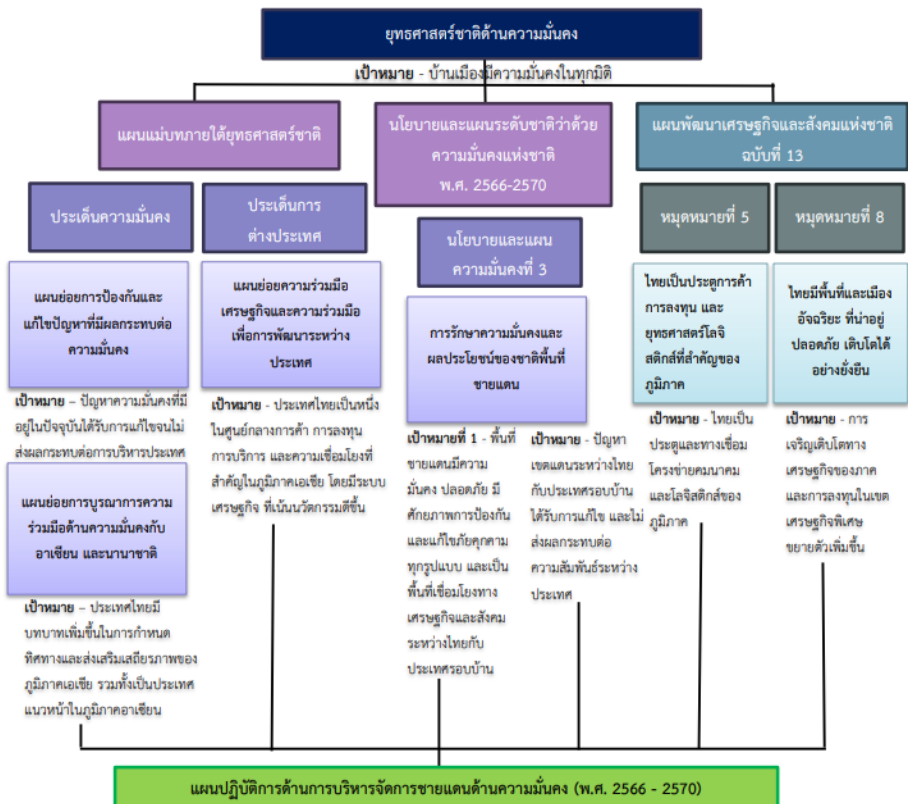
แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 - 2570) อิงตัวชี้วัดจากนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง

ในแนวทางการพัฒนาส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศ รายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาระบบป้องกันตามแนวชายแดนด้วยการใช้เทคโนโลยีอย่างน้อยร้อยละ 85 ของจังหวัดชายแดนทั้งหมดภายในปี 2570
2. มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5 ต่อปี
3. เป้าหมายในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนของไทยอยู่ที่ร้อยละ 80 ภายในปี 2570
4. ความสำเร็จของการพัฒนาระบบสนับสนุนบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนสำเร็จร้อยละ 85 ในปี 2570

โดยมีลักษณะความเชื่อมโยงระหว่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำแผนปฏิบัติการฉบับนี้ ซึ่งเป็นแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 ดังแผนภาพ

ภาพที่ 2.1 ความเชื่อมโยงของนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดน

ที่มา: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, 2566

2.1.2.5 แนวทางการดำเนินการ

ประกอบด้วย 9 แนวทางการดำเนินการ ได้แก่ (1) พัฒนาระบบป้องกันพื้นที่ชายแดน (2) พัฒนาระบบการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดน (3) พัฒนาความเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าข้ามพรมแดน (4) การเตรียมความพร้อมในการยกระดับจุดผ่านแดน (5) การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดน (6) พัฒนาระบบการเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพข้ามแดน (7) พัฒนาระบบการติดตามเฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกันโรคระบาดในพืชและสัตว์ รวมถึงควบคุมสุขอนามัยพืชและสุขภาพสัตว์ข้ามพรมแดน (8) ดำเนินการจัดระเบียบหรือควบคุมพื้นที่ที่มีปัญหาเขตแดน และ (9) จัดทำฐานข้อมูลความมั่นคงด้านชายแดน

โดย *กระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการกองทัพไทย)* เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ดำเนินการตามแนวทางที่ 1 พัฒนาระบบป้องกันพื้นที่ชายแดน ดังนี้

แนวทางที่ 1 พัฒนาระบบป้องกันพื้นที่ชายแดน

เป้าหมาย

เสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบป้องกันพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล ทั้งช่องทางที่เป็นทางการและพื้นที่ชายแดน โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามศักยภาพพื้นที่ มาใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน รวมถึงรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์เพื่อให้สามารถปกป้องอธิปไตย รักษาผลประโยชน์ของชาติ แจ้งเตือนป้องกันและจัดการภัยความมั่นคง รวมทั้งอาชญากรรมข้ามชาติที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างทัน่วงที

ตัวชี้วัด

(1) ร้อยละการใช้/การนำเทคโนโลยีสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่จุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ (จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรนการค้า จุดผ่อนปรนพิเศษ)

(2) ระดับความสำเร็จของระบบป้องกันพื้นที่ชายแดนด้วยการใช้เทคโนโลยีไปสู่การแจ้งเตือน ป้องกัน และจัดการภัยความมั่นคง รวมทั้งอาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่ชายแดน

แนวทางปฏิบัติ

(1) เพิ่มการใช้/การนำเทคโนโลยีมาใช้ในพื้นที่จุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบ ป้องกัน เฝ้าระวังภัยคุกคาม และสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ โดยสมดุลระหว่างการอำนวยความสะดวกและการป้องกันภัยความมั่นคง

(2) จัดทำระบบป้องกันพื้นที่ชายแดนและจัดทำฐานข้อมูลเพื่อป้องกันการกระทำผิดกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ เช่น การลักลอบเข้าเมือง อาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น ในพื้นที่ชายแดน โดยเน้นใช้เทคโนโลยี อาทิ ระบบการติดตามและเฝ้าระวัง (Monitor and Surveillance) ระบบการระบุตัวตนผ่านข้อมูลทางชีวภาพ (Biometrics) อากาศยานไร้คนขับหรือยูเอวี (Unmanned Aerial Vehicle: UAV) ในการดำเนินการ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ พร้อมทั้งจัดทำฐานข้อมูลดังกล่าวเพื่อเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและใช้ประโยชน์ อาทิ การส่งต่อข้อมูลการกระทำผิดให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม จับกุม และ/หรือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประมวลผลต่อไป

(3) เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนา และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตามแนวชายแดน เพื่อให้ประชาชนตามแนวชายแดนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังภัยตามแนวชายแดน รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ผ่านกลไกความร่วมมือในทุกระดับเพื่อติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติและภัยความมั่นคง

หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการตามแนวทางที่ 1

(1) หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กท. (บก.ทท.)

(2) หน่วยงานรับผิดชอบร่วม กท. (บก.ทท.), มท., ปค., สด., ปภ., กษ., กต., พณ., กศก., ดศ., ศรชล., ตร. (สตร., ตร.), ป.ป.ส., พม., สอ.ท, กอ.รมน., สชช., สททช. และ สทอภ.

สรุปได้ว่า นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดน ได้จัดทำขึ้นภายใต้กรอบแนวคิด “ความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security)” และความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ในบริบทความมั่นคงปัจจุบันและแนวโน้มภายในประเทศและต่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันควบคู่กับการดำเนินงานที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในงานความมั่นคง โดยเฉพาะ นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 3 การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน ที่มีจุดมุ่งเน้นให้พื้นที่ชายแดนและประชาชนในพื้นที่มีการพัฒนา มีความมั่นคงปลอดภัย มีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของมนุษย์อย่างสมดุล อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน ทั้งในด้านการร่วมกันป้องกันภัยคุกคามและปัญหาความมั่นคง การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง รวมถึงการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างยั่งยืน

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาพื้นที่ชายแดน

แนวคิดการบริหารการพัฒนาเป็นแนวคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางที่จะทำให้นโยบายหรือเป้าหมายที่วางไว้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นการลดอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ และทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น แนวคิดการบริหารการพัฒนา จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเขตพื้นที่ชายแดนในทุกมิติ ดังนี้

Weidner (1962: 98-100)¹⁵ ได้ให้ความหมายของการบริหารการพัฒนา หมายถึง การปรับวิธีการของการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเป้าหมายต่าง ๆ ของรัฐบาล ซึ่งต้องทราบถึงความต้องการของรัฐบาลว่ามีจุดมุ่งหมายที่จะมีการพัฒนาไปในทิศทางใด ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จึงจะสามารถนำมาบริหารและพัฒนาได้

Wayne Pace, Smith and Mills (1991: 67)¹⁶ ได้กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเขตพื้นที่ชายแดนเป็นการบูรณาการในระดับบุคคล การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาองค์การทำให้เกิดผลผลิตขององค์การ และเป็นการสร้างโอกาสในการทำให้องค์การประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ชายแดนนั้น รัฐจะต้องมีรูปแบบและกระบวนการ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นระบบครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ การสร้างรายได้ การมีงานทำ ความมั่นคง โอกาสทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสาธารณสุข และไม่สร้างผลกระทบในทางลบ เช่น หากเมื่อมีการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีการติดต่อการค้าขายสินค้าและบริการในด้านชายแดนมากขึ้น อาจจะทำให้เกิดขบวนการยาเสพติดชายแดน การลักลอบเข้าเมือง แรงงานต่างด้าว สุขภาพอนามัยหรือโรคที่มาจากสัตว์หรือคนที่เข้ามาจากต่างประเทศได้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (2566-2570)¹⁷

ได้กล่าวถึง การบริหารการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ไว้ใน หมวดหมายที่ 8 ไทยมี

¹⁵ Weidner อ้างถึงใน วีริชญ์ ปิยนนทศิลป์. (2560). การพัฒนาพื้นที่ชายแดน เพื่อการค้าการลงทุนและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560). สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pyu/article/view/123264>

¹⁶ Wayne, P., Smith, P. and Mills, G. (1991). Human Resource Development: The Field. Prentice-Hall

¹⁷ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ไม่ระบุ). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (2566-2570) สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13>

พื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น้อยอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน กลยุทธ์การพัฒนาที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก กลยุทธ์ย่อยที่ 1.1 พัฒนาภาคให้เป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ โดยใช้แนวทางการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาภาค และการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง – ตะวันตก ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นเครื่องมือสำคัญในการกระจายความเจริญเติบโตไปสู่ภูมิภาคและการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานเชื่อมโยงทั้งภายในพื้นที่ พื้นที่ใกล้เคียงและต่างประเทศ

และกลยุทธ์ที่ 5 การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อบริหารจัดการและลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กลยุทธ์ย่อยที่ 5.1 พัฒนากลไกความร่วมมือกับต่างประเทศในการจัดการภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน อาทิ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำโขง การแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามพรมแดน ทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคีโดยการจัดทำบันทึกความเข้าใจ ความร่วมมือทางวิชาการด้านการลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกัน ตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกัน โดยรายละเอียดของยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ชายแดนดังกล่าว ยังมุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมด้วย

วีริวิญญ์ ปิยนนทศิลป์ (2560)¹⁸

กล่าวถึง กรอบแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ดังนี้

มิติเศรษฐกิจ หมายถึง การพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนนั้น นอกจากเศรษฐกิจ

¹⁸ วีริวิญญ์ ปิยนนทศิลป์. (2560). การพัฒนาพื้นที่ชายแดน เพื่อการค้าการลงทุนและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560). สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pyu/article/view/123264>

ในระดับประเทศแล้วจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค ชุมชน และเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนด้วย เมื่อมีการพัฒนาเขตพื้นที่ชายแดน จะต้องเกิดระบบเศรษฐกิจแบบครบวงจร กล่าวคือ ในระดับประเทศได้มูลค่าการนำเข้าส่งออกสินค้าและบริการในปริมาณที่มากขึ้น ส่งผลให้เกิดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจระดับประเทศและเกิดการค้าการลงทุนเพิ่มมากยิ่งขึ้น ในระดับภูมิภาคเป็นพื้นที่แหล่งผลิตสินค้าและบริการ เพื่อกระจายสินค้าไปยังต่างประเทศ ซึ่งสามารถสร้างระบบเศรษฐกิจ ในภูมินาคนั้น ๆ สำหรับระดับชุมชนและระดับครัวเรือนในเขตพื้นที่การค้าชายแดน จะต้องได้รับผลกระทบในเชิงบวกจากเศรษฐกิจชายแดน ที่ได้มาจากการค้าหรือการลงทุน เช่น เกิดการจ้างงานในพื้นที่มากขึ้น ทำให้ประชาชนมีอาชีพและแหล่งรายได้จากการทำงาน หรือการค้าขายในพื้นที่ หรือส่งเสริมให้ประชาชน มีโอกาสในการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งจะสามารททำให้เศรษฐกิจของชุมชนและครัวเรือนดีขึ้นไปด้วย

มิติสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ของบุคคลในการอยู่ร่วมกันของประชาชนทั้งสองประเทศที่สามารถเข้า - ออก เพื่อติดต่อค้าขายระหว่างช่องทางชายแดนในพื้นที่นั้น ๆ นอกจากนี้แล้วยังหมายรวมถึงความสัมพันธ์เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมของสองประเทศที่ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศ

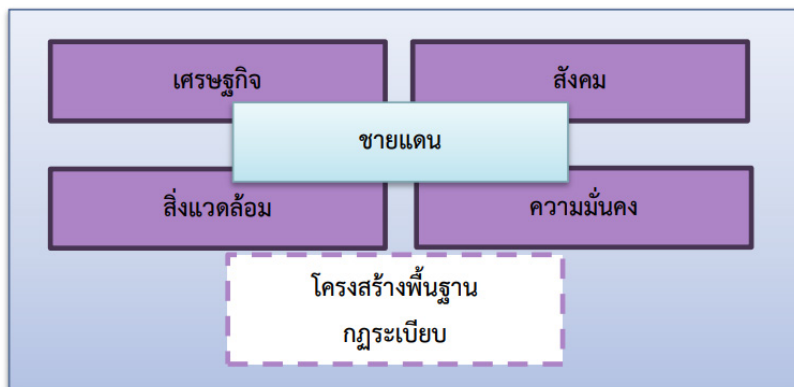
มิติสิ่งแวดล้อม หมายถึง ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ชายแดน จะต้องไม่ได้รับผลกระทบจากการค้าการลงทุนในพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียและเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การเปิดด้านการค้าชายแดน ด้านกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันการเปิดด้านการค้าชายแดนจะทำให้ภาคอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่มากยิ่งขึ้น อาจจะทำให้ชาวบ้านไม่มีที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกิน ทำให้ต้องรุกร้าเขตป่า และตัดไม้ทำลายป่า เพื่อการเพาะปลูกหรือเข้าไปยึดครองพื้นที่ป่าโดยผิดกฎหมายของนายทุน อีกทั้งการสร้างถนนผ่านป่าอนุรักษ์ อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของสิ่งแวดล้อม และอาจจะกระทบถึงทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าได้

มิติความมั่นคง หมายถึง ความสงบเรียบร้อยของสองประเทศในเขตพื้นที่ชายแดน ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการสู้รบ กระบวนการค้ายาเสพติด หรือชนกลุ่มน้อยติดอาวุธ ซึ่งในเขตการพัฒนาพื้นที่ชายแดนนั้น หากมีปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ก็คงยากต่อการพัฒนาเพื่อให้เกิดการเป็นด่านการค้าชายแดนได้ ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะต้องอาศัยรัฐที่ต้องดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลักดันและเกิดการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ไม่เช่นนั้นพื้นที่ชายแดนอาจมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้

สุเทพ นิมสาย (2558)¹⁹กล่าวว่า สังคมโลกในปัจจุบันที่ประเทศต่าง ๆ ล้วนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ และองค์กรอื่น ๆ ไม่สามารถที่จะดำรงตนอย่างโดดเดี่ยว หรือเลือกที่จะไม่ติดต่อกับความสัมพันธ์กับตัวแสดงต่าง ๆ ได้ จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นอกจากกรอบแนวคิดของการพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงแล้ว การดำเนินการเพื่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เป็นพื้นที่ด่านผ่านแดน เพื่อเป็นช่องทางในการกระจายสินค้าและบริการไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านนั้น จะต้องศึกษาโครงสร้างพื้นฐาน กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตดำเนินการพัฒนาพื้นที่ จากหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดด้วย ซึ่งการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทย ต้องมีการศึกษาสภาพบริบทของพื้นที่อย่างละเอียดและลึกซึ้ง เพราะเมื่อหากมีการเปิดด่านแล้ว กลุ่มคนที่จะได้รับผลกระทบเป็นกลุ่มแรก คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ดังนั้นหน่วยงานทั้งองค์การภาครัฐและเอกชนจึงต้องมีการศึกษาอย่างรอบคอบและรัดกุม ดังภาพ

¹⁹ สุเทพ นิมสาย. (2558). ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนและสังคมเมืองชายแดนในเขตภาคเหนือตอนนโยบายประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : กรณีศึกษาเมืองชายแดนจังหวัดเชียงรายและจังหวัดตาก. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดของการพัฒนาพื้นที่ชายแดน

ที่มา: สุเทพ นิมสสาย, 2558

สรุปได้ว่า การบริหารการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ให้ความสำคัญครอบคลุมในทุกมิติ ทั้ง **มิติด้านสังคม** ที่การพัฒนาเชิงพื้นที่ตามนโยบายของรัฐบาลต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไปพร้อม ๆ กันทั้งสุขภาพพื้นฐาน สาธารณสุข และการมีโอกาสด้านการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยไม่สร้างผลกระทบเชิงลบ เช่น การลักลอบเข้าเมือง แรงงานต่างด้าว สุขภาพอนามัยหรือโรคที่มาจากสัตว์หรือคนที่เข้ามาจากต่างประเทศ ให้กับประชาชนในพื้นที่ หรือความสัมพันธ์เกี่ยวกับประเพณี และวัฒนธรรมของสองประเทศที่ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศ เป็นต้น **มิติด้านเทคโนโลยี** เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกัน เป็นต้น **มิติด้านสิ่งแวดล้อม** เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ชายแดน จะต้องไม่ได้รับผลกระทบจากการค้าการลงทุนในพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียและเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น **มิติด้านเศรษฐกิจ** เช่น การติดต่อการค้าขายสินค้าและบริการ ในด้านชายแดน การเปิดด่านผ่านแดน เพื่อการค้าและการลงทุน หรือการนำเข้า-ส่งออกสินค้าและบริการ เพื่อให้การพัฒนาเขตพื้นที่การค้าชายแดนมีประสิทธิภาพและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น **มิติด้านการเมือง** เช่น การสร้างความมั่นคงระหว่าง

ประเทศจะต้องอาศัยรัฐที่ต้องดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลักดันและเกิดการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ไม่เช่นนั้นพื้นที่ชายแดนอาจมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้ และ **มิติด้านการทหาร** เช่น ความสงบเรียบร้อยของสองประเทศในเขตพื้นที่ชายแดน ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการสู้รบ กระบวนการค้ายาเสพติด หรือชนกลุ่มน้อยติดอาวุธ ซึ่งในเขตการพัฒนาพื้นที่ชายแดนนั้น หากมีปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ก็คงยากต่อการพัฒนาเพื่อให้เกิดการเป็นด้านการค้าชายแดนได้

อย่างไรก็ตาม ในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนกรณีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมานั้น **มิติด้านภาวะผู้นำ** ถือว่ามีความสำคัญและต้องศึกษาสภาพบริบทของพื้นที่อย่างละเอียดและลึกซึ้ง เนื่องจากสถานการณ์การสู้รบระหว่างฝ่ายรัฐบาลรักษาการและฝ่ายต่อต้าน ทั้งสองฝ่ายยังไม่มีแนวโน้มในการใช้การเจรจาเพื่อหาทางออก ดังนั้น ความมุ่งหวังในตัวผู้นำฝ่ายรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา และการทราบถึงความต้องการของฝ่ายต่อต้านรัฐบาล จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่บริเวณชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมามากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงพิจารณาตามแนวคิดของ STEEP - M Analysis และพิจารณาจากมิติภาวะผู้นำ (Leadership: L) ซึ่งคณะผู้วิจัยจะกล่าวในส่วนต่อไป

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (STEEP - M + L)

สถานะแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือผลกระทบทางอ้อมต่อองค์กรหรือพื้นที่นั้น ๆ โดยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ได้มีผู้นิยามไว้ ดังนี้

Ken Wilber²⁰ (อ้างถึงใน ศิริพา นันทกิจ, 2555) เสนอโมเดล All Quadrant All Level (AQAL) ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการรับข่าวสารข้อมูลจากปัจจัยภายนอกหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการวิเคราะห์และคาดการณ์อนาคต โดยจะคำนึงถึงปัจจัย 5 ด้านด้วยกัน ได้แก่ (1) สังคม (Social: S) (2) เทคโนโลยี (Technology: T) (3) สิ่งแวดล้อม (Environments) (4) เศรษฐกิจ (Economics) (5) การเมือง (Politics) ซึ่งเรียกอีกอย่างว่า STEEP Analysis

ขณะเดียวกันยังมี Kirsty²¹ (อ้างถึงใน ศิริพา นันทกิจ, 2555) ที่กล่าวถึง STEEP Theory ว่าเป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปของโลกที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ต่าง ๆ ดังนั้น หากจะศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยสภาวะแวดล้อมโดยรอบด้วย

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ยังเผชิญสถานการณ์ความไม่สงบทางการเมืองภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานการณ์การสู้รบระหว่างฝ่ายรัฐบาลรักษาการและฝ่ายต่อต้าน มีแนวโน้มยืดเยื้อ รุนแรง และขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ทั้งในเชิงพื้นที่ และระดับความรุนแรง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อไทยทั้งในด้านการบริหารจัดการภายใน เช่น การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง การปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ และด้านภาพลักษณ์ในระดับนานาชาติ เช่น ภาพลักษณ์ในการเป็นทางผ่านของขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น ทำให้การตรวจสอบสภาพแวดล้อมในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาปัจจัยทาง **ด้านการทหาร (Military: M)** ด้วยเช่นเดียวกัน

และจากสถานการณ์ดังกล่าว จึงนำมาสู่การพิจารณา **ด้านภาวะผู้นำ (Leadership: L)** เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา และเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่บริเวณชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมามากยิ่งขึ้น งานวิจัย

²⁰ ศิริพา นันทกิจ. (2555). ปัจจัยภายนอก (STEOP) ที่มีผลกระทบต่อกรุงเทพมหานคร เมืองท่องเที่ยว. ปริญญาณิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด. กรุงเทพฯ.

²¹ ศิริพา นันทกิจ. (2555). อ้างแล้ว

ฉบับนี้จึงพิจารณาตามแนวคิดของ STEEP - M Analysis และพิจารณาจากมิติภาวะผู้นำ (Leadership: L) ดังนี้

2.3.1 ปัจจัยด้านสังคม (Social: S)

หมายถึง ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะ ทักษะ ความเห็น และรูปแบบการดำรงชีวิตของบุคคล ซึ่งพัฒนามาจากวัฒนธรรม นิเวศวิทยา ประชากร ศาสนา การศึกษา ตลอดจนทัศนคติทางสังคมอันมีผลทำให้รูปแบบการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไป

2.3.2 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology: T)

หมายถึง การเข้ามามีบทบาทในทุก ๆ มิติของเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ส่งผลกระทบในแง่ของระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่อาจทำให้สิ่งที่มีอยู่เดิมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เช่น การผลิตสินค้าหรือการให้บริการมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน กระบวนการผลิต การผลิตคิดค้นทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เครื่องจักรกลทางอุตสาหกรรมเครื่องจักรสมองกลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ นอกจากนี้ยังหมายถึงการที่เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัยได้เข้ามาช่วยกระบวนการผลิตให้ได้จำนวนที่มากขึ้น การขนส่ง การทำธุรกรรมทางการเงิน การติดต่อสื่อสาร รวมถึงการบริหารจัดการต่าง ๆ จะช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งจะทำให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีความแม่นยำ และช่วยในการรักษาและยืดระยะเวลาคุณภาพของสินค้า รวมถึงสามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตให้กับผู้ประกอบการ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องติดตามเทคโนโลยีต่าง ๆ และนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจและให้ทันต่อการแข่งขันและเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน²²

2.3.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental: En)

มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคม โดยสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการ

²² กุลชลี จงเจริญ. (2554). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อนโยบายและแผนการศึกษาในนโยบายการวางแผนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ดำรงชีพของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น สภาพภูมิอากาศ ธรรมชาติรอบตัว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทั้งหลายของมนุษย์ โดยสามารถวิเคราะห์ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมจากหัวข้อเหล่านี้ เช่น สภาพอากาศ ข้อกฎหมาย และข้อกำหนดเรื่องการควบคุมมลพิษ ปัญหามลพิษทางน้ำ ทางอากาศ ระบบรีไซเคิล การกำจัดขยะ ทัศนคติต่อการรักษาสีงแวดล้อมของคนในชุมชน เป็นต้น

2.3.4 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic: Eco)

หมายถึง สิ่งบ่งชี้ถึงปริมาณการใช้ทรัพยากร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนกระบวนการทางธุรกิจทั้งภายในและระหว่างองค์การ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจย่อมส่งผลกระทบต่อธุรกิจ โดยผู้บริหารจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์ แนวโน้มทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิดที่จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เพื่อนำมาปรับใช้ในการเปลี่ยนแผนกลยุทธ์ขององค์การให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่อไป โดยปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ต้องนำมาพิจารณา ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ²³ อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ อัตราการแลกเปลี่ยน อัตราการออม รายได้ประชากร อัตราการจ้างแรงงาน และราคาสินค้า เป็นต้น

2.3.5 ปัจจัยด้านการเมือง (Politic: P)

หมายรวมถึง ปัจจัยที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพของรัฐบาลและนโยบายของรัฐในช่วงเวลานั้น ๆ สำหรับปัจจัยด้านการเมืองของประเทศเมียนมาจะเกี่ยวข้องกับการเมืองระหว่างประเทศ และความเกี่ยวข้องกับประเทศมหาอำนาจ เช่น จีน และสหรัฐฯ เป็นต้น โดยประเทศมหาอำนาจเหล่านี้เข้ามามีอิทธิพลในประเทศเมียนมาผ่านการลงทุนทางเศรษฐกิจ โครงการพัฒนา และกรอบความร่วมมือต่าง ๆ

2.3.6 ปัจจัยด้านการทหาร (Military: M)

เป็นเรื่องที่มีผลต่อพลังอำนาจของชาติมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ว่าหากประเทศใดมีกำลังทหารที่แข็งแกร่งแล้วก็จะมีอำนาจต่อรอง และสร้างอิทธิพลต่อประเทศที่มีกำลังทหารอ่อนแอกว่าได้และบางครั้งก็จะใช้ความเหนือกว่าทางการ

²³ พิชาย รัตนดิกล ฌ ภูเก็ด. (2552). องค์การและการบริหารจัดการ. นนทบุรี: ธิงค์บียอนด์บุคส์.

ทหารเข้ารุกรานประเทศอื่น ๆ โดยปัจจัยทางด้านการทหาร มีแนวทางการวิเคราะห์²⁴ ดังนี้ 1) หลักนิยมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2) โครงสร้างของหน่วยและระบบควบคุมบังคับบัญชา 3) กำลังและการประกอบกำลัง 4) ความสามารถในการระดมพล 5) การส่งกำลังบำรุง ประกอบด้วย (5.1) ระบบการส่งกำลังบำรุง (5.2) ความพร้อมและทันสมัยของอาวุธยุทโธปกรณ์ (5.3) การสำรองสิ่งอุปกรณ์เพื่อปฏิบัติการทางทหาร และ (5.4) การระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร 6) ความสัมพันธ์กับประเทศรอบบ้าน ประกอบด้วย (6.1) ปัญหาเส้นเขตแดนและเขตน่านน้ำ (6.2) ความสัมพันธ์ทางทหาร (6.3) ความสมดุลทางด้านกำลังทหาร 7) พันธมิตรในภูมิภาค/ในระดับโลก และ 8) ชีตความสามารถด้านการทหารของกองทัพ ประกอบด้วย (8.1) คุณภาพของกำลังพล (8.2) แนวความคิดในการปฏิบัติการยุทธ (8.3) แผนงาน/ โครงการต่าง ๆ และ (8.4) หลักนิยม การศึกษา การฝึก การจัดยุทธโธปกรณ์²⁵

2.3.7 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (Leadership: L)

ผู้นำ (Leader) และภาวะผู้นำ (Leadership) มีความหมายแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างที่สอดคล้องและสัมพันธ์กันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากบุคคลที่เป็นผู้นำย่อมจะมีภาวะผู้นำอยู่ในตนเอง ดังนั้นผู้นำจึงหมายถึง บุคคล ส่วนภาวะผู้นำจะนิยามในเชิงของกระบวนการและพฤติกรรม²⁶ โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของผู้นำและภาวะผู้นำไว้หลายทัศนะ Yuki (2006)²⁷ นิยามในระยะแรก

²⁴ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2559). เอกสารประเมินยุทธศาสตร์ เรื่องคู่มือการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

²⁶ ธนินทร รัตนโอฬาร. (2553). การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างพระคัมภีร์ของภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตสาขาบริหารธุรกิจ: การประยุกต์ใช้โมเดลการวัดเชิงก่อตัวและเชิงสะท้อนวิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาวิธีวิทยวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

²⁷ Yukl, G. (2006). Leadership in Organization. 6th edition, Upper Saddle River, NJ: Pearson Education International.

จะให้ความหมายว่า ผู้นำเป็นสิ่งที่มาตั้งแต่กำเนิดของตระกูล ซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะตัวสามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมและสืบเชื้อสาย โดยเป็นมุมมองทางกายภาพพิจารณาจากบุคลิกภาพ ความมั่งคั่ง และบารมี ต่อมานิยามของผู้นำได้เปลี่ยนมุมมองไปโดยกล่าวว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีสิทธิ อำนาจ และอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นซึ่งสามารถสั่งการได้โดยให้ความสำคัญกับลำดับชั้น และโครงสร้างตำแหน่งงานภายในกลุ่ม หรือตามตำแหน่งงานของบุคคล เช่น หัวหน้า ผู้จัดการ ผู้บังคับบัญชา ผู้บริหาร เป็นต้น ซึ่งเป็นการให้คำนิยามตามมุมมองของผู้นำที่เป็นทางการ นอกจากนี้ พิชากพ พันธุ์แพ²⁸ ยังกล่าวว่า ภาวะผู้นำ ยังหมายถึง ศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจคนให้กระทำตามมติร่วมระหว่างผู้นำและผู้ตาม โดยที่ผู้ตามเต็มใจและมีความสุขเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

สรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (STEEP - M + L) หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลหรือผลกระทบทางอ้อมต่อองค์กรหรือพื้นที่นั้น ๆ ได้แก่ **ปัจจัยด้านสังคม (Social: S)** หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลให้รูปแบบการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่ชายแดนเปลี่ยนแปลงไป เช่น ปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหาการศึกษาตามแนวชายแดน และปัญหาสาธารณสุขตามแนวชายแดน เป็นต้น **ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology: T)** หมายถึง การเข้ามามีบทบาทในทุก ๆ มิติของเทคโนโลยีในพื้นที่ชายแดน เช่น การใช้เทคโนโลยีโดรนในการกระทำผิดกฎหมาย การลักลอบใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตจากฝั่งไทย การตั้งฐานการพนันออนไลน์บริเวณชายแดน เป็นต้น **ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental: En)** หมายถึง สภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีพของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งตามแนวชายแดน การประท้วงของประชาชนจากผลกระทบของการระเบิดเกาะแก่ง ปัญหามลภาวะทางอากาศข้ามแดน ปัญหาขยะและการบริหารจัดการขยะที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น **ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic:**

²⁸ พิชากพ พันธุ์แพ. (2554). ผู้นำกับการจัดการการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Eco) หมายถึง ปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนกระบวนการทางธุรกิจทั้งภายในและระหว่างองค์กร เช่น การค้าชายแดนไทย - เมียนมามีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเข้ามาลงทุนของผู้ประกอบการ การเข้ามาลงทุนของนักลงทุนชาวจีน ระบบคมนาคมในเมียนมาที่กำลังพัฒนา เป็นต้น **ปัจจัยด้านการเมือง (Politic: P)** หมายถึง ปัจจัยที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพของรัฐบาลและนโยบายของรัฐในช่วงเวลานั้น ๆ เช่น ความไม่สงบในประเทศเมียนมา ปัญหาการปักปันเขตแดนในบางพื้นที่ที่ยังไม่แล้วเสร็จ ภัยคุกคามจากชาตินิยมอำนาจตั้งแต่การทำรัฐประหารของกองทัพเมียนมา ความไม่แน่นอนทางการเมืองของเมียนมา และการแทรกแซงจากชาตินิยมอำนาจ เป็นต้น **ปัจจัยด้านการทหาร (Military: M)** ได้แก่ การสู้รบบริเวณชายแดน การลักลอบค้าอาวุธสงคราม และการสู้รบระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมากับกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ และ **ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (Leadership: L)** ได้แก่ ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวชายแดนมีการสืบทอดอำนาจทางการเมืองในลักษณะเครือญาติและการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง

2.4 ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (The Republic of the Union of Myanmar)

2.4.1 ข้อมูลทั่วไป²⁹

2.4.1.1 เมืองหลวงและที่ตั้ง เมืองหลวงของประเทศเมียนมา ได้แก่ เมืองเนปีดอ โดยประเทศเมียนมา มีที่ตั้ง อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เส้นละติจูดที่ 22 องศาเหนือ ลองจิจูดที่ 98 องศาตะวันออก มีพื้นที่ 676,578 ตร.กม. ระยะทางจากด้านเหนือสุด - ใต้สุดรวม 2,051 กม. และตะวันออกตะวันตกรวม 936 กม. ชายฝั่งทะเลยาว 1,930 กม. อาณาเขต ทิศเหนือ ติดกับจีน 2,129 กม. ทิศใต้ ติดกับทะเลอันดามัน ทิศตะวันออก ติดกับ สปป.ลาว 238 กม. และไทย 2,401 กม. ทิศตะวันตก ติดกับอินเดีย 1,468 กม.และบังกลาเทศ 271 กม. ดังภาพ

²⁹ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. (2566). ข้อมูลพื้นฐานของต่างประเทศ 2566. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://almanac.nia.go.th/media/almanac/2023/02/myanmar-2566.p>

ภาพที่ 2.3 แผนที่ประเทศเมียนมา

ที่มา: กระทรวงการต่างประเทศ, 2555³⁰

2.4.1.2 ภูมิประเทศและภูมิอากาศ ประเทศเมียนมาตอนบนเป็นภูเขาและหุบเขา มีเทือกเขาซึ่งเชื่อมต่อจากเทือกเขาหิมาลัยทอดเป็นแนวยาวจากเหนือไปทางใต้รวม 3 แนว คือ ด้านตะวันตกเป็นเทือกเขานาคา - เทือกเขาชิน - เทือกเขาเยไข่ ตอนกลาง เป็นเทือกเขาพะโค และด้านตะวันออกเป็นที่ราบสูงฉาน พื้นที่สูงและภูเขามีความสูงเฉลี่ย 3,000 ฟุต เทือกเขาสูงที่สุดคือ เทือกเขากากาโบราซี (Mt. Hkakabo Razi) ในรัฐคะฉิ่น ความสูง 5,881 ม. (19,296 ฟุต) ตอนกลางและตอนล่างเป็นที่ราบลุ่ม มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น มีแม่น้ำใหญ่ไหลผ่านหลายสาย อาทิ อิรวดี สาละวิน สะโตง และชินวิน โดยภูมิอากาศ ส่วนใหญ่มีสภาพอากาศแบบมรสุมเขตร้อน มี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน (กลาง พฤษภาคม - ป้าย ตุลาคม) ลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้จะพัดเข้าสู่ประเทศ ทำให้มีฝนตกชุก พื้นที่ที่มีฝนตกมากที่สุด คือ ชายฝั่งทะเลในรัฐเยไข่ ภาคอิรวดี ภาคพะโค และภาคตะนาวศรี ปริมาณฝน 120-200

³⁰ กระทรวงการต่างประเทศ. (2555). สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcc1c15e39c3060009ff8>

ลบ.นิ้ว/ปี ส่วนเขตพื้นที่ราบอื่น ๆ มีฝนตกเฉลี่ย 100 ลบ.นิ้ว/ปี พื้นที่ตอนกลางมีฝนตกน้อยที่สุด 20-40 ลบ.นิ้ว/ปี เนื่องจากถูกบดบังด้วย แนวเขาเยไขทางด้านตะวันตก ฤดูหนาว (พฤศจิกายน-ปลาย กุมภาพันธ์) อุณหภูมิเฉลี่ย 21-29 องศาเซลเซียส และฤดูร้อน (มีนาคม-กลาง พฤษภาคม) อุณหภูมิอาจสูงถึง 43 องศาเซลเซียส ส่วนอุณหภูมิเฉลี่ยทั่วประเทศ 32 องศาเซลเซียส ต่ำสุด 0 องศาเซลเซียส ตอนบนสุดของประเทศบนยอดเขาอาจมีหิมะตกในช่วง พฤศจิกายน - มกราคม ตอนกลางประเทศมีสภาพอากาศแห้งแล้งกว้างกว่าบริเวณอื่น อุณหภูมิสูงสุด 45 องศาเซลเซียส

2.4.1.3 ประชากร ศาสนา และภาษา ได้แก่ 57,526,449 คน (ปี 2565) มี 135 ชาติพันธุ์ แบ่งเป็น เมียนมาร้อยละ 68 ไทยใหญ่อยุ่ร้อยละ 9 กะเหรี่ยงร้อยละ 7 ยะไข่ร้อยละ 4 จีนร้อยละ 3 อินเดียร้อยละ 2 มอญร้อยละ 2 และอื่น ๆ ร้อยละ 5 โดยมีอัตราส่วนประชากรตามอายุ ได้แก่ วัยเด็ก (0-14 ปี) ร้อยละ 26.56 วัยรุ่นถึงวัยกลางคน (15-64 ปี) ร้อยละ 67.77 และวัยชรา (65 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 5.67 อัตราการเพิ่มประชากรร้อยละ 0.78 (ปี 2565) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม สำหรับศาสนา ได้แก่ พุทธนิกายเถรวาทร้อยละ 87.9 ศาสนาคริสต์ร้อยละ 6.2 ศาสนาอิสลามร้อยละ 4.3 นับถือภูตผีวิญญาณเทวดาร้อยละ 0.8 ฮินดูร้อยละ 0.5 อื่น ๆ ร้อยละ 0.2 และไม่นับถือศาสนาร้อยละ 0.1 สำหรับภาษา ได้แก่ ภาษาราชการ คือ ภาษาเมียนมา (Burmese) ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ใช้ภาษาท้องถิ่น ทำให้เมียนมามีภาษาพูดมากกว่า 100 ภาษา

2.4.1.4 การเมือง ประเทศเมียนมาได้รับเอกราชจากสหราชอาณาจักรเมื่อ 4 มกราคม 2491 จึงได้ประกาศให้วันที่ 4 มกราคมของทุกปีเป็นวันชาติโดยประเทศเมียนมาปกครองแบบสาธารณรัฐ มีประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้าฝ่ายบริหาร ซึ่งมาจากการสรรหาของสมาชิกรัฐสภา แบ่งเขตการปกครองเป็น 7 รัฐ (State) 7 ภาค (Region) และ 1 เขตสหภาพ (เมืองหลวงเนปีดอ ขึ้นตรงต่อประธานาธิบดี) และแบ่งการบริหารเป็นรัฐบาล 2 ระดับ คือ รัฐบาลระดับสหภาพ มี 24 กระทรวง และรัฐบาลท้องถิ่นประจำภาค/รัฐ โดยจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีประจำภาค/รัฐให้กับพรรคการเมืองชนกลุ่มน้อยในพื้นที่

แม้เมียนมาจะเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบเผด็จการทหารเป็นประชาธิปไตยภายใต้รัฐบาลพลเรือน แต่กองทัพเมียนมามีบทบาททางการเมืองสูง

โดยโครงสร้างอำนาจ ตามรัฐธรรมนูญปี 2551 แบ่งสรรอำนาจเป็น 3 ส่วนสำคัญ คือ (1) ประธานาธิบดี ซึ่งเป็นประมุขของรัฐ และมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ (2) ผู้บัญชาการทหารสูงสุด (ผบ.ทสส.) ซึ่งปัจจุบัน คือ พล.อ.อาวุโส มิน อ่อง ไหล่ มีอำนาจสั่งการสูงสุดในกองทัพและควบคุมกระทรวงด้านความมั่นคง 3 กระทรวง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม และกระทรวงกิจการชายแดน และ (3) สภาความมั่นคงและการป้องกันแห่งชาติ (National Defence and Security Council - NDSC) ซึ่งเป็นเวทีหารือประเด็นความมั่นคงและเป็นกลไกถ่วงดุลอำนาจระหว่างรัฐบาลกับกองทัพ

ประเทศเมียนมาจัดการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุดเมื่อ 8 พฤษภาคม 2563 โดยพรรค NLD ของ ออง ซาน ซู จี ชนะการเลือกตั้งเป็นสมัยที่สอง (ชนะเลือกตั้งสมัยแรกเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2558) ก่อนที่ พล.อ.อาวุโส มิน อ่อง ไหล่ ผบ.ทสส. เมียนมา จะควบคุมอำนาจบริหารประเทศได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญเมียนมา ปี 2551 ซึ่งกำหนดให้ ผบ.ทสส. มีอำนาจทั้งด้านบริหาร ตุลาการ และนิติบัญญัติ ในช่วงที่เมียนมาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 โดยเมียนมากำหนดจัดการเลือกตั้งทั่วไปครั้งถัดไปภายใน สิงหาคม 2566

ทั้งนี้ ระบบการเมืองการปกครองในประเทศเมียนมา ได้แก่

ฝ่ายบริหาร ประธานาธิบดีเป็นหัวหน้ารัฐบาล มาจากการสรรหาและเลือกตั้งของสมาชิกรัฐสภาที่มีวาระ 5 ปี มีอำนาจควบคุมฝ่ายบริหารทั้งหมด แต่งตั้งบุคคลขึ้นเป็นรัฐมนตรี ยกเว้นกระทรวงด้านความมั่นคง 3 กระทรวง ที่มาจากการแต่งตั้งของผู้บัญชาการทหารสูงสุด (ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกิจการชายแดน และกระทรวงกลาโหม)

อย่างไรก็ตาม หลังจากยึดอำนาจ ผบ.ทสส. ได้แต่งตั้งสภาบริหารแห่งรัฐ (State Administration Council: SAC) ขึ้นเป็นองค์กรหลักในการบริหารประเทศ โดยมี พล.อ.อาวุโส มิน อ่อง ไหล่ เป็นประธาน SAC และ พล.อ.รองอาวุโส โซวิน เป็น

รองประธาน SAC โดยมีนโยบายสำคัญตาม Roadmap คือ การเร่งผลักดันการตรวจสอบความผิดปกติในการเลือกตั้งทั่วไป (เมื่อ พ.ย.2563) การปฏิรูปคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) การแก้ไขปัญหา COVID-19 การฟื้นฟูเศรษฐกิจตกต่ำ การเจรจาสันติภาพ และการเตรียมพร้อมจัดการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่

ฝ่ายนิติบัญญัติ มีวาระ 5 ปี และมี 2 ระดับ คือ (1) รัฐสภาสหภาพ ประกอบด้วย สมาชิกผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมี 440 คน มาจากการเลือกตั้ง 330 คน และจากการคัดเลือกของ กองทัพ 110 คน) และวุฒิสภา (สมาชิกวุฒิสภามี 224 คน มาจากการเลือกตั้ง 168 คน และจากการคัดเลือกของกองทัพ 56 คน) และ (2) สภาท้องถิ่นประจำภาค/รัฐ ทั้งนี้ ผู้แทนที่ได้รับการแต่งตั้งจากกองทัพคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25 ของสภาทั้ง 2 ระดับ

ฝ่ายตุลาการ ประกอบด้วย ศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดของประเทศ ศาลสูงประจำภาค/รัฐ ศาลสูงประจำเขตปกครองตนเอง ศาลประจำเมือง ศาลประจำอำเภอ และศาลอื่น ๆ ตามรัฐธรรมนูญ คือ ศาลทหารและศาลรัฐธรรมนูญ

2.4.2 เขตการปกครอง และกลุ่มชาติพันธุ์³¹

ประเทศเมียนมามีการแบ่งเขตการปกครองในระดับภูมิภาคออกเป็น 7 ภาค สำหรับพื้นที่ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เมียนมา และ 7 รัฐ สำหรับพื้นที่ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อย และ 1 ดินแดนสหภาพ ได้แก่

ภาคซะไก์ หรือ สะกาย เป็นภาคหนึ่งของประเทศเมียนมา ตั้งอยู่ในส่วนตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ ระหว่างละติจูด 21° 30' เหนือ ลองจิจูด 94° 97' ตะวันออก มีพื้นที่ 93,704.5 ตารางกิโลเมตร และประชากรกว่า 5,300,000 คน (พ.ศ. 2539) เมืองหลักคือ เมืองโมนยวา

ภาคตะนาวศรี หรือ ตะนินตายี เป็นภาคที่ตั้งอยู่ทางใต้สุดของประเทศเมียนมา ประชากรมี 1.2 ล้านคน และมีหลากหลายชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่จะเป็นชาวมอญ ชาวทวาย ชาวเมียนมา และชาวกะเหรี่ยง พวกที่ถือตัวเป็นชาวไทยส่วนใหญ่

³¹ ศูนย์เมียนมาร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2555). การแบ่งเขตปกครองของเมียนมา. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://myanmarcenter.kpru.ac.th/myanmar/index.php/2017-07-27-15-09-12>

จะอาศัยทางใต้ของภาคตะนาวศรี นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาวไทยเชื้อสายลาวอพยพออกมาจากแดนไทยแถบจังหวัดราชบุรี ช่วงก่อนปี พ.ศ. 2394 โดยหนีไปยังเมืองทวาย เมะลาลัง มะริด และตะนาวศรี และนำสินค้าเข้ามาค้าขายที่บ้านจางวางบัวโรย แขวงเมืองราชบุรี

ภาคพะโค หรือ บะโก เป็นภาคหนึ่งของประเทศเมียนมา ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศ ทางทิศเหนือของภาคติดต่อกับภาคมะกะเวและดินแดนสหภาพเนปยีดอ ทางทิศตะวันออกติดต่อกับรัฐกะเหรี่ยง รัฐมอญ และอำเภอเมะตะมะ ทางทิศใต้ติดต่อกับภาคย่างกุ้ง และทางตะวันตกติดต่อกับภาคอิรวดีและรัฐยะไข่ พิกัดภูมิศาสตร์ของภาคพะโคอยู่ระหว่าง $46^{\circ}45'$ เหนือ, $19^{\circ}20'$ เหนือ, $94^{\circ}35'$ ตะวันออก และ $97^{\circ}10'$ ตะวันออก

ภาคมะกะเว คือ ภาคหนึ่งในภาคกลางของประเทศเมียนมา มีเนื้อที่ประมาณ 17,306 ตารางไมล์ (44,820 ตารางกิโลเมตร)

ภาคมัณฑะเลย์ หรือ มานตะเล เป็นภาคหนึ่งของประเทศเมียนมา อยู่ในบริเวณภาคกลางของประเทศ มีอาณาเขตทางทิศตะวันตกติดกับภาคซะไก้และภาคมะกะเว ทิศตะวันออกติดกับรัฐฉาน และทิศใต้ติดกับดินแดนสหภาพเนปยีดอ เมืองหลวงของภาคคือ มัณฑะเลย์ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาค ภาคมัณฑะเลย์มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของเมียนมา โดยคิดเป็นร้อยละ 15 ของเศรษฐกิจของประเทศ

ภาคย่างกุ้ง หรือ ยานโกน เป็นภาคหนึ่งของประเทศเมียนมา ตั้งอยู่ใจกลางบริเวณเมียนมาตอนล่าง มีเมืองหลักคือย่างกุ้ง ซึ่งเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดและอดีตเมืองหลวงของประเทศ เมืองที่สำคัญอื่น ๆ เช่น ตาน - ลยีน (สิเรียม) ตูนต์ เป็นต้น ภาคนี้เป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนามากที่สุดของประเทศและเป็นประตูสู่นานาชาติ ภาคย่างกุ้งมีเนื้อที่ 10,276.7 ตารางกิโลเมตร (3,967.9 ตารางไมล์)

ภาคอิรวดี หรือ เอยวอะดี เป็นภาคหนึ่งของประเทศเมียนมา ครอบคลุมพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำของแม่น้ำอิรวดี ตั้งอยู่ระหว่างละติจูด $15^{\circ}40'$ ถึง $18^{\circ}30'$ เหนือ ลองจิจูด $94^{\circ}15'$ ถึง $96^{\circ}15'$ ตะวันออก มีเนื้อที่ 35,140 ตาราง

กิโลเมตร (13,566 ตารางไมล์) มีประชากรมากกว่า 6.5 ล้านคน ทำให้ภาคอิรวดีมีประชากรมากที่สุดเมื่อเทียบกับรัฐหรือภาคอื่นของเมียนมา ความหนาแน่นของประชากรคิดเป็น 180 คนต่อตารางกิโลเมตร (460 คนต่อตารางไมล์) มีเมืองหลักชื่อ พะสิม ดังภาพ

ภาพที่ 2.4 เขตการปกครองของประเทศเมียนมา

ที่มา: Wikipedia, 2565³²

³² วิกีพีเดีย. (2565). เขตการปกครองของประเทศเมียนมา. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://citly.me/odFl4>

สำหรับพื้นที่ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อยประกอบด้วย 7 รัฐ ได้แก่

รัฐกะชิน หรือ กะฉิ่น เป็นรัฐหนึ่งของประเทศเมียนมา ตั้งอยู่ทางตอนเหนือสุดของประเทศ ประชากรประมาณ 1.2 ล้านคน ความหนาแน่น 34 คน/ตารางไมล์

รัฐกะยา หรือชื่อเดิมว่า กะเหรี่ยงแดง เป็นรัฐที่ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศเมียนมา รัฐกะยามีประชากรประมาณ 280,000 คน เท่ากับความหนาแน่น 24 คนต่อตารางกิโลเมตร มีเชื้อชาติ กะยา (กะเหรี่ยงแดง) ร้อยละ 56.12, เมียนมาร้อยละ 17.58, ไทใหญ่ร้อยละ 16.67, กะเหรี่ยงร้อยละ 6.45, ลูกผสมร้อยละ 2.08 และอื่น ๆ ร้อยละ 1.1

รัฐกะเหรี่ยง หรือ กะยีน เป็นรัฐหนึ่งทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศเมียนมา มีเมืองหลักคือพะออัน ประชากร 1,431,377 คน ความหนาแน่น 122 คนต่อตารางไมล์ เชื้อชาติ ส่วนใหญ่เป็นเผ่าเป็นชาวกะเหรี่ยง มอญ เมียนมา ปะโอ ไทใหญ่ และยะไข่ ศาสนา ได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และเลก

รัฐฉาน หรือ ชาน หรือ ไทใหญ่ เป็นรัฐที่มีเนื้อที่มากที่สุดในบรรดาเขตการปกครอง 14 เขตของประเทศเมียนมา โดยครอบคลุมพื้นที่ 155,800 ตารางกิโลเมตร ซึ่งคิดเป็นเกือบหนึ่งในสี่ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่ของรัฐเป็นเขตชนบท โดยมีเมืองเพียงสามเมืองที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ได้แก่ ลำเลี้ยว เชียงตุง และตองจีซึ่งเป็นเมืองหลักของรัฐ ตองจีตั้งอยู่ห่างจากเนปยีดอ (เมืองหลวงของประเทศ) ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 150.7 กิโลเมตร

รัฐชิน หรือ ชิน เป็นหนึ่งในรัฐที่ตั้งอยู่ทางตะวันตกของประเทศเมียนมา มีเมืองหลักคือ ฮาคา เชื้อชาติ ส่วนใหญ่เป็นชาวชิน นอกจากนั้นยังมีชาวมโร คะมิ และเมียนมา ศาสนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ นอกนั้นนับถือศาสนาพุทธ

รัฐมอญ หรือ โมน เป็นหนึ่งในรัฐที่ตั้งอยู่ทางใต้ของประเทศเมียนมา ทิศเหนือ ติดกับภาคพะโคและรัฐกะเหรี่ยง ทิศตะวันออก ติดต่อกับรัฐกะเหรี่ยง ทิศใต้ ติดกับจังหวัดกาญจนบุรี (ประเทศไทย) และภาคตะนาวศรี ทิศตะวันตก ติดกับอ่าวมะตะมะ

รัฐยะไข่ หรือ ระไคน์ มีชื่อเดิมในภาษาอังกฤษว่า อาระกัน (Arakan) เป็นหนึ่งในรัฐที่ตั้งอยู่ทางตะวันตกของประเทศเมียนมา

และ 1 ดินแดนสหภาพ คือ **ดินแดนสหภาพเนปยีดอ** เนปยีดอเป็นเขตการปกครองในภาคกลางของประเทศเมียนมา มีเมืองหลักคือเนปยีดอ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศด้วย แบ่งออกเป็น 4 จังหวัด ดังนี้ (1) โอะตะระ (2) เซยาติริ (3) ปยินมะน่า และ (4) แลเว

2.4.3 กองกำลังติดอาวุธชาติพันธุ์

เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 กองทัพภายใต้การนำของ พล.อ.อาวุโสหมิน ออง ไหล ได้เข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนของ นาง ออง ซาน ซู จี โดยให้เหตุผลว่าพรรคสันนิบาตแห่งชาติมีการทุจริตการเลือกตั้ง นำมาสู่การต่อต้านและประท้วงจากประชาชน ต่อมาอาเซียนผลักดันฉันทามติ 5 ข้อ ได้แก่ (1) ทุกฝ่ายหยุดความรุนแรง (2) ทุกฝ่ายเจรจาอย่างสันติ (3) ให้มีทูตพิเศษเพื่อให้เกิดกระบวนการเจรจา (4) อาเซียนช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และ (5) ทูตพิเศษเข้าไปเมียนมาเพื่อพูดคุยกับทุกฝ่าย

แต่เมียนมาไม่ยอมตอบสนองข้อเรียกร้องฉันทามติ ปัจจุบันสถานการณ์ในเมียนมาได้กลายเป็นสงครามกลางเมือง (Civil War) เต็มรูปแบบ โดยมีคู่ขัดแย้งหลักแบ่งออกได้เป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายทำการรัฐประหาร ซึ่งมีกองทัพเมียนมา (Tatmadaw) เป็นกองกำลังหลัก ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งคือ รัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (National Unity Government: NUG) ซึ่งเป็นรัฐบาลเงา นำโดยสมาชิกของพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy: NLD) โดยมีกองกำลังป้องกันประชาชน (The People's Defense Force: PDF) นอกจากนี้ยังมีกลุ่ม Civil Disobedient Movement (CDM) ที่เคลื่อนไหวด้วยอารยะขัดขืนของประชาชน และมีกลุ่มติดอาวุธชาติพันธุ์ (Ethnic Armed Organizations: EAOs) บางกลุ่มเข้าร่วมด้วย

กองกำลังป้องกันประชาชน (PDF) ซึ่งเป็นกลุ่มสำคัญที่เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลเมียนมาในปัจจุบัน ประกาศก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนพฤษภาคม

ค.ศ.2021 โดยรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ National Unity Government (NUG) และ ได้ปรากฏภาพของพิธีสวนสนามของเหล่ากำลังพลมือใหม่ เพื่อเปิดตัวต่อสายตาชาวโลก อย่างเป็นทางการ การก่อตั้ง PDF ไม่ใช่จุดแรกเริ่มของปรากฏการณ์การหันมา หิบบัรบอาวุธของประชาชนเมียนมาหลังรัฐประหารครั้งล่าสุด เพราะการจัดตั้ง กองกำลังป้องกันประชาชนทยอยเกิดขึ้นมาก่อนหน้านั้น โดยกระจัดกระจายเป็นหลาย กลุ่มตามพื้นที่ต่าง ๆ เช่น กองกำลังป้องกันตนเองรัฐฉิน (Chinland Defense Force: CDF) และกองกำลังป้องกันประชาชนชาวกะเรนนิ (Karen People's Defence Force: KPDF) ขณะที่บางกลุ่มอาจไม่ใช่กองกำลังที่จัดตั้งใหม่ แต่เป็นองค์กรที่มีอยู่เดิม ซึ่งก็ประกาศจุดมุ่งหมายที่จะต่อต้านกองทัพเมียนมา เช่น องค์กรป้องกันแห่งชาติ กะเหรี่ยง (Karen National Defense Organization: KNDO) การก่อตั้งกองกำลัง PDF เป็นความตั้งใจของรัฐบาล NUG ที่จะรวบรวมกองกำลังเหล่านั้นเข้ามาต่อสู้ร่วมกัน³³

หลังการรัฐประหาร กองกำลังติดอาวุธชาติพันธุ์หลายกลุ่มเริ่มเคลื่อนไหว ภาพโดยรวมของกองกำลังชาติพันธุ์ในเมียนมา แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย กลุ่มที่รวมตัวกันในนามคณะทำงานกระบวนการสันติภาพ (Peace Process Steering Team: PPST) เป็นกองกำลังที่ได้ลงนามในสัญญาหยุดยิงทั่วประเทศ (Nationwide Ceasefire Agreement: NCA) กับรัฐบาลเมียนมาไปแล้ว ประกอบด้วยกองกำลัง ของ 10 กลุ่มชาติพันธุ์³⁴ ได้แก่

1. สภาเพื่อการกอบกู้รัฐฉาน (The Restoration Council of Shan State : RCSS/ Shan State Army; SSA) พล.อ.เจ้ายอดศึก ประธานสภา เพื่อการกอบกู้รัฐฉาน เปิดแถลงการณ์ ขอเป็นคนกลาง การเจรจาระหว่างกลุ่ม

³³ วงศ์พันธ์ อมรินทร์เทวา. (2564). จุดแข็งของเราคือพลั้งประชาชน” คุยกับกองกำลังประชาชนเมียนมาในวันที่ต้องจับอาวุธขึ้นสู้ด้วยตัวเอง. สืบค้นเมื่อ 11 สิงหาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/myanmar-civilian-forces/>

³⁴ ปณทพ ตั้งศรีวงศ์. (2564). กองทัพชาติพันธุ์...ตัวแปรสำคัญในเมียนมา. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://thaipublica.org/2021/03/pundop22/>

ชาติพันธุ์และรัฐบาลทหารเมียนมา³⁵ เรียกร้องสันติภาพและความสงบสุขกลับคืนให้แก่เมียนมา การยึดอำนาจของกองทัพเมียนมา เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 นั้น ทางสภาเพื่อการกอบกู้รัฐชน/กองทัพรัฐชน (RCSS/SSA) ได้ออกแถลงการณ์ในวันเดียวกันทันที โดยได้แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนในการไม่เห็นด้วยที่กองทัพเมียนมายึดอำนาจในครั้งนี้ เพราะทางสภาเพื่อการกอบกู้รัฐชน/กองทัพรัฐชน (RCSS/SSA) ยึดมั่นบนหลักการของสหพันธ์รัฐประชาธิปไตย³⁶

หลังจากที่กองทัพเมียนมาได้ทำการยึดอำนาจแล้ว ก็ได้เปิดการสู้รบกับทางสภาเพื่อการกอบกู้รัฐชน/กองทัพรัฐชน (RCSS/SSA) ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 จนถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2564 หลายครั้ง ซึ่งจากการสู้รบของทั้งสองฝ่ายไม่เพียงแต่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายได้รับบาดเจ็บล้มตาย แต่ยังทำให้ประชาชนในพื้นที่ต้องได้รับบาดเจ็บล้มตาย และต้องอพยพหลบหนีภัยสงคราม ทำให้ประชาชนจำนวนมากต้องประสบกับความทุกข์ยากลำบากเป็นอย่างมาก

2. สหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (The Karen National Union : KNU)

สหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง คือ กลุ่มติดอาวุธชาวกะเหรี่ยงในเมียนมาที่ทำการสู้รบกับรัฐบาลเมียนมาตามแนวชายแดนไทย ในบริเวณอาณาเขตของพื้นที่ที่เรียกเป็นภาษากะเหรี่ยงว่า “กอซูเล” (Kawthoolei) ฝ่ายเคเอ็นยูได้สู้รบกับเมียนมามานานเกินกึ่งศตวรรษมาแล้ว นับตั้งแต่ พ.ศ. 2491 โดยร่วมกับกองกำลังย่อยที่มีชื่อว่า กะเหรี่ยงเคเอ็นแอลเอ (Karen National Liberation Army: KNLA)

สหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยงอยู่ภายใต้การปกครองของนายพลโบเมียะมานานกว่า 30 ปี ซึ่งได้ตั้งตนเป็นประธานาธิบดีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2519 - พ.ศ. 2543 (นายพลโบเมียะถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ในโรงพยาบาลในประเทศไทย)

³⁵ Thaibps. (2565). “เจ้ายอดศึก” เปิดเจรจา “เมียนมา” รอบใหม่. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.thaibps.or.th/news/content/320584>

³⁶ ผู้จัดการออนไลน์. (2564). “สภากู้รัฐชน” แถลงการณ์ยืนยันปกป้องชาวบ้าน ระบุสงครามรัฐชนเชื่อมโยงการยึดอำนาจ. สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/indochina/detail/9640000018123>

สหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยงสามารถเลี้ยงตนเองโดยการควบคุมตลาดมืดที่ทำการค้าชายแดนกับประเทศไทย

3. องค์การปลดปล่อยชาติปะโอ (The Pa-O National Liberation Organisation : PNLO) เป็นองค์กรทางการเมืองของชาวปะโอในเมียนมา โดยมีกองทัพอัฒนาชาติปะโอเป็นกองกำลังติดอาวุธ มีกำลังทหารประมาณ 400-700 คน กองกำลังนี้ได้ตกลงสงบศึกกับกองทัพเมียนมา เมื่อ 11 เมษายน พ.ศ.2534 และได้ควบคุมเขตพิเศษ ในรัฐชานภาคใต้ ชาติพันธุ์ปะโออยู่อาศัยกระจายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ มากมาย จำนวนประชากรเฉลี่ยอย่างน้อย 600,000 คน ทั้งมีองค์กรแห่งชาติปะโอ (PNO) เป็นหัวเรือหลักมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2492 พร้อมด้วยฝ่ายความมั่นคงของตนเอง “กองทัพอัฒนาชาติปะโอ”³⁷ มีชุมกำลังราว 400 นาย ที่เปลี่ยนชื่อเป็น “องค์การปลดปล่อยชาติปะโอ” (PNLO) ในภายหลังลงนามหยุดยิงกับสภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐในปี พ.ศ.2534

4. กองกำลังกะเหรี่ยงประชาธิปไตย (Democratic Karen Buddhist Army : DKBA) เป็นองค์กรของชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ ก่อตั้งเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2538 มีพื้นที่เคลื่อนไหวในอำเภอแลงบวย รัฐกะเหรี่ยง แยกตัวมาจากสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง เนื่องจากความขัดแย้งทางด้านศาสนากับชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ในสหภาพ เป็นกลุ่มที่ทหารเมียนมาให้การสนับสนุน และช่วยเหลือกองทัพอัฒนาชาติปะโอในการรบกับสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง กองกำลังกะเหรี่ยงประชาธิปไตยฝ่ายพุทธ (DKBA) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2538 โดยกองทัพอัฒนาชาติปะโอโน้มน้าวให้พระภิกษุอุสุสะนะ ผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวกะเหรี่ยงสายพุทธ ให้เข้ามาเจรจาทางลับ หว่านล้อมให้ผู้นำพลเรือน และฝ่ายกุ่มกำลังของชาวกะเหรี่ยงสายที่นับถือศาสนาพุทธ เพื่อให้แยกตัวออกมาจากกะเหรี่ยง KNU

เนื่องจากความขัดแย้งทางศาสนาโดยมองว่าพวกเขาถูกเอาเปรียบ เลื่อมล้ำ และไม่ได้รับความเป็นธรรมจากชาวกะเหรี่ยง KNU ที่นับถือศาสนาคริสต์

³⁷ ไทยรัฐออนไลน์. (2560). เขตปกครอง “ปะโอ” เรามีสันติ. สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1050557>

ผ่านไปสิบห้าปี DKBA ก็ถูกแปลงรูปร่างไปเป็นกองกำลังป้องกันชายแดน BGF³⁸ ปี พ.ศ. 2554 มีการจัดการรูปแบบของทหารชัดเจนขึ้น โดยตั้ง กองพัน ขึ้น 12 กองพัน เริ่มตั้งแต่ 1011 - 1022 มี 4 กรม ทำหน้าที่เป็นกองกำลังพิทักษ์ถิ่น ขึ้นการบังคับบัญชา กับกองทัพเมียนมา แต่ปัจจุบันมีกรม BGF ที่มีอิทธิพลค่อนข้างมากในพื้นที่ตลอด แนวชายแดนไทยด้านตรงข้าม จ.ตาก คือ BGF กรม 2 ที่มี พ.ต. โม้โต่ง เป็น ผบ.กรม และ BGF กรม 3 โดยมี พ.อ. ซอซิดตู เป็น ผบ.กรม 3 (คนไทยเรียก หม่องซิดตู) พ.ต. โม้โต่ง เป็น ผบ.กรม 2 โดยมีการแบ่งพื้นที่แบบง่าย ๆ ด้านเหนือเมียวดี กรม 3 เป็นผู้ควบคุม ส่วนด้านใต้เมียวดี ให้กรม 2 เป็นผู้ควบคุม โดยได้รับเอกสิทธิ์ในการทำมาหากินในพื้นที่ตามแนวชายแดนมาตลอด 25 ปี จนทำให้ซอซิดตูกับโม้โต่ง เป็นที่รู้จักของนักธุรกิจทุกรูปแบบ

5. แนวร่วมแห่งชาติชิน (Chin National Front : CNF) ได้ลงนามในข้อตกลงเกี่ยวกับการต่อต้านเผด็จการ และการจัดตั้งรัฐบาลกลางในระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2564 แนวร่วมแห่งชาติชิน (CNF) เป็น 1 ใน 8 กลุ่มที่ร่วมลงนามหยุดยิงทั่วประเทศ (NCA) เมื่อ 15 ตุลาคม 2558 จากข้อตกลงดังกล่าว ถือว่า แนวร่วมแห่งชาติชิน (CNF) เป็นกองกำลังติดอาวุธชาติพันธุ์กลุ่มแรกที่ได้เข้าร่วมกับรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ ซึ่งสนับสนุน อองซาน ซูจี กลุ่มชาติพันธุ์ชินได้ก่อตั้งองค์กรแนวร่วมแห่งชาติชิน (CNF) ดำเนินการปฏิวัติและมีเป้าหมายแยกรัฐชินเป็นเอกราช พวกเขาเคลื่อนไหวในพื้นที่เมืองปะและวะ รัฐชิน (รอยต่อรัฐยะไข่ - รัฐชิน - รัฐคะฉิ่น)³⁹

6. แนวร่วมประชาธิปไตยของมวลนักศึกษาเมียนมา (All Burma Students' Democratic Front : ABSDF) เป็นกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทหารในเมียนมา

³⁸ ศรีนาคา เชียงแสน. (2564). รวมชาติกะเหรี่ยงเผ่าพันธุ์ทรหดที่ไม่มีวันตาย...กับกระแสนะแซที่ก่อกบฏขอย้ายประเทศ. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://thaipublica.org/2021/05/the-karen-national-union-06-05-2564/>

³⁹ คมชัดลึกออนไลน์. (2564). “กองทัพชิน” ผนึกรัฐบาลซูจี ชาติพันธุ์แรกรบเมียนมา. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.komchadluek.net/news/468446>

ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2531 ในย่างกุ้ง เป็นกลุ่มของนักศึกษาเมียนมาที่ลี้ภัยออกนอกประเทศ กลุ่มนี้ได้จัดตั้งกองกำลังติดอาวุธเพื่อสู้รบร่วมกับกองกำลังของชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ โดยเฉพาะกองทัพเอกราชกะชินและสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง กลุ่มนี้ถูกสหรัฐอเมริกา ประกาศให้เป็นกลุ่มก่อการร้ายในช่วง พ.ศ. 2544 - 2553 ที่มันหลักของกองทัพนักศึกษาเมียนมา (ABSDF) จะอยู่ในรัฐคะฉิ่น และรัฐกะเหรี่ยง ทหารกองทัพเอกราชคะฉิ่น (Kachin Independence Army: KIA) และทหารสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) ได้ให้การฝึกติดอาวุธให้แก่นักศึกษา โดยมุ่งหวังให้พวกเขาเหล่านั้นเป็นอีกแรงหนึ่งที่จะล้มระบอบเผด็จการทหาร กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยของมวlnนักศึกษาเมียนมา (ABSDF) ได้ร่วมมือกับกองกำลังชาติพันธุ์ เพื่อสนับสนุนเป้าหมายของพวกเขา ในการสร้างประเทศที่ปกครองแบบสหพันธรัฐ ปัจจุบันกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยของมวlnนักศึกษาเมียนมา (ABSDF) เป็น 1 ใน 10 กลุ่มติดอาวุธชาติพันธุ์ที่ได้ลงนามข้อตกลงหยุดยิงทั่วประเทศ (NCA) กับรัฐบาลเมียนมา สมัยรัฐบาลเต็งเส่ง เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2558⁴⁰

7. พรรคปลดปล่อยอาระกัน (Arakan Liberation Party : ALP)

เป็น 1 ใน 8 กลุ่มติดอาวุธที่ลงนามหยุดยิงแห่งชาติ (NCA) กับรัฐบาลเมียนมาแล้ว ได้เสนอตัวที่จะปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยให้ชาวอาระกัน หรือชาวยะไข่ ที่เกิดเหตุการณ์ชาวมโร (Mro) จำนวน 6 คน ซึ่งเป็นชาติพันธุ์ย่อยของชาติพันธุ์ยะไข่ (อาระกัน) ถูกฆ่าโหด โดยทางกลุ่มติดอาวุธ ALP อ้างว่า ทางเจ้าหน้าที่ของทางการเมียนมาไม่สามารถดูแลชาวบ้านได้ทั่วถึง จึงขออาสาเข้ามาดูแลความปลอดภัยให้กับประชาชนของตน⁴¹

⁴⁰ คมชัดลึกลับออนไลน์. (2564). นักศึกษาเมียนมา บนทางปิ่น 2 ยุค. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.komchadluek.net/scoop/465175>

⁴¹ Transbordernews. (2560). กลุ่มติดอาวุธชาติพันธุ์ยะไข่ ALP เสนอตัวขอทางการเมืองคุ้มครองความปลอดภัยให้ชาวยะไข่ หลังมีคนร้ายมุ่งโจมตีชาวบ้านที่เป็นชาวพุทธ ด้านพรรคการเมืองในพื้นที่ออกมาเตือนสถานการณ์เลวร้ายลงจนถึงระดับน่ากลัว. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://transbordernews.in.th/home/?p=17310>

8. สภาแห่งชาติกะเหรี่ยงสันติภาพ (Karen National Union:

GNU/ Karen National Liberation Army - Peace Council: KNLA-PC)

กะเหรี่ยง KNLA-PC ปี 2550 พล.อ.ซอ เก่ หม่อง ในฐานะ ผบ.กองพลน้อยที่ 7 ของ KNLA ได้เข้าเจรจายุติภัยพิบัติกองทัพบกเมียนมา โดยมีได้บอกกล่าวคณะกรรมการสหภาพแห่งชาติ KNU จึงถูกสั่งปลดจากตำแหน่ง ผบ.กองพล 7 ต่อมา พล.อ.ซอ เก่ หม่อง ได้แยกตัวออกจากสหภาพแห่งชาติ KNU มาตั้งสภาสันติภาพกองทัพปลดปล่อยชนชาติกะเหรี่ยง (Karen National Liberation Army-Peace Council : KNLA-PC) กองกำลัง KNLA-PC มีกำลังทหาร 1,500 นาย มีฐานอยู่ที่เมืองกอกะเร็ก รัฐกะเหรี่ยง ตรงข้าม อ.แม่สอด และ อ.พบพระ จ.ตาก หลัง พล.อ.ซอ เก่ หม่อง เสียชีวิต พล.อ.ซอท้อ เล รองประธาน KNLA-PC ได้รับเลือกให้เป็นผู้บัญชาการกองทัพคนใหม่ และ พล.ต.หญิง หน่อกะบ่อ ทุ เป็นเลขาธิการ⁴²

9. พรรครัฐมอญใหม่ (New Mon State Party: NMSP) เป็นกลุ่ม

การเมืองที่แยกตัวออกมาจากแนวร่วมมอญนำโดยนายชเวจิน เนื่องจากไม่พอใจที่ทางพรรคยอมวางอาวุธเมื่อ พ.ศ. 2501 พรรครัฐมอญใหม่เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลเมียนมาในเขตรัฐมอญมายาวนาน ฝ่ายรัฐบาลเมียนมาพยายามจัดให้มีการเจรจาเพื่อยุติการสู้รบ การเจรจามีขึ้น 4 ครั้ง ตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2536 จนถึงการเจรจาครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2538 จึงสามารถตกลงกันได้และได้ลงนามในข้อตกลงหยุดยิงกับรัฐบาลเมียนมาเมื่อ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2538 รวมเวลาต่อสู้ทางทหารถึง 38 ปี

10. สหภาพประชาธิปไตยลาหู่ (Lahu Democratic Union: LDU)

เป็นลาหู่กลุ่มก่อความไม่สงบทางการเมืองและในเมียนมา ได้ลงนามข้อตกลงหยุดยิงทั่วประเทศ (NCA) กับรัฐบาลเมียนมา เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 กลุ่ม LDU เป็นส่วนหนึ่งของสหภาพสันติแห่งชาติแห่งสหประชาชาติ (UNFC) และกลุ่มพันธมิตรทางทหาร ได้แก่ กองทัพสหพันธ์ (เอฟเอเอ)

⁴² PPTV Online. (2564). “กะเหรี่ยงแตก” แยกวงศุกองทัพ ด้าน KNU เลือกสู้ต่อ. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.pptvhd36.com/news/ต่างประเทศ/146714>

อีกกลุ่มหนึ่งเป็น 7 กองกำลังชาติพันธุ์ที่ยัง **ไม่ได้ลงข้อตกลงหยุดยิงทั่วประเทศ (NCA)** กับรัฐบาลเมียนมา รวมตัวกันในนาม Myanmar Peace Commission and Federal Political Negotiation Consultative Committee หรือ Federal Political Negotiation and Consultative Committee (FPNCC)

1. กองทัพสหรัฐว้า (UWSA) พื้นที่ เมืองปางซาง (ปางคำ) เมืองหลวงเขตปกครองว้า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ติดกับชายแดนจีนด้านมณฑลยูนนาน ที่ตั้งของสหรัฐว้า ผังตะวันออกติดกับจังหวัดหลินชาง มณฑลยูนนานของจีน ผังตะวันตกติดกับจังหวัดลำเลี้ยวทิศเหนือติดกับเขตอิทธิพลโกก้าง และทิศใต้ติดกับเขตพิเศษหมายเลข 4 เมืองลา กำลังทางทหาร ประกอบด้วย หน่วยทหารราบ หน่วยรบพิเศษ หน่วยทหารหญิง หน่วยปืนใหญ่ หน่วยป้องกันภัยทางอากาศ เครื่องบินขับไล่ไร้คนขับ เป็นกองทัพของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใหญ่และมีอาวุธที่ทันสมัยที่สุดในเมียนมา ประมาณว่ากำลังพลของ UWSA มีประมาณ 30,000 คน แยกตัวออกจากพรรคคอมมิวนิสต์เมียนมาเมื่อ 17 เมษายน 2532

2. กองทัพเอกราชกะซิน (KIA) เป็นหน่วยงานด้านการทหารขององค์กรเอกราชกะซินซึ่งเป็นกลุ่มทางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์กะซินในเมียนมา ตอนเหนือ ชาวกะซินได้สร้างพันธมิตรทางการเมืองกับชาวเผ่าอีก 6 เผ่าที่มีบ้านเกิดในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดียและรัฐกะซินในเมียนมา ส่วนใหญ่มีฐานที่มั่นใกล้ชายแดนจีน กองทัพเอกราชกะซินก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2504 เพื่อเป็นการตอบโต้ต่อกองทัพเมียนมาและการก่อรัฐประหารของนายพลเนวิน ที่พยายามลดบทบาทของชนกลุ่มน้อย

3. กองทัพโกก้าง (Myanmar National Democratic Alliance Army: MNDA) โกก้างคือกลุ่มชาวจีนฮั่นที่อพยพลมาตั้งหลักปักฐาน สร้างบ้านเมืองอยู่บริเวณชายแดนรัฐชานเหนือ มาตั้งแต่เมื่อประมาณ 200 ปีก่อน โดยมีเล่าก๋ายายเป็นเมืองหลวง มีกำลังทหารเป็นของตนเองใช้ชื่อว่ากองทัพโกก้าง หรือ MNDA เมื่อกลางปี 2552 รัฐบาลเมียนมาได้กดดันให้กองทัพโกก้างแปลงสถานะเป็นกองกำลังพิทักษ์ชายแดน (Border Guard Force: BGF) ซึ่งต้องขึ้นตรงกับกองทัพเมียนมา

ทำให้เกิดความขัดแย้งในกองทัพโกก้าง จนแตกออกเป็น 2 ฝ่าย กองกำลังส่วนหนึ่งที่ยอมแปลงสภาพเป็น BGF ได้เข้าดูแลเมืองหลวงเล่าก์กาย และวางแนวทางการพัฒนา โดยสนับสนุนให้มีการลงทุนกิจการกาสิโน และธุรกิจบริการครบวงจร เพื่อสร้างรายได้ให้เมือง มีการชักชวนชาวเมียนมาจากต่างภาคต่างรัฐ รวมถึงจากประเทศไทย ให้เข้าไปทำงานบริการในเมืองเล่าก์กาย ส่วนทหารกองทัพโกก้างที่ไม่ยอมเปลี่ยนเป็น BGF ได้ย้ายขึ้นไปตั้งฐานที่มั่นอยู่ที่เมืองโก จังหวัดหมู่เจ้ ซึ่งอยู่ทางเหนือขึ้นไปจากเมืองเล่าก์กาย และยังคงจับอาวุธต่อสู้อยู่กับกองทัพเมียนมาจนถึงทุกวันนี้⁴³

4. พรรคก๊าวหน้ำรัฐฉาน (SSPP/SSA) หรือกองทัพไทใหญ่เหนือ นำโดยปางฟ้า เคยเป็นส่วนหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์เมียนมา และได้แยกตัวออกมาตั้งกองกำลังของตัวเอง⁴⁴ โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทัพสหรัฐว่า (UWSA) ทหารของพรรคก๊าวหน้ำรัฐฉาน (SSPP/SSA) ได้ทำการสู้รบกับทหารของสภาออบกู้รัฐฉาน (RCSS/SSA) อยู่เป็นประจำ จนชาวบ้านในรัฐฉานเรียกว่า สงครามไทใหญ่ และไม่ค่อยพอใจที่ทหารไทใหญ่ฝ่ายเหนือกับฝ่ายใต้รบกันเอง แม้แต่ในเวลานี้ ทหารไทใหญ่เหนือ (SSPP/SSA) ยังเปิดศึกโจมตีทหารใหญ่ใต้ (RCSS/SSA) ของเจ้ายอดศึกในพื้นที่แขวงจ้อกแม รัฐฉานตอนเหนือ

5. กองทัพตะอั้ง (Ta'ang National Liberation Army: TNLA)

กองทัพปลดปล่อยแห่งชาติตะอั้ง (TNLA) เป็นกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ของชาวปะหล่อง⁴⁵ หรือที่เรียกตนเองว่าตะอั้ง หรือดาระอั้ง โดยเป็นหนึ่งใน 3 กองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ที่เมียนมาไม่รับรองสถานะให้ร่วมเจรจาด้วย โดยอีก 2 กลุ่มที่เหลือได้แก่

⁴³ ผู้จัดการออนไลน์. (2564). ผีแตกรัง! ชาวโกก้างอพยพหนี “เล่าก์กาย” หวันแนวรบ “เมียนมา-MNDAA” ลามเข้าเมือง. สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/indochina/detail/9650000116436>

⁴⁴ ประชา บุรพาวลี. (2564). ฝันถูกร้อน “ทัพสหพันธ์รัฐ” ความหวังหนุ่มสาวชาวเมียนมา. สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/932643>

⁴⁵ ประชาไท. (2564). กองทัพตะอั้ง TNLA ประณามกองทัพพม่าถล่มรัฐฉานหวังสร้างสถานการณ์สงครามกลางเมือง. สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2015/11/62459>

กองทัพอาระกัน (Arakan Army: AA) และกองทัพสัมพันธมิตรชาติประชาธิปไตยเมียนมา (Myanmar National Democratic Alliance Army: MNDA) โดยกองทัพเมียนมากล่าวหาว่าทั้งกองทัพอาระกัน AA ซึ่งมีฐานฝักใฝ่อยู่ในรัฐคะฉิ่น และกองทัพตะอาง TNLA ช่วยเหลือกองทัพคะฉิ่น หลังถูกปราบในปี 2552

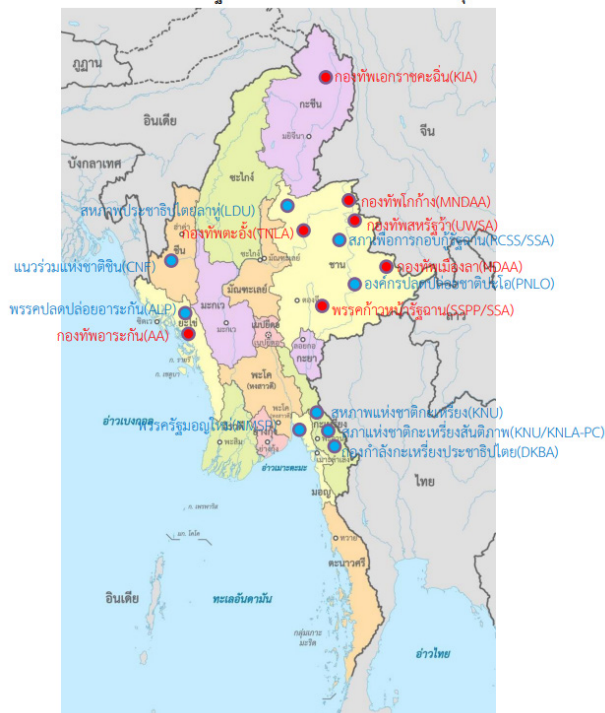
6. กองทัพเมืองลา (NDAA) กองทัพเมืองลา NDAA/ESS เขตปกครองพิเศษที่ 4 รัฐฉานตะวันออก กองทัพเมืองลาไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของสื่อมากนัก โลกภายนอกแทบไม่ค่อยรู้จัก เพราะเขตปกครองพิเศษแห่งนี้ มีพื้นที่ควบคุมไม่เยอะมาก เท่ากับเขตอื่น ๆ แต่มันพิเศษเนื่องจากติดชายแดนจีน การทำมาค้าขายจึงทำได้ง่าย ส่วนการสู้รบ กองทัพเมืองลาแทบไม่มีเหตุการณ์สู้รบใด ๆ ทำให้มีเวลาพัฒนาศักยภาพ กองทัพได้เต็มที่

7. กองทัพอาระกัน (AA) กองทัพอาระกันแรกเริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2552 ที่รัฐคะฉิ่น ซึ่งเป็นกลุ่มติดอาวุธกลุ่มใหม่ที่สุดที่เข้าร่วมปฏิวัติ กองทัพอาระกันเริ่มต้นต่อสู้กับกองทัพเมียนมาในปี 2558 เพราะเชื่อว่า รัฐบาลเมียนมาแม้ภายใต้การบริหารของรัฐบาล NLD ของนางออง ซาน ซู จี ก็ตาม ไม่ให้ความสำคัญกับคนในรัฐอาระกัน สงครามครั้งหนึ่งที่สุดระหว่างกองทัพเมียนมาและกองทัพอาระกันเกิดขึ้นในปี 2561 ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนั้นมีประชาชนเสียชีวิต 100 คน และถูกทางการเมียนมาจับกุมอีก 300 คน โดยคนเหล่านี้ที่ถูกจับถูกกล่าวหาว่าเป็นทหารกองทัพอาระกัน บางส่วนถูกสังหารเสียชีวิตในคุก และมีประชาชนต้องกลายเป็นผู้ลี้ภัยกว่า 2 แสนคน

ปัจจุบัน สมาชิก 7 กองกำลังชาติพันธุ์ที่ยัง ไม่ได้ลงข้อตกลงหยุดยิงทั่วประเทศ (NCA) กับรัฐบาลเมียนมา (FPNCC) 3 กลุ่ม คือ กองทัพสหรัฐว้า (UWSA) พรรคกาวหน้ำรัฐฉาน (SSPP/SSA) และกองทัพเมืองลา (NDAA) ได้เข้าร่วมกระบวนการเจรจาสันติภาพกับสภการบริหารแห่งรัฐ (SAC) เมียนมา ตามคำเชิญของ พล.อ.อาวุโส มิน อ่อง ไหล่ ส่วนกองทัพอาระกัน (AA) แม้ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการนี้ แต่ได้ตกลงหยุดยิงอย่างไม่เป็นทางการกับกองทัพเมียนมาไปแล้ว คงเหลือสมาชิกอีก 3 กลุ่ม คือ กองทัพเอกราชกะชีน (KIA) กองทัพตะอาง (TNLA) และกองทัพโกก้าง (MNDA) ที่ยังทำสงครามอยู่กับกองทัพเมียนมา

ใน FPNCC เอง ก็ยังมีการรวมตัวกันกลุ่มย่อยในนามพันธมิตรภาคเหนือ ประกอบด้วย กองทัพคะฉิ่น หรือกะชีน (KIA) กองทัพอาระกัน (AA) กองทัพโกก้าง (MNDA) และกองทัพตะอั้ง (TNLA) กลุ่มนี้มีการสู้รบกับกองทัพเมียนมาอย่างรุนแรง ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2559 ในหลายพื้นที่ตั้งแต่ภาคเหนือสุดของรัฐฉาน ลงมาถึงรอยต่อระหว่างรัฐฉานกับภาคมันตะเลย์ หลังวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 เมื่อ พล.อ.อาวุโส มิน อ่อง หล่อง นำกำลังออกมาทำรัฐประหาร ยึดอำนาจจากรัฐบาลพรรค NLD สถานการณ์ระหว่างกองทัพเมียนมากับพันธมิตรภาคเหนือ ก็กลับเข้าสู่ภาวะตึงเครียดอีกครั้ง⁴⁶

ภาพที่ 2.5 ภาพแสดงพื้นที่ฐานกองกำลังโดยรวมของกองกำลังชาติพันธุ์ในเมียนมา

ที่มา: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, 2566

⁴⁶ ปณทพ ตั้งศรีวงศ์. (2566). บทบาท “กองทัพว้า” กับ “ระบียงเศรษฐกิจจีน-เมียนมา”. สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://thaipublica.org/2023/04/pundop105/>

หมายเหตุ **สีน้ำเงิน** 1) กลุ่มที่รวมตัวกันในนามคณะทำงานกระบวนการสันติภาพ (Peace Process Steering Team : PPST) เป็นกองกำลังที่ได้ลงนามในสัญญาหยุดยิงทั่วประเทศ (NCA) กับรัฐบาลเมียนมา **สีแดง** 2) กลุ่ม 7 กองกำลังชาติพันธุ์ที่ยังไม่ได้เซ็น NCA กับรัฐบาล รวมตัวกันในนาม Myanmar Peace Commission and Federal Political Negotiation Consultative Committee (FPNCC)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุนทร ชูตินธรานนท์ พรพิมล ตริโชติ และณัฐพล ตันตระกูลทรัพย์⁴⁷ (2556) ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของกองทัพไทยกับการจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ : กรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเด็นทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา นโยบายการปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนของกองทัพบก รวมถึงภารกิจของหน่วยงานภายใต้กองทัพบกที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติงานของหน่วยงานผลกระทบต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจบริเวณแนวชายแดน เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ชายแดนในภาวะปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา จากพื้นที่เฝ้าระวังทางด้านความมั่นคงและการทหาร สู่การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของปริมาณกิจกรรมข้ามพรมแดน ซึ่งแม้จะทำให้เกิดการเติบโตของมูลค่าทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ หากแต่ก็เป็นสาเหตุอันหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความมั่นคงใหม่ตามมา เช่น ยาเสพติด แรงงานผิดกฎหมาย การบุกรุกพื้นที่ป่า เป็นต้น กองทัพบกในฐานะเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหลักในการจัดการชายแดน จึงต้องมีการขยายบทบาทหน่วยงาน

⁴⁷ สุนทร ชูตินธรานนท์, พรพิมล ตริโชติ และณัฐพล ตันตระกูลทรัพย์. (2556). “บทบาทของกองทัพไทยกับการจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ : กรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา”. รายงานวิจัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2556, น. 116 - 120

เพื่อจัดการกับปัญหาความมั่นคงใหม่ที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของกองทัพที่ให้ความสำคัญกับการรักษาอธิปไตยเหนือดินแดนเป็นเรื่องหลักนั้น ไม่อาจได้รับการยอมรับจากหน่วยงานอื่น ๆ ตลอดจนประชาชนในพื้นที่เท่าที่ควร เนื่องจากภาคส่วนดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ในพื้นที่ที่สำคัญ ตลอดจนหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่มีบทบาทในพื้นที่ต่างมีเป้าหมายการดำเนินงานที่แตกต่างกันทำให้การบูรณาการระหว่างหน่วยงานขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถบรรลุผลในการควบคุมและจัดระเบียบชายแดนโดยรัฐเท่าที่ควร

ชูวงศ์ อุบลี และคณะ⁴⁸ (2559) ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการปัญหาพื้นที่ชายแดน : กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความมั่นคงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี และแนวทางการบริหารจัดการปัญหาความมั่นคงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรีตามหลักธรรมาภิบาล ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี สามารถแบ่งมิติปัญหาออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) สภาพปัญหาความมั่นคงด้านการเมืองและการทหาร ประกอบด้วย ประเด็นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และประเด็นปัญหาการบริหารจัดการสาธารณสุขระหว่างประเทศ 2) สภาพปัญหาความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของรัฐทำให้รัฐไม่สามารถเก็บภาษีเพื่อนำมาพัฒนาประเทศให้เกิดความเจริญ และกระจายความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจได้ คือ ปัญหาบ่อนการพนันชายแดนในประเทศเพื่อนบ้าน และ 3) สภาพปัญหาความมั่นคงด้านสังคม เป็นภัยที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ประกอบด้วย ปัญหาแรงงาน ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ส่วนแนวทางการบริหารจัดการปัญหาความมั่นคงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนจังหวัด

⁴⁸ ชูวงศ์ อุบลีและคณะ. (2559). การบริหารจัดการปัญหาพื้นที่ชายแดน : กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี, อ้างแล้ว

จันทบุรี สามารถแบ่งออกได้ใน 2 ลักษณะ คือ การดำเนินการอยู่ในปัจจุบันควรนำหลักคุณธรรม และหลักการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางในการจัดการปัญหา สำหรับในอนาคตคาดว่าควรนำหลักนิติธรรมมาเป็นหลักในการจัดการปัญหา

สิริมา เจริญศรี วิภาวนี ผ่องบัวขาว เสกสิทธิ์ ปักซี่ ธนวันต์ สิทธิไทย⁴⁹ (2562) ทำการศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชายแดนไทย - เมียนมา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชายแดนไทย - เมียนมา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บริเวณชายแดนทั้งสองประเทศมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านศาสนา ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ และค่าครองชีพไม่สูงนัก โดยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ส่วนปัญหาสำคัญ คือ การขาดแคลนมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวและทักษะการสื่อสารภาษาเมียนมาและภาษาอังกฤษ ชุมชน และบุคลากรด้านการท่องเที่ยวทั้งชายแดนไทยและเมียนมาไม่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และพบว่าการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้านชายแดนเมียนมา ความมั่นคงชายแดน และข้อจำกัดของระยะเวลาในการพำนักราคาขึ้นเป็นอุปสรรคที่สำคัญ ส่วนโอกาสในการพัฒนา คือ การเปิดด่านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวร และมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด และนโยบายการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางเชื่อมต่อการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เมื่อทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น พบว่า ปัจจุบันภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมายังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในทุกมิติทั้ง มิติด้านสังคม มิติ

⁴⁹ สิริมา เจริญศรี, วิภาวนี ผ่องบัวขาว, เสกสิทธิ์ ปักซี่, ธนวันต์ สิทธิไทย. (2562). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชายแดนไทย - เมียนมา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/KRUjournal/article/view/193784/155417>

ด้านเทคโนโลยี มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านการเมือง มิติด้านการทหาร และมิติด้านภาวะผู้นำ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนเป็นอย่างยิ่ง คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1

การสังเคราะห์องค์ประกอบจากการทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การนำมาใช้ในการวิจัย
นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดน	อธิบายความเชื่อมโยงของนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดน โดยเริ่มตั้งแต่ต้นนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) จนถึงแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่ถูกกำหนดขึ้นภายใต้หลักความสมดุลระหว่างการรักษาความมั่นคงกับการส่งเสริมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร
การพัฒนาพื้นที่ชายแดน

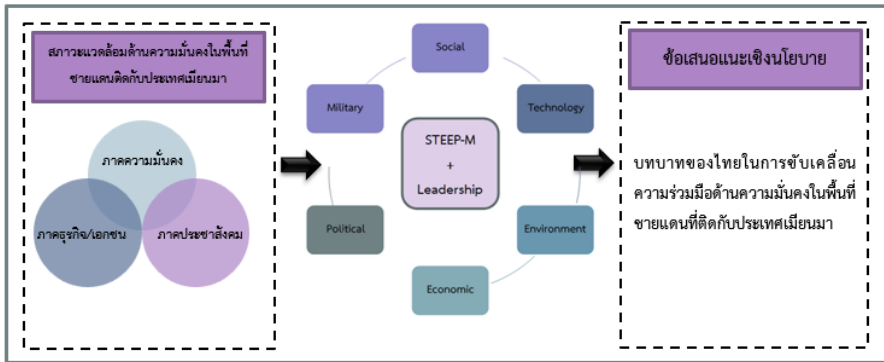
สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางที่จะทำให้นโยบายหรือเป้าหมายที่รัฐวางไว้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดนในมิติต่าง ๆ ได้แก่ (1) มิติด้านสังคม ที่การพัฒนาเชิงพื้นที่ตามนโยบายของรัฐบาลต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไปพร้อม ๆ กัน (2) มิติด้านเทคโนโลยี คือการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกัน (3) มิติด้านสิ่งแวดล้อม คือการพัฒนาที่ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในพื้นที่ชายแดน จะต้องไม่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาในพื้นที่ (4) มิติด้านเศรษฐกิจ คือการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนให้มีประสิทธิภาพและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และ (5) มิติด้านความมั่นคง คือการสร้างความมั่นคงระหว่างประเทศ เพื่อไม่ให้พื้นที่ชายแดนมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (STEEP - M + L)	สังเคราะห์องค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อบริบทพื้นที่ชายแดน ได้แก่ (1) มิติด้านสังคม (2) มิติด้านเทคโนโลยี (3) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (4) มิติด้านเศรษฐกิจ (5) มิติด้านการเมือง และ (6) มิติด้านการทหาร เนื่องจากสถานการณ์การสู้รบระหว่างฝ่ายรัฐบาลรักษาการและฝ่ายต่อต้าน ทั้งสองฝ่ายยังไม่มีแนวโน้มในการใช้การเจรจาเพื่อหาทางออก ซึ่งอาจทำให้เกิดการแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจภายนอก และเนื่องจากสถานการณ์ในประเทศเมียนมาในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความซับซ้อน และความท้าทายในการบริหารจัดการ จึงนำมาสู่การพิจารณา (7) มิติด้านภาวะผู้นำ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา และเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่มากยิ่งขึ้น
ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (The Republic of the Union of Myanmar)	อธิบายถึง (1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เมืองหลวงและที่ตั้งภูมิประเทศและภูมิอากาศ ประชากร ศาสนา ภาษา และการเมือง (2) เขตการปกครอง และกลุ่มชาติพันธุ์ และ (3) กองกำลังติดอาวุธชาติพันธุ์ โดยเฉพาะ กองกำลังป้องกันประชาชน (The People's Defense Force: PDF) ซึ่งเป็นกลุ่มสำคัญที่เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลเมียนมาในปัจจุบัน และ (4) ภาพแสดงพื้นที่ฐานกองกำลังโดยรวมของกองกำลังชาติพันธุ์ในเมียนมา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ได้สังเคราะห์บริบททั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดนในมิติต่าง ๆ ทั้ง บทบาทของกองทัพไทยกับการจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ รวมทั้งบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการปัญหาพื้นที่ชายแดน ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชายแดนไทย ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างการรักษาความมั่นคงกับการส่งเสริมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน
	ใช้ในการสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ซึ่ง เป็นบริบทที่สำคัญในการสังเคราะห์ เพื่อตรวจสอบสอดคล้องและความไม่สอดคล้องของผลการวิจัยของผู้วิจัยกับผู้อื่น ซึ่งเป็นข้อค้นพบในประเด็นนั้น ๆ อย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสังเคราะห์องค์ประกอบจากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว นำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อตรวจสอบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา พร้อมทั้งศึกษาบทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ภายใต้สถานการณ์และสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป ดังภาพ

ภาพที่ 2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, 2566

3

ຮະເປີຍບວີຣີວັຈຍ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ตลอดจนศึกษาบทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ภายใต้สถานการณ์และสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลภายใต้สังกัดหน่วยงานภาคความมั่นคง ภาคเศรษฐกิจ และภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติภารกิจและมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพิษณุโลก และพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดระนอง และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้บริหารเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และผู้ที่มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพิษณุโลก และพื้นที่ชายแดนที่ติดกับ

ประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดระนอง และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ภาคเหนือ

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	
สังกัด/หน่วยงาน	ความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคเหนือ
ภาคความมั่นคง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ (1) ภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ (2) ผลกระทบจากโครงการชเวทีกโก (Shwe Kokko) (3) ความร่วมมือในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด/อาชญากรรมข้ามแดน (4) การสำรวจภูมิประเทศและเก็บข้อมูล ณ จุดยุทธศาสตร์พรมแดน บริเวณดอยเวา อ.แม่สาย จ.เชียงราย ซึ่งติดกับ จ.ท่าขี้เหล็ก ประเทศเมียนมา และ (5) การเดินทางลงพื้นที่ ณ ฐานปฏิบัติการ ตชด.บ้านแม่โกนเกน อ.แม่สวด จ.ตาก ซึ่งติดกับพื้นที่เขตเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก (บ.โก๊กโก) หรือ “ชเวทีกโก” รัฐกะเหรี่ยง ประเทศเมียนมา	1. บก.พาหิมพ หน่วยเฉพาะกิจทัพเจ้าตาก กองกำลังผาเมือง (อ.แม่สาย จ.เชียงราย) 2. ชุดปฏิบัติการ 911 (อ.แม่สาย จ.เชียงราย) 3. หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง เขตเชียงราย (อ.เชียงแสน จ.เชียงราย) 4. หน่วยเฉพาะกิจทัพเจ้าตาก กองกำลังผาเมือง (อ.เมือง จ.เชียงราย) 5. ชุดปฏิบัติการ 912 (อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่) 6. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 5 (จ.เชียงใหม่) 7. ชุดปฏิบัติการ 916 (อ.แม่สวด จ.ตาก) 8. หน่วยเฉพาะกิจราชมนู (ฉก.ร.14 อ.แม่สวด จ.ตาก) 9. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จ.ตาก (อ.แม่สวด จ.ตาก)

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	
สังกัด/หน่วยงาน	ความมั่นคงพื้นที่ชายแดน ที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคเหนือ
ภาคเศรษฐกิจ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ (1) สถานการณ์การค้าชายแดน (2) สถานการณ์การหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย/อาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่ (3) สถานการณ์ในเมียนมาที่ส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดน และ (4) การส่งเสริมด้านการค้า ภาคการเงิน และภาคธุรกิจในพื้นที่	1. ด้านศุลกากรแม่สอด จ.ตาก (อ.แม่สอด จ.ตาก) 2. หอการค้าแม่สอด จ.ตาก (อ.แม่สอด จ.ตาก)
ภาคประชาสังคม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ (1) ผลกระทบจากทุนจีนสีเทาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (2) ผลกระทบจากสถานการณ์การสู้รบตามแนวชายแดน (3) สถานการณ์การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และ (4) การดำเนินงานภายใต้สำนักงานประสานงานแก้ไขปัญหายาเสพติดชายแดน (Border Liaison Office: BLO)	1. คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (อ.เมือง จ.เชียงใหม่) 2. ศาลากลางจังหวัดตาก (อ.เมือง จ.ตาก) ประกอบด้วย (ผู้แทนจาก ฝ่ายความมั่นคง อ.แม่ระมาด อ.ท่าสองยาง อ.พบพระ และกองกำลังนเรศวร)

ตารางที่ 3.2 กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	
สังกัด/หน่วยงาน	ความมั่นคงพื้นที่ชายแดน ที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตก และภาคใต้
ภาคความมั่นคง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ (1) สถานการณ์และภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน (2) สถานการณ์การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (3) ผลกระทบด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน จากเหตุการณ์การเผาสถานที่ราชการในเมืองพญาทองชู	1. ด้านตรวจคนเข้าเมืองสังขละบุรี (อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี) 2. หน่วยเฉพาะกิจลาดหญ้า กองกำลังสุรสีห์ ด้านพระเจดีย์สามองค์ (อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี) 3. หน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ กองกำลังสุรสีห์ (อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี) 4. หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ 25 (ฉก.ร.25) กองกำลังเทพสตรี (อ.เมือง จ.ระนอง) 5. ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดระนอง (อ.เมือง จ.ระนอง)

ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

สังกัด/หน่วยงาน	ความมั่นคงพื้นที่ชายแดน ที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตก และภาคใต้
ภาคเศรษฐกิจ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ (1) สถานการณ์การค้าชายแดน (2) สถานการณ์การจับกุมผู้กระทำความผิดโดยไม่ผ่านพิธีศุลกากร (3) โอกาสการค้าและการเชื่อมโยงการค้าสู่เมืองมะริดและเมียนมา และ (4) สถานการณ์การค้าฝิ่นทะเลอันดามันของไทยเชื่อมโยงเอเชียใต้ แอฟริกา ยุโรป และกลุ่มสมาชิกประเทศต่าง ๆ เช่น BIMSTEC	6. สำนักงานด่านพรมแดน บ้านพุน้ำร้อน (อ.เมือง จ.กาญจนบุรี) 7. จุดผ่อนปรนพิเศษด้านสิงขร (อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์) 8. หอการค้าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์) 9. ด่านศุลกากรระนอง/ ท่าเทียบเรือระนอง (อ.เมือง จ.ระนอง)
ภาคประชาสังคม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ (1) ภูมิสังคมประชาชนในพื้นที่ (2) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ (3) ภูมิสังคมชุมชนกะเหรี่ยงชายแดนไทย-เมียนมา และ (4) บทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความมั่นคงชายแดนไทย-เมียนมา	10. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (อ.จอมบึง จ.ราชบุรี) 11. หมู่บ้านป้องกันชายแดนไทย - เมียนมา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 12. ศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยสร้างแนวคำถามที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ โดยกำหนดให้เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้มีการปรับเปลี่ยนคำถามให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมหรือตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการสัมภาษณ์ และใช้เครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อให้สามารถเก็บสาระสำคัญให้ได้ครบถ้วนมากที่สุด

3.2.1 การสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยมีกระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามหัวข้องานวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ 1. นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดน ได้แก่ (1.1) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) (1.2) แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 - 2570) 2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาพื้นที่ชายแดน 3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (STEEP - M + L) 4. ข้อมูลเชิงพื้นที่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (The Republic of the Union of Myanmar) 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำมาสู่การคัดเลือกและการออกแบบเครื่องมือที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการใช้ภาษา และความสอดคล้องระหว่างแนวคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4. ปรับปรุงข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5. ได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์และมีสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย แบ่งได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้แทนองค์กร ส่วนที่ 2 สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ส่วนที่ 3 บทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา และ ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ/แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

3.2.2 การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ตำราบทความ รายงานวิจัย รวมทั้งฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามหัวข้องานวิจัยเพื่อนำมาสร้างเครื่องมือการวิจัย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ได้แก่

3.3.1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อประเด็นสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ตลอดจนบทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (1) ความเหมาะสมของผู้ให้ข้อมูลว่ามีคุณสมบัติตรงตามความต้องการหรือไม่ (2) สามารถตอบประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการทราบได้มากน้อยเพียงใด และ (3) พิจารณาจากความยากง่ายในการติดต่อประสานงานและการเดินทางเข้าพบเพื่อไปสัมภาษณ์ ต่อจากนั้นจึงติดต่อประสานงานและกำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก 2 ครั้ง ครั้งแรกได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกใน

ห้วงระหว่างวันที่ 18 - 23 ธันวาคม 2565 ในพื้นที่ภาคเหนือ และครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 13 - 18 กุมภาพันธ์ 2566 ในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้

3.3.1.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field study) โดยการเก็บข้อมูลการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพิจิตร และการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดระนอง และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หลังจากที่ได้รับรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

3.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary analysis) ทางวิชาการ เช่น หนังสือ ตำรา บทความ รายงานประจำปี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่อต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าว และนำมาใช้เป็นแนวทางในศึกษาครั้งนี้

3.4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมานั้นมีความถูกต้องเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด คณะผู้วิจัยมีวิธีการตรวจสอบความแน่นอนของข้อมูล (Data Triangulation) โดยนำข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลจากตำราวิชาการ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งการจดบันทึกเบื้องต้นมาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ยังตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้มุมมองจากแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ (Theory Triangulation) มาพิจารณาเพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบจากการรวบรวมข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมีลักษณะเป็นการกระทำที่ไม่อาจแยกออกจากขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างชัดเจนเหมือนกับการวิจัยเชิงปริมาณ กล่าวคือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะกระทำทั้งระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลและหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นระหว่างที่คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ก็จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กันด้วย นอกจากนี้เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยก็จะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง โดยขั้นตอนในการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

3.5.1 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาอยู่ในสภาพที่ง่ายต่อการนำไปวิเคราะห์

3.5.2 นำข้อมูลที่ได้จำแนกหรือจัดกลุ่มแล้วมาวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบเหตุการณ์ (Constant Comparison) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบโดยนำข้อมูลไปใส่ในตารางแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แล้วทำการสรุปลักษณะร่วมกันและลักษณะที่แตกต่างกันของข้อมูลเหล่านั้น

3.5.3 สร้างข้อสรุปชั่วคราวโดยการเชื่อมโยงข้อมูลแต่ละชุดเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์และเกิดเป็นแนวคิดย่อย ๆ ขึ้น

3.5.4 สร้างบทสรุปโดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงข้อสรุปชั่วคราวที่ผ่านการตรวจสอบยืนยันแล้วเข้าด้วยกัน

3.5.5 นำข้อสรุปที่ได้มาเรียบเรียงและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สำหรับข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมนั้น คณะผู้วิจัยจะนำมาทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ พรรณนา และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยคณะผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารเหล่านี้มา

ใช้เพื่อตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ซึ่งข้อมูล
นี้จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและทำให้การตีความมีความละเอียดยิ่งขึ้น

4

พลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ตลอดจนศึกษาบทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา โดยผลการวิจัยเชิงคุณภาพได้นำปัจจัยจากการทบทวนวรรณกรรมในเรื่อง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (STEEP - M + L) ได้แก่ มิติด้านสังคม มิติด้านเทคโนโลยี มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านการเมือง มิติด้านการทหาร และมิติด้านภาวะผู้นำ และข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มาเป็นหลักในการวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศเมียนมาในด้านต่าง ๆ

รวมทั้งได้สังเคราะห์ข้อมูลจาก (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และผู้ที่มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคเหนือ และพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ และ (2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field study) ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 13 หน่วยงาน และพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดระนอง และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 12 หน่วยงาน ซึ่งในบทนี้คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลวิจัยเชิงคุณภาพ ดังต่อไปนี้

4.1 สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

4.2 บทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

4.1 สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

เนื่องจากคณะผู้วิจัย ต้องการฉายภาพกว้างของสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา จึงได้หยิบยกมิติด้านการเมืองและมิติด้านการทหารขึ้นมาอธิบายเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่ทำให้เกิดผลกระทบในด้าน อื่น ๆ ดังนี้

4.1.1 มิติด้านการเมือง ได้แก่

4.1.1.1 ความไม่สงบในประเทศเมียนมา นับตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 พล.อ. อาวุโส มิน อ่อง ไหล่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดกองทัพเมียนมาเข้ายึดอำนาจรัฐบาลพลเรือน จับกุมตัว นางออง ซาน ซู จี ประธานพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy: NLD) และแกนนำพรรคหลายราย โดยประกาศสภาวะฉุกเฉิน 1 ปี อ้างจากเหตุทุจริตจากผลการเลือกตั้ง วันที่ 8 พฤศจิกายน 2563 ที่พรรค NLD ของนางออง ซาน ซู จี ชนะการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนเมียนมาทั้งในและนอกประเทศเกิดความไม่พอใจและเกิดการประท้วงพร้อมทั้งแสดงออกเชิงสัญลักษณ์แบบต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยตามท้องถนนและเวทีระดับนานาชาติ

การประท้วงและการแสดงออกทางการเมืองดังกล่าวของชาวเมียนมา ทำให้กองทัพเริ่มใช้กำลังทหารในการเข้าควบคุมตามเมืองสำคัญต่าง ๆ ส่งผลให้มีประชาชนกว่า 1,400 คน เสียชีวิตและมีผู้ถูกจับกุมและควบคุมตัวนับหมื่นคน ทำให้ประชาชนและข้าราชการที่ไม่เห็นด้วย เข้าร่วมกลุ่มอาระยะขัดขืน (Civil Disobedience Movement: CDM) บางส่วนทำการหลบหนีเข้าป่าเข้าไปอาศัยอยู่กับกองกำลังชนกลุ่มน้อย

และกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทหารเมียนมา ทำให้กลุ่มผู้เคลื่อนไหวทางการเมืองในเมียนมา ถูกแบ่งออกเป็น 2 ขั้วอำนาจ คือ (1) กองทัพเมียนมาที่เข้ายึดอำนาจการบริหารประเทศ และแต่งตั้งสภาบริหารแห่งรัฐ (State Administration Council: SAC) โดยมี พล.อ. อาวุโส มิน อ่อง ไหล่ เป็นประธานฯ /ผู้บัญชาการทหารสูงสุดกองทัพเมียนมา โดยมี กองทัพหลายแสนนาย กองกำลังพิทักษ์ชายแดน (Border Guard Force: BGF) และ มวลชนเครือข่ายพรรคพรรคสหสามัคคีและพัฒนา (Union Solidarity and Development Party: USDP) และ (2) พรรคการเมืองที่สูญเสียอำนาจและนักการเมือง ชนกลุ่มน้อย ได้ทำการจัดตั้งรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (National Unity Government: NUG) และจัดตั้งเป็นกองกำลังพิทักษ์ประชาชน (People's Defence Force: PDF)

ซึ่งหลังจากการเริ่มใช้กำลังทหารในการเข้าควบคุมตามเมืองสำคัญ ต่าง ๆ และการออกพระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น ทำให้กลุ่ม CDM และกลุ่ม PDF ตามภาคและรัฐต่าง ๆ ทำการต่อสู้ทั่วประเทศ มีทั้งการก่อเหตุลอบวางระเบิด เมืองสำคัญ การชุมนุมติดตามเส้นทาง รวมทั้งพื้นที่ชายแดนที่อยู่ห่างไกล บางส่วนได้ ถูกยึดและถูกทำลายฐานปฏิบัติการ ทำให้ทหารเมียนมาต้องนำกำลังเข้าปราบปราม กลุ่มดังกล่าวและควบคุมพื้นที่จนถึงปัจจุบัน

สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อย ได้แบ่งแยกออกเป็น 2 แนวความคิด คือ กลุ่มที่เข้าร่วมเจรจาสันติภาพโดยสภาบริหารแห่งรัฐได้เชิญร่วมประชุมตั้งแต่ปลาย เดือนเมษายน 2565 ที่ผ่านมา โดยมีทั้งหมด 10 กลุ่ม คือ

- (1) กลุ่มสภาเพื่อการกอบกู้รัฐฉาน (RCSS)
- (2) องค์การปลดปล่อยชาติปะโอ (PNLO)
- (3) พรรครัฐมอญใหม่ (NMSP)
- (4) สภาสันติภาพกองทัพปลดปล่อยชาติกะเหรี่ยง (KNLA-PC)
- (5) กลุ่มกะเหรี่ยงเพื่อประชาธิปไตย (DKBA)
- (6) พรรคปลดปล่อยอาระกัน (ALP)
- (7) กลุ่มสหภาพประชาธิปไตยลาหู่ (LDU)
- (8) กองทัพสหรัฐว้า (UWSA)

(9) กองกำลังพันธมิตรประชาธิปไตยแห่งชาติ (NDAA)/กลุ่มเมืองลา

(10) พรรคก้าวหน้ารัฐฉาน/กองกำลังกองทัพรัฐฉานเหนือ (SSPP/SSA-N)

กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการเข้ายึดอำนาจ และไม่เข้าร่วมการเจรจา มีทั้งหมด 8 กลุ่ม

(1) กลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU)

(2) กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยของมวลงนักศึกษาพม่า (ABSDF)

(3) กลุ่มแนวร่วมแห่งชาติชิน (CNF)

(4) กองกำลังกองทัพอาระกัน (AA)

(5) กลุ่มองค์กรกะฉิ่นอิสระ (KIO)

(6) กลุ่มพรรคก้าวหน้าแห่งชาติคะยา (KNPP)

(7) กองกำลังปลดปล่อยแห่งชาติเตออง (TNLA)

(8) กองกำลังกองทัพพันธมิตรประชาธิปไตยแห่งชาติเมียนมา (MNDAA) หรือ โกกั๋ง

จะเห็นได้ว่ากลุ่มติดอาวุธเหล่านี้มีหลายกลุ่มด้วยกัน ซึ่งบางครั้งก็จะมี การต่อสู้เพื่อที่ซึ่งอำนาจกันเอง นอกจากนี้ ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบข้อมูลที่น่าสนใจ คือ กลุ่มเหล่านี้มีอุดมการณ์และเป้าหมายในการก่อเหตุที่แตกต่างจากกลุ่มเดิม เมื่ออดีต เนื่องจากในอดีตกลุ่มติดอาวุธชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ต่อสู้เพื่ออุดมการณ์และ เพื่อปลดแอกจากการนำของรัฐบาลทหารเมียนมา แต่ในปัจจุบันเป้าหมายและ อุดมการณ์ในการต่อสู้ของกลุ่มเหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเป็นการทำเพื่อตัวเอง หรือทำเพื่อตัวของผู้นำของกลุ่มเท่านั้น เห็นได้จากในปัจจุบันเมื่อก่อเหตุจะมีการ อัฟโฟลตคลิกวิดีโอการก่อเหตุ หรือการต่อสู้กับรัฐบาลทหารเมียนมาลงในอินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ผู้สนับสนุนซึ่งอาศัยอยู่ในต่างประเทศ เช่น ไทย หรือ ประเทศตะวันตกอื่น ๆ บริจาคเงินหรือสนับสนุนในด้านอื่น ๆ เช่น อาวุธยุทโธปกรณ์ ให้กับกลุ่มของตนเอง เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่จะส่งผลต่อการเมืองของเมียนมาในอนาคต คือ การขับเคลื่อนของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะในภาคเศรษฐกิจที่ในระยะยาว อาจจะ เข้ามาขับเคลื่อนและส่งเสริมการเมืองของเมียนมาให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่

อย่างไรก็ตามผู้ที่มิอำนาจสูงสุดของการเมืองเมียนม่ายังคงเป็นทหารอยู่และทหารก็จะมีอำนาจต่อไปรวมทั้งจะยังคงสืบทอดอำนาจกันจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งสถานการณ์ทางการเมืองดังกล่าวส่งผลต่อภาคเศรษฐกิจ การค้าบริเวณชายแดนเป็นอย่างยิ่ง

โดยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศของเมียนมามีความไม่แน่นอนและมีปัญหาการสู้รบตลอดแนวชายแดน ทำให้จุดผ่านแดนบริเวณชายแดนไทย – เมียนมา ทั้งจุดผ่านแดนถาวร ด่านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี รวมถึงด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นจุดผ่อนปรนพิเศษยังไม่สามารถเปิดทำการได้ จึงส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการค้าบริเวณชายแดนเป็นอย่างยิ่ง

จะเห็นได้ว่าความไม่แน่นอนทางการเมืองของเมียนมาส่งผลกระทบต่อไทยในหลายด้าน โดยเฉพาะภาคตะวันตกนั้นได้รับผลกระทบจากปัญหาการเมืองภายในของเมียนมาในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม รวมถึงปัญหาอาชญากรรมอื่น ๆ ที่จะตามมา แต่ข้อสังเกตจากการลงพื้นที่ พบว่า บริเวณพื้นที่ชายแดนที่ติดกับรัฐกะเหรี่ยงของไทยทั้งจังหวัดตากและจังหวัดกาญจนบุรีได้รับผลกระทบจากปัญหาการสู้รบบริเวณชายแดน แต่จังหวัดอื่น ๆ เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทิศตะวันตกติดกับภาคตะนาวศรี และจังหวัดระนองที่ทิศตะวันตกติดกับอำเภอเกาะสอง เขตทวายของเมียนมา ทั้งสองจังหวัดพบการปะทะกันของทหารเมียนมาและชนกลุ่มน้อย น้อยมาก

จากสถานการณ์ทางการเมืองของเมียนมานั้น สถานการณ์ความไม่สงบยังคงมีแนวโน้มเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดปี 2566 เนื่องจากสถานการณ์การต่อสู้ของกลุ่มต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยมีสาเหตุมาจากเมียนมามีกำหนดจัดการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในปีี้ ทำให้มีบางกลุ่มไม่ต้องการให้เกิดการเลือกตั้งขึ้น โดยมองว่าหากจัดการเลือกตั้งขึ้นพรรคของรัฐบาลเมียนมามีแนวโน้มที่จะชนะการเลือกตั้ง และจะเป็นรัฐบาลที่มีความชอบธรรมในสายตาประชาคมโลก ซึ่งนั่นอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สถานการณ์ในเมียนมาไม่สงบและรุนแรงมากขึ้นในอนาคต

4.1.1.2 การแทรกแซงจากชาติมหาอำนาจ ตั้งแต่การทำให้รัฐประหารของกองทัพเมียนมา และการนำกำลังเข้าควบคุมสถานการณ์ภายในประเทศ โดยการใช้ความรุนแรงกับกลุ่มผู้เห็นต่าง ส่งผลให้กลุ่มประเทศมหาอำนาจประชาธิปไตยคว่ำบาตรด้วยมาตรการต่าง ๆ และบางประเทศที่ไม่แทรกแซง หรือพยายามให้เมียนมาแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี และอดทนอดกลั้น ซึ่งประเทศที่เข้าไปมีบทบาทในการเมืองเมียนมา แบ่งได้ดังนี้

(1) **สหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศยุโรป** ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจแห่งประชาธิปไตยได้ดำเนินการคว่ำบาตร ทั้งทางการทูต และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเมียนมา ทั้งบริษัทสำคัญ ๆ ของเมียนมาที่มีความเชื่อมโยงกับกองทัพ เช่น เมียนมา อีโคโนมิก คอร์ปอเรชั่น (Myanmar Economic Corporation: MEC) และเมียนมา อีโคโนมิก โฮลดิ้ง (Myanma Economic Holdings: MEHL) และบริษัทอัญมณี โดยรัฐบาลเมียนมาถูกอายัดทรัพย์สิน และเงินสำรองของเมียนมาประมาณ 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รวมถึงการตัดความสัมพันธ์ทางการทูตโดยลดระดับลงเป็นอุปทูต และการคว่ำบาตรผู้นำทางทหารของกองทัพเมียนมา และการคว่ำบาตรกองพลทหารราบเบา ที่ 33 และ 77 ที่กระทำความรุนแรงต่อประชาชนเมียนมา ตลอดจนกลุ่ม NGOs (Non-Governmental Organizations) และสื่อตะวันตกที่ได้เสนอข่าวโจมตีการกระทำรุนแรงของกองทัพเมียนมา ซึ่งสร้างแรงกดดันให้แก่กองทัพเมียนมาเพิ่มขึ้น

(2) **รัสเซีย** เป็นประเทศหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ และเป็นคู่ค้าสำคัญของเมียนมา โดยทั้งสองประเทศมีแผนที่จะพัฒนาเทคโนโลยีทางทหารร่วมกัน นอกจากนี้ รัสเซียยังมีการจัดส่งอาวุธให้กับประเทศเมียนมา การทำบันทึกความเข้าใจร่วมกัน (MOU) ระหว่างรัฐบาลทหาร และบริษัทโรซาตอม (Rosatom) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจด้านพลังงานนิวเคลียร์ รวมถึงความร่วมมือด้านเภสัชกรรม เกษตรกรรม ปศุสัตว์ และอุตสาหกรรมอาหาร

(3) **จีน** มีสายสัมพันธ์ที่ลึกกับประเทศเมียนมาและมีการจัดส่งอาวุธให้กับประเทศเมียนมา สำหรับเมียนมาเองแสดงจุดยืนที่จะให้ความร่วมมือกับยุทธศาสตร์

ของจีนมาโดยตลอด โดยเฉพาะข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (Belt and Road initiative: BRI) ที่จีนเสนอเส้นทางผ่านเมียนมา เพื่อเชื่อมโครงการนี้กับมหาสมุทรอินเดีย และจีนเองก็มีผลประโยชน์ในเรื่องท่อน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ จากเมืองจ๊กฉิว รัฐยะไข่ ผ่านภาคมะเกว ภาคมัณฑะเลย์ และรัฐฉาน เข้าสู่เมืองลู่ลี่ มณฑลยูนนาน ของจีน นอกจากนี้จีนยังเป็นประเทศคู่ค้าอัญมณี และทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในทางตอนเหนือของเมียนมาอีกด้วย

(4) อินเดีย เป็นประเทศประชาธิปไตยที่ให้การสนับสนุนอาวุธให้กับเมียนมา ทั้งยังมีความสัมพันธ์ที่ดีด้านการทหารและการฝึกซ้อม เพราะหากไม่สนับสนุนเมียนมา จีนก็จะเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุน อินเดียจึงดำเนินการเพื่อกันอำนาจจีน

(5) อาเซียน ภายหลังการยึดอำนาจของกองทัพเมียนมา อาเซียนพยายามเข้าไปมีบทบาทและร่วมในการแก้ไขสถานการณ์ในเมียนมา เมื่อเดือนเมษายน 2564 ได้มีการประชุมผู้นำนอติพิเศษ เพื่อร่วมกันหาทางออก โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการประชุมคือ ฉันทามติ 5 ข้อ ได้แก่ (1) ต้องมีการยุติความรุนแรงที่เกิดขึ้นในเมียนมาทันทีโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องใช้ความอดทนอดกลั้น (2) ต้องมีการหารือที่สร้างสรรค์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางสันติวิธีเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน (3) ผู้แทนพิเศษของประธานอาเซียน ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและเป็นสื่อกลางของกระบวนการหารือหรือภายใต้การช่วยเหลือของเลขาธิการอาเซียน (4) อาเซียนจะให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมผ่านศูนย์ประสานงานเพื่อการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติของอาเซียน (AHA Center) และ (5) ผู้แทนพิเศษรวมถึงคณะผู้แทนจะเดินทางเยือนเมียนมาเพื่อพบกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ พล.อ.อาวุโส มิน อ่อง หล่อง ได้ยอมรับว่าจะดำเนินการตามฉันทามติดังกล่าว แต่การดำเนินการเป็นไปด้วยความล่าช้ารวมเป็นเวลาเกือบ 8 เดือน (1 กุมภาพันธ์ - 1 ตุลาคม 2564) สภาบริหารแห่งรัฐ/กองทัพเมียนมาเอง ยังไม่สามารถดำเนินการตามฉันทามติ 5 ข้อได้ จนทำให้การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน เมื่อ 26 - 28 ตุลาคม 2564 ที่ผ่านมาประเทศบรูไนเป็นเจ้าภาพ ที่ประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่าง

ประเทศอาเซียน เสนอไม่เชิญผู้นำเมียนมา ที่มาจากการรัฐประหารเข้าร่วมประชุมฯ ดังกล่าว โดยเชิญเพียงตัวแทนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับภาคการเมืองเข้าร่วมประชุมแทน ซึ่งทำให้ พล.อ.อาวุโส มิน อ่อง หล่อง ตอบกลับด้วยการไม่ส่งผู้ใดเข้าร่วมประชุมเช่นกัน ทำให้สถานการณ์ดูยุ่งเหยิง เนื่องจากอาเซียนเป็นเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดมากที่สุดของเมียนมา และต้องพยายามหาช่องทางในการติดต่อกับประเทศเมียนมา เพื่อหาหนทางในการแก้ไขปัญหาให้ได้โดยเร็วที่สุด

ต่อมาเมื่อกัมพูชาเป็นประธานอาเซียน สมเด็จพระราชาธิบดีฮารุมแห่งบรูไนของกัมพูชา ได้เดินทางเยือนเมียนมา เมื่อวันที่ 7 - 8 มกราคม 2565 ที่ผ่านมา โดยรัฐบาลทหารเมียนมาได้แจ้งว่าจะขยายเวลายุติการสู้รบทั่วประเทศและจะเชิญกลุ่มชาติพันธุ์ กองกำลังชนกลุ่มน้อย เข้าร่วมพูดคุยเจรจาสันติภาพ และเสริมว่า “ขั้นตอนสำคัญนี้อยู่ในฉันทามติ 5 ข้อของอาเซียน” และเมียนมายินดีต้อนรับผู้แทนพิเศษของประธานอาเซียน ภายหลังการเยือนดังกล่าวได้มีการตอบรับจากประเทศมหาอำนาจ ที่มองว่าอาเซียนต้องมีมาตรการกดดัน ประเทศเมียนมาให้มากกว่านี้ เพื่อที่จะสามารถทำให้เมียนมาปฏิบัติตามฉันทามติ หรือรับแก้ไขปัญหาซึ่งยังเป็นการท้าทายของอาเซียนต่อไป

4.1.5.3 ปัญหาการปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับเมียนมาในบางพื้นที่ที่ยังไม่แล้วเสร็จ ในปัจจุบันไทยและเมียนมายังไม่สามารถที่จะตกลงปักปันเขตแดนกันได้ เนื่องมาจากการยึดถือเส้นเขตแดนต่างกัน และการยึดถือแผนที่คนละฉบับ ซึ่งส่งผลให้เกิดพื้นที่ทับซ้อนในหลายพื้นที่ เช่น ปัญหาการสร้างหลักธรและปัญหาเกาะกลางลำน้ำเมย เขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พื้นที่บริเวณภูเต็งนาโยง เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาเส้นเขตแดน เนื่องจากถือแผนที่คนละฉบับ ทำให้มีพื้นที่คาบเกี่ยวกันประมาณ 1 ตารางกิโลเมตร จำนวน 625 ไร่ ปัจจุบันได้มีกำลังทหารของทั้ง 2 ประเทศเข้าวางกำลัง และมีสิ่งปลูกสร้างของเมียนมา คือ สำนักสงฆ์ภูเต็งนาโยง ซึ่งสร้างเมื่อปี 2533 เป็นสัญลักษณ์และปัญหาเส้นเขตแดนบริเวณแม่น้ำสาย - แม่น้ำรวก ซึ่งมีความยาวประมาณ 59 กิโลเมตร ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การที่แม่น้ำเปลี่ยนทางเดินทำให้น้ำกัดเซาะบางส่วนเข้าไปอยู่ฝั่งเมียนมา รวมถึงหลักอ้างอิงเขตแดนถูกทำลายเสียหาย เป็นต้น

4.1.2 มิติด้านการทหาร ได้แก่

4.1.2.1 การสู้รบบริเวณชายแดนระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมากับ

กองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ หลังจากการทำรัฐประหารของกองทัพเมียนมา และได้ตั้งสภาบริหารแห่งรัฐฯ ส่งผลให้พรรคการเมืองที่สูญเสียอำนาจ ซึ่งรวมถึง นักการเมืองชนกลุ่มน้อยได้ทำการจัดตั้งรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (NUG) เป็นรัฐบาล พลัดถิ่น การยึดอำนาจของทหารเมียนมานำไปสู่ความขัดแย้งและความไม่มั่นคงทางการเมืองในประเทศเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากประชาชนชาวเมียนมาเกิดความไม่พอใจจนลุกขึ้นมาประท้วง พร้อมทั้งแสดงออกเชิงสัญลักษณ์แบบต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ทำให้กองทัพเมียนมาใช้กำลังทหารเข้าควบคุมความสงบเรียบร้อย ส่งผลให้ประชาชนบาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังทำให้ประชาชน และข้าราชการผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลทหารเมียนมาได้เข้าร่วมกลุ่มอารยะขัดขืน (CDM) และจัดตั้งเป็นกลุ่ม PDF โดยมีกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มให้การสนับสนุนในการฝึกเพื่อต่อสู้กับรัฐบาลทหารเมียนมา

การสู้รบดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประเทศไทย เนื่องจากไทยมีชายแดนติดกับเมียนมา โดยเฉพาะบริเวณรัฐกะเหรี่ยง ซึ่งมีกลุ่มติดอาวุธชนกลุ่มน้อย หลายกลุ่มที่มีการสู้รบกับทหารเมียนมาอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งทิศตะวันออกติดกับจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดตาก ทิศใต้ติดกับจังหวัดกาญจนบุรี ทิศตะวันตกติดกับรัฐมอญและภาคพะโค โดยมีกลุ่มที่สำคัญ 5 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) สหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง/กองทัพปลดปล่อยแห่งชาติกะเหรี่ยง (The Karen National Union: KNU/ Karen National Liberation Army: KNLA) (2) กะเหรี่ยงพุทธ (Democratic Karen Buddhist Army: DKBA) (3) สภาสันติภาพกองทัพปลดปล่อยชนชาติกะเหรี่ยง (Karen National Liberation Army-Peace Council: KNLA-PC) (4) กองกำลังพิทักษ์แห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Defence Organisation: KNDO) และ (5) กองกำลังพิทักษ์ชายแดน (Border Guard Force: BGF) อดีตทหารกะเหรี่ยงพุทธที่เข้าสู่กักกองทัพเมียนมา

โดยกลุ่ม KNLA เป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด มีกองกำลังติดอาวุธที่เข้มแข็งที่สุด ซึ่งแบ่งการปกครองพื้นที่เป็น 7 กองพลน้อย โดยมีกองพลน้อยที่ 4 - 7 ตั้งอยู่บริเวณรัฐที่ติดกับประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

กองพลน้อยที่ 4 ควบคุมพื้นที่ภาคตะนาวศรี จ. มะริด-ทวาย ตรงข้าม จ. ประจวบคีรีขันธ์

กองพลน้อยที่ 5 ควบคุมรัฐกะเหรี่ยงตอนเหนือ จ. มูตรอ หรือ จ. ฝายปูน ตรงข้าม จ. แม่ฮ่องสอน

กองพลน้อยที่ 6 จ. ตูปลายา ควบคุมพื้นที่ จ. กอกะเร็ก ทางตอนใต้ของรัฐกะเหรี่ยง และตอนใต้ของ รัฐมอญ ตรงข้าม จ. ตาก และ จ. กาญจนบุรี และ

กองพลน้อยที่ 7 ควบคุมพื้นที่ตอนกลางของรัฐกะเหรี่ยง จ. ฝายอัน ตรงข้าม จ. กาญจนบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต่อสู้กับรัฐบาลทหารเมียนมา ซึ่งปัจจุบันยังมีความเคลื่อนไหวอยู่และมีการสู้รบกันอยู่

นอกจากนี้บริเวณเมืองพญาตองซูที่อยู่ติดกับด่านเจดีย์สามองค์ของไทยยังมีกลุ่ม PDF ที่ต่อต้านรัฐบาลทหารเมียนมา ซึ่งเข้าร่วมกับกลุ่ม KNLA เพื่อฝึกฝนการสู้รบและยุทธวิธีในการสู้รบ กลุ่มเหล่านี้มีการสู้รบกับกลุ่ม BGF และทหารเมียนมาอย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2566 ที่ผ่านมา มีการปะทะกันระหว่าง ทหารเมียนมากับกลุ่ม DKBA และกลุ่ม PDF ที่หน้าด่านตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เมืองพญาตองซู ซึ่งตั้งอยู่ตรงข้ามกับตำรวจตรวจคนเข้าเมืองกาญจนบุรี และด่านศุลกากร บ้านพระเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสถานการณ์การสู้รบบริเวณชายแดนระหว่างทหารเมียนมาและชนกลุ่มน้อยยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง

ส่วนด้านภาคเหนือของไทยที่ติดกับรัฐฉานของเมียนมาได้มีการปะทะกันระหว่างทหารเมียนมาและชนกลุ่มน้อยบ่อยครั้ง ทั้งในบริเวณเมืองท่าขี้เหล็กซึ่งติดกับอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายของไทย โดยเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2566 ที่ผ่านมา ได้เกิดเหตุระเบิดกลางเมืองท่าขี้เหล็กกลางดึก ถึง 3 จุด ใกล้ที่ตั้งสำนักงานพรรค USDP ที่ได้รับการสนับสนุนโดยรัฐบาลทหารเมียนมา ทำให้

มีผู้ได้รับบาดเจ็บหลายราย จากการประเินของฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่ พบว่า กลุ่ม PDF ซึ่งเป็นประชาชนที่ต่อต้านรัฐบาลทหารเมียนมาเป็นผู้ก่อเหตุดังกล่าว ส่วนในบริเวณเมืองเมียวดีที่ติดกับอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้เกิดการสู้รบระหว่าง กลุ่ม PDF ซึ่งร่วมกับกลุ่ม KNLA สู้รบกันอย่างรุนแรงกับทหารของกลุ่ม BGF ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทหารเมียนมา

ความขัดแย้งและความไม่มั่นคงทางการเมืองดังกล่าวของเมียนมา ส่งผลต่อความท้าทายในพื้นที่ตามแนวชายแดน ทั้งผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา ซึ่งทำให้ไทยจะต้องดูแลผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา และผู้หนีภัยจากสงคราม (จากเหตุการณ์ในอดีต) เหล่านี้ตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยรัฐบาลไทยได้จัดพื้นที่ พักพิงชั่วคราว (Temporary Shelter) ให้กับผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา บางส่วนลักลอบหนีออกนอก พื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงหลายประการ ทั้งปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติดหรือสิ่งของผิดกฎหมาย เกิดโรคระบาด และปัญหา อาชญากรรมอื่น ๆ นอกจากนี้สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (The United Nations High Commissioner for Refugees: UNHCR) ได้เข้ามา มีบทบาทในการช่วยเหลือผู้หนีภัยจากการสู้รบและพยายามที่จะเข้ามาแทรกแซง การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐของไทย ซึ่งประเด็นดังกล่าวอาจจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ ของไทยกับเมียนมาและไทยกับชาติมหาอำนาจที่ให้การสนับสนุนองค์กรดังกล่าว

ในขณะเดียวกันยังมีชนกลุ่มน้อยที่หลบหนีโดยแฝงตัวเข้ามา กับกลุ่มคนต่างด้าว หรือแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาประเทศไทย เพื่อมาทำงานและสร้าง เครือข่ายที่แน่นแฟ้นของกลุ่มตน อันนำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีบางส่วนพยายามจะหลบหนีเข้าไทย เพื่อเดินทางไปยังประเทศที่สาม ซึ่งการ ดำเนินการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อไทยอย่างไม้อาจหลีกเลี่ยงได้

แต่ข้อสังเกตจากการลงพื้นที่ พบว่า บริเวณพื้นที่ชายแดนที่ติดกับ รัฐกะเหรี่ยงของไทยทั้งจังหวัดตากและจังหวัดกาญจนบุรี ได้รับผลกระทบจากปัญหา การสู้รบดังกล่าว แต่จังหวัดอื่น ๆ เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทิศตะวันตกติด

กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจังหวัดระนอง ที่ทิศตะวันตกติดกับอำเภอเกาะสอง เขตหวายของเมียนมา ซึ่งทั้งสองจังหวัดพบการปะทะกันของทหารเมียนมาและชนกลุ่มน้อยน้อยมาก

4.1.2.2 การลักลอบค้าอาวุธสงคราม เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบภายในประเทศเมียนมาและปัญหาการสู้รบระหว่างทหารเมียนมากับชนกลุ่มน้อย ทำให้การลักลอบค้าอาวุธสงคราม ยังเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงชายแดน ซึ่งอาจมีการลักลอบค้าอาวุธสงครามผ่านช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดนทางบก ซึ่งถือเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนเชื่อมโยงกับปัญหาอาชญากรรมอื่น ๆ เช่น ยาเสพติด ที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญของชนกลุ่มน้อยในการระดมทุนต่อสู้กับรัฐบาลทหารเมียนมา เป็นต้น

4.1.3 มิติด้านสังคม ได้แก่

4.1.3.1 การอพยพข้ามแดนของผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา (ผกสม.) ผลจากสถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมา ได้ส่งผลกระทบต่อด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน ดังนี้

(1) เป็นปัจจัยให้ชาวเมียนมาที่เป็นชนกลุ่มน้อย หรือเป็นฝ่ายต่อต้านรัฐบาล หนีภัยจากการสู้รบ หรือบาดเจ็บจากการสู้รบเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ทำให้ในพื้นที่ชายแดนไทยต้องจัด “พื้นที่ปลอดภัยชั่วคราว” เพื่อเป็นพื้นที่พักพิงชั่วคราวรองรับผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา ด้วยงบประมาณของทางจังหวัด (ยังไม่ได้รับงบประมาณจากส่วนกลาง) ซึ่งในอนาคตหากผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอาจเกินกำลังของจังหวัดในการบริหารจัดการ

(2) ผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมาบางกลุ่ม มีเป้าหมายเพื่อแสวงหาความอยู่รอด (Survival Migrant) ในประเทศไทยในระยะยาว แม้ฝ่ายไทยจะให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม โดยจัดหาอาหาร น้ำดื่ม และสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในระหว่างที่พักพิงในประเทศไทย เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้หากต้องเดินทางกลับประเทศต้นทาง แต่ความยึดเยื้อของสถานการณ์ภายในของเมียนมา ทำให้ผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมาบางกลุ่มยังคงมีประเทศไทยเป็นเป้าหมายดังกล่าว

(3) ผลกระทบด้านความปลอดภัยของประชาชนคนไทยที่อาศัยใกล้แนวชายแดนไทย - เมียนมา ที่อาจได้รับผลกระทบจากการสู้รบและการอพยพข้ามแดนของผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา โดยเฉพาะเด็ก ผู้หญิง คนพิการ และผู้สูงอายุ

4.1.3.2 การเติบโตอย่างรวดเร็วของโครงการชเวก๊กโก (Shwe Kokko) โดยเมืองใหม่ชื่อ ชเวก๊กโก (Shwe Kokko) ตั้งอยู่บริเวณชายแดนไทย - เมียนมาในเขตรัฐกะเหรี่ยง เมืองเมียวดี ของเมียนมา โดยพื้นที่ดังกล่าวเริ่มเป็นที่สนใจของนานาชาติในช่วงต้นปี 2563 ในฐานะที่เป็น “โซนทาวน” ที่เกิดใหม่ ซึ่งมีเงินลงทุนและมีการเติบโตอย่างรวดเร็วในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) ทั้งนี้ในห้วงสองปีที่ผ่านมา มีการสร้างอาคารพักอาศัยขนาดใหญ่ ศูนย์การค้า การเป็นเมืองภาพยนตร์และโทรทัศน์นานาชาติ สวนน้ำ และสนามกอล์ฟ ในพื้นที่ที่เคยเป็นพื้นที่ทำการเกษตรบริเวณริมแม่น้ำเมย โดยมีโรงแรม ร้านอาหารจีน โกดังสินค้า และร้านค้าผุดขึ้นอย่างรวดเร็ว พร้อมกับการเกิดขึ้นของอาคารคาสีโนบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเมย

โดย บริษัท Yatai International Holding Group ซึ่งจดทะเบียนในฮ่องกง มีความต้องการให้ ชเวก๊กโก เป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) และเป็นโครงการนำร่อง (Flagship project) ตามข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) นอกจากนี้ Yatai ยังได้วาดภาพอนาคต ให้เห็นถึงศักยภาพการเชื่อมต่อระดับโลกด้วยระบบรางจากย่างกุ้งถึงกรุงเทพฯ

อย่างไรก็ตาม การที่พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตอิทธิพลของกองกำลังพิทักษ์ชายแดน (Border Guard Force: BGF) ซึ่งรัฐบาลเมียนมาไม่ได้มีอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่โดยตรง ทำให้เกิดการบริหารไหลเวียนของเงินทุนจากจีนสู่พื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา ผ่านชเวก๊กโก ดังนี้

(1) จากนโยบายปราบคอร์รัปชันที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินและอุตสาหกรรมการพนันของรัฐบาลจีน ทำให้คาสีโนตามแนวชายแดนเมียนมาเป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวจีนทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย รวมทั้งยังเป็นแหล่งรวมของเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติให้เข้ามาในพื้นที่

(2) กลุ่มคนจีนรุ่นใหม่มีแนวโน้มการเล่นพนันออนไลน์มากยิ่งขึ้น ทำให้ในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาพบการหลอกลวงแรงงานที่มีทักษะทางเทคโนโลยีสูงทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาในพื้นที่

(3) ภัยจากการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคใน Shwe Kokko ทำให้เกิดการกีดเซาะของตลิ่งลำน้ำเมย

(4) ภาคธุรกิจในแม่สอดไม่ได้รับประโยชน์จากการสร้างเมืองใหม่มากนัก เนื่องจากจีนเตรียมความพร้อมและใช้วัสดุก่อสร้าง อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสร้างเมืองขนส่งมาจากจีนโดยตรง

(5) ในอนาคตหาก Shwe Kokko มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น อาจมีภาคเอกชนเข้ามาขอเปิดท่าข้ามฝั่งไทยเพื่อเพิ่มความสะดวกในการสัญจรข้ามแดน จะทำให้หน่วยงานความมั่นคงของไทย มีบุคลากรไม่เพียงพอ ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มช่องโหว่ในการควบคุมการเดินทางของแรงงานและนักท่องเที่ยว ตลอดจนการเคลื่อนย้ายเงินทุนข้ามแดนระหว่างชายแดนไทย - เมียนมา โดยเฉพาะพื้นที่ตรงข้าม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ของทุนมืดหรือทุนสีเทา (Shadow Capital) ที่จะแสวงประโยชน์ในประเทศไทยได้

4.1.3.3 การเรียกร้องเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองของชาวเมียนมาที่ส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่ โดยพบการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองของกลุ่มนักกิจกรรม และกลุ่มต่อต้านรัฐบาลเมียนมาในพื้นที่ชายแดน เช่น การประท้วงเงียบ (การไม่ใช้ความรุนแรง) กลุ่มที่เคลื่อนไหวในลักษณะกองโจร (เน้นวางระเบิด ไม่ยิงสู้รบ) ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากความต้องการสร้างสถานการณ์ เพื่อให้เข้าเงื่อนไขการขอไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สามผ่านทางประเทศไทย ซึ่งการเรียกร้องเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองในพื้นที่ดังกล่าวได้สร้างผลกระทบต่อคนในพื้นที่ ดังนี้

(1) สร้างความไม่สบายใจให้กับคนในพื้นที่ถึงความปลอดภัย และอาจพัฒนาเป็นเหตุรุนแรงในพื้นที่ได้

(2) อาจเปิดช่องให้องค์การระหว่างประเทศเข้ามาแสวงประโยชน์จากประเทศไทย ซึ่งอาจกระทบกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับเมียนมาได้

4.1.3.4 ปัญหายาเสพติดและการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งยาเสพติดตามแนวชายแดน จากสถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมา กลายเป็นสิ่งกระตุ้นให้กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติด ผลิตและลำเลียงยาเสพติดออกมาเป็นจำนวนมาก อันจะเห็นได้จากผลการจับกุมและตรวจยึดยาเสพติดครั้งละหลายล้านเม็ดในพื้นที่ นอกจากนี้ ผู้ลักลอบนำเข้ายาเสพติดยังได้เปลี่ยนรูปแบบการขนส่งยาเสพติด โดยแฝงเข้ามาใช้ระบบโลจิสติกส์ของผู้บริการขนส่งเอกชน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคมในพื้นที่ในวงกว้าง

4.1.3.5 การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตามแนวชายแดนรอบใหม่หลังเหตุการณ์รัฐประหารในเมียนมา จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19 จึงมีการปิดด่านพรมแดนระหว่างประเทศ ตั้งแต่ 23 มีนาคม 2563 และหลังเหตุการณ์รัฐประหารในเมียนมา ทำให้คนสัญชาติเมียนมา (ชนกลุ่มน้อย) มีความพยายามลักลอบเข้ามายังประเทศไทยตามช่องทางธรรมชาติ และทำข้ามธรรมชาติมากยิ่งขึ้น และยังคงมีแนวโน้มเกิดขึ้นต่อไป เนื่องจากปัจจัยดังนี้

(1) จากสถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมา ทำให้ชาวเมียนมาต้องเข้ามาหาพื้นที่ปลอดภัยและโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า

(2) รัฐบาลเมียนมาไม่ได้ให้การรับรองชนกลุ่มน้อย ทำให้ชนกลุ่มน้อย (ประชาชน) ตามแนวชายแดนไม่มีบัตรประชาชน และไม่ได้เป็นประชาชนตามกฎหมายของรัฐบาลเมียนมา จึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการออกหนังสือเดินทาง และนำมาสู่ภัยคุกคามในการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายดังกล่าว

(3) จากความต้องการแรงงานในประเทศไทย ทำให้ยังคงมีการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ในลักษณะที่มีผู้นำพาเข้าสู่พื้นที่ตอนใน เนื่องจากโทษของผู้นำพาน้อย จึงไม่มีผลต่อการจูงใจให้เลิกกระทำผิด

4.1.3.6 ปัญหาการศึกษาตามแนวชายแดน เนื่องจากอาคารเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ตั้งอยู่ในแนวปะทะระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลเมียนมา ทำให้ในบางครั้งโรงเรียน ตชด. ต้องปรับเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับรองรับคนไทยตามแนวชายแดน และรองรับผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมาตามหลักมนุษยธรรม จึงต้องงดการเรียนการสอน ทำให้เยาวชนบางกลุ่มหลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งมีความเสี่ยงที่กลุ่มคนเหล่านี้จะเป็น Lost generation ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ และสร้างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลเพิ่มมากขึ้น

4.1.3.7 ปัญหาสาธารณสุขตามแนวชายแดน การจัด “พื้นที่ปลอดภัยชั่วคราว” เพื่อรองรับผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา ทำให้ประชาชนฝั่งเมียนมาเลือกที่จะไม่ดูแลตัวเอง พึ่งพา และรอรับการช่วยเหลือจากประเทศไทย ทำให้ยากต่อการจัดการและควบคุมระบบการสาธารณสุขแบบคู่ขนานระหว่างประเทศ โดยในปัจจุบันเกิดปัญหาด้านสาธารณสุขในพื้นที่ เช่น ปัญหาโรคติดต่อ และโรคอุบัติใหม่ ได้แก่ โรคมาลาเรีย วัณโรค ปัญหาอนามัยแม่และเด็ก และการวางแผนครอบครัว ตลอดจนการไหลทะลักของสินค้าทำลายสุขภาพ เช่น สุรา อาหารและยาที่ไม่ได้มาตรฐานเข้ามาในพื้นที่

4.1.3.8 การลักลอบนำเข้าสัตว์ – ซากสัตว์ตามแนวชายแดน โดยพบการกระทำการเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์เข้า - ออก หรือนำผ่านราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต การลักลอบนำเข้าสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้าน และการลักลอบค้าสัตว์ตามสันเขาในพื้นที่ตามแนวชายแดน บริเวณช่องทางธรรมชาติ เช่น โค กระบือ ม้า เป็นต้น ซึ่งการกระทำดังกล่าว อาจนำไปสู่โรคระบาดสัตว์อุบัติใหม่ เช่น โรคคลัมปีสกิน ที่เป็นโรคติดต่อในโค กระบือ และโรคอหิวาต์แอฟริกาสุกรในประเทศไทยได้นอกจากนี้ จากสภาพภูมิประเทศที่เป็น ป่า เขา สลับซับซ้อน ทำให้ขยายผลถึงนายทุนผู้อยู่เบื้องหลังขบวนการค้าสัตว์ข้ามชาติ เพื่อนำตัวมาดำเนินคดีตามกฎหมายทำได้ยาก

4.1.4 มิติด้านเทคโนโลยี ได้แก่

4.1.4.1 การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการกระทำผิดกฎหมาย มีการใช้เทคโนโลยี “โดรน” ในการตรวจสอบพื้นที่ของผู้ค้ายาเสพติด ก่อนที่จะมีการลักลอบขนส่งยาเสพติดตามแนวชายแดน โดยผู้ค้ายาเสพติดจะใช้โดรนบินขึ้นเพื่อตรวจสอบพื้นที่ และดูว่าบริเวณดังกล่าวมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงเฝ้าระวังอยู่หรือไม่ ก่อนที่จะขนส่งยาเสพติด โดยโดรนดังกล่าวจะเป็นเพียงโดรนที่มีความสามารถในการถ่ายภาพ หรือบันทึกภาพเท่านั้น อย่างไรก็ตามในพื้นที่ที่มีการจำหน่ายโดรน แต่เป็นโดรนที่ใช้เพื่อการเกษตร เนื่องจากประชาชนในพื้นที่มีการทำการเกษตร เช่น การปลูกข้าวโพด อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ยังไม่มีการใช้โดรนเพื่อการเกษตรมาดัดแปลงเป็นโดรนในการขนส่งยาเสพติด หรือของผิดกฎหมาย เนื่องจากโดรนดังกล่าวมีเสียงดัง หากนำมาใช้เจ้าหน้าที่จะสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน

4.1.4.2 อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ได้รับจากหน่วยเหนือ ไม่ตอบสนองต่อการปฏิบัติการกิจในพื้นที่ โดยเฉพาะโดรนที่ได้รับ มักเป็นโดรนรุ่นที่ยากต่อการใช้งาน และไม่มีอะไหล่จำหน่ายตามท้องตลาด หากเกิดความเสียหายจึงซ่อมบำรุงได้ยาก อีกทั้งหน่วยงานในพื้นที่ยังไม่มียกงบประมาณในการซ่อมบำรุงอีกด้วย

4.1.4.3 ขาดการส่งต่อองค์ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีของแต่ละหน่วยงาน กล่าวคือ เมื่อมีการปรับย้ายในระดับผู้ปฏิบัติ องค์ความรู้ในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ทางเทคโนโลยีนั้นจะขาดช่วงไป เนื่องจากไม่มีการถ่ายทอด ทำให้ผู้ที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่คนใหม่ต้องเรียนรู้การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีใหม่ ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

4.1.4.4 อุปกรณ์ในการสนับสนุนการเฝ้าระวังบริเวณชายแดนไม่เพียงพอ จากปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติด การกักการเฝ้าตรวจ ลาดตระเวน หรือสกัดกั้นยาเสพติดยังใช้กำลังพลเป็นหลัก ในการลาดตระเวน อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่ดูแลมีกำลังพลไม่เพียงพอต่อการเฝ้าระวังตามแนวชายแดน ประกอบกับบางพื้นที่ยากต่อการเข้าถึง ส่งผลให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

4.1.4.5 การใช้โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีจากฝั่งไทยในการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยบริเวณแนวชายแดนฝั่งประเทศเมียนมาสามารถใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตจากฝั่งไทยได้ เนื่องจากมีเสาสัญญาณโทรศัพท์อยู่ติดบริเวณชายแดนฝั่งไทย ซึ่งหากใช้อินเทอร์เน็ตในการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยี จะทำให้ยากต่อการติดตามผู้กระทำความผิด

4.1.4.6 เครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ครอบคลุมในหลายพื้นที่บริเวณชายแดน ทำให้โรงเรียนชายแดนขาดศักยภาพในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาความรู้และการรับข่าวสารล่าช้า ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนชายแดนและโรงเรียนในตัวเมือง ซึ่งการที่อินเทอร์เน็ตไม่สามารถเข้าถึงบริเวณชายแดนบางแห่งนั้น ยังส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขของประชาชนในพื้นที่ชายแดนอีกด้วย

4.1.4.7 การตั้งฐานการพนันออนไลน์บริเวณชายแดน ซึ่งการพนันออนไลน์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลุ่มอาชญากรชาวจีนทะลักเข้ามาสู่พื้นที่แถบริมแม่น้ำพรมแดนระหว่างไทยและเมียนมา เนื่องจากผู้ประกอบการด้านคาสิโนต้องย้ายออกจากมาเก๊า เพื่อที่จะไปยังพื้นที่ที่มีการบังคับใช้กฎหมายน้อยกว่า อาทิ สិងหวีลล์ และปอยเปตในกัมพูชา และขยายต่อมาในพื้นที่พรมแดนไทย - สปป.ลาว และไทย - เมียนมา บริเวณขเวโก๊โก เมืองเมียวดี ประเทศเมียนมา จึงเป็นเหตุให้เกิดบ่อนคาสิโนที่ไม่มีการกำกับดูแลและไม่มีความหมายมาควบคุม โดยบ่อนคาสิโนยังใช้เทคโนโลยีเพื่อให้คนพนันเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น และผนวกกับในช่วงเวลาที่มีการใช้มาตรการล็อกดาวน์จากการระบาดของ Covid-19 ทำให้การพนันออนไลน์เป็นที่นิยมมากขึ้นในบรรดานักพนันส่งผลให้เกิดการหลอกลวงทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้น

โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความร่วมมือระหว่างทุนจีนและเมียนมา ทำให้บริษัท Yatai International Holding Group เข้ามาลงทุนทำโครงการอุตสาหกรรมเมืองอัจฉริยะ Yatai หรือ “เมืองขเวโก๊โก” ในรัฐกระเหรี่ยง เมืองเมียวดี ประเทศเมียนมา ฝั่งตรงข้ามกับอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตรงข้ามบ้านวังผา ม.4 ต.แม่จะเรา อ.แม่ระมาด บ้านใหม่ริมเมย ม.10 ต.แม่กาษา อ.แม่สอด และบ้านวังแก้ว ม.4

ต.แม่ปะ อ.แม่สอด รวมเนื้อที่ประมาณ 75,000 ไร่ คาดว่าการลงทุนรวมจะสูงกว่า 15,000 ล้านบาท โดยมีแม่น้ำเมยกั้นระหว่างสองฝั่ง มีการลงนามเซ็นสัญญา ก่อสร้างโครงการขึ้นในปี 2561 (ค.ศ. 2018) ระยะเวลาของสัญญาระยะแรก 70 ปี ระยะที่สอง 29 ปี ซึ่งเป็นการร่วมลงทุนกันในหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

4.1.4.8 การใช้เทคโนโลยีในการผลิตยาเสพติดที่ทันสมัยมากขึ้น

เดิมใช้เครื่องมือในการผลิตที่กำลังการผลิตไม่มาก เปลี่ยนมาเป็นการผลิตระดับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีการใช้สารเคมี และสารตั้งต้น ในการผลิตยาเสพติดชนิดใหม่ ๆ ในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ นอกจากนี้สถานการณ์ความไม่สงบทางการเมืองในประเทศเมียนมา ยังเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้กลุ่มผู้ผลิตเร่งการผลิตเพิ่มขึ้น และลำเลียงยาเสพติดออกมาเป็นจำนวนมาก

4.1.4.9 อุปสรรคจากการทำลายอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีของ

สัตว์ป่า โดยเฉพาะอุปกรณ์จำพวกกล้องวงจรปิดที่ติดตั้งไว้ที่ป่าเพื่อตรวจตราการกระทำความผิด เช่น การขนส่งยาเสพติด การหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งการทำลายอุปกรณ์ของสัตว์ป่าทำให้อุปกรณ์เหล่านี้เกิดความเสียหาย และใช้งานได้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ

4.1.5 มิติด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

4.1.5.1 การสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งตามแนวชายแดน

การสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง ซึ่งเป็นการก่อสร้างที่ทำเพื่อแก้ไขปัญหาการสูญเสียดินแดนจากน้ำกัดเซาะหรือพังทลายของตลิ่ง รวมถึงเป็นการป้องกันการสูญเสียพื้นที่ตามแนวแม่น้ำกั้นเขตแดนระหว่างประเทศ ได้ส่งผลให้เกิดการกัดเซาะหน้าดินและเกิดการตัดไม้ที่ส่งผลให้ปริมาณป่าไม้ตามแนวชายแดนลดลงจำนวนมาก ดังนี้

(1) การสร้างเขื่อนอาจทำให้ประชาชนต้องสูญเสียพื้นที่ในการเพาะปลูก รวมถึงความอุดมสมบูรณ์ของการเคลื่อนย้ายแร่ธาตุอาหารพืช ก่อให้เกิดดินเค็มแพร่กระจายลงในพื้นที่ใช้เพาะปลูก ส่งผลให้ภาพรวมของผลผลิตทางการเกษตรลดลง

(2) การสร้างเขื่อนทำให้เกิดการอพยพของประชาชนเข้าสู่เมือง จนเกิดปัญหาการละทิ้งที่ดินทำกิน

4.1.5.2 การประท้วงของประชาชนจากผลกระทบของการระเบิดเกาะแก่ง ซึ่งเกิดการคัดค้านในหลายภาคส่วน รวมถึงภาคประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

4.1.5.3 ปัญหามลภาวะทางอากาศข้ามแดน โดยเฉพาะพรมแดนทางบกที่มีภูมิประเทศเป็นป่าเทือกเขา มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะในประเทศเมียนมา ที่มีการปลูกข้าวโพดจำนวนมาก เมื่อถึงช่วงฤดูเก็บเกี่ยวจึงมีการเผาเพื่อใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในการเพาะปลูก อันจะเห็นได้จากการมีจุดความร้อน (Hotspot) ในบริเวณชายแดนที่ถูกยกให้เป็นระดับสูงสุด ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

4.1.5.4 การลักลอบตัดไม้ บุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อใช้ในเชิงเศรษฐกิจ พบการบุกรุกลักลอบตัดไม้ของกลุ่มนายทุนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจ โดยเฉพาะไม้หวงห้ามที่มีมูลค่าสูง เพื่อนำไปใช้ทำสิ่งก่อสร้าง การตัดไม้ การผลิตไม้แปรรูป เป็นต้น และมีแนวโน้มของการบุกรุกที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องด้วยความเปราะบางของข้อกฎหมายที่ยังไม่สามารถใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดได้

4.1.5.5 การลักลอบค้าสัตว์ป่าสงวน พบว่า มีการลักลอบส่งออกสัตว์ป่าสงวนบริเวณชายแดนไปยังต่างประเทศในลักษณะการค้าเงินกิจกรรมเป็นขบวนการ และยังไม่สามารถดำเนินการกับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายได้ เนื่องจากผู้กระทำความผิดตามกฎหมายได้รับโทษที่ไม่ร้ายแรงเมื่อเทียบกับความผิดข้อหาอื่น ๆ

4.1.5.6 ปัญหาไฟป่า ยังคงมีการเกิดไฟป่าในช่วงฤดูแล้ง และยังพบการลักลอบเผาป่าด้วยหลักคิดที่สืบทอดว่า การเผ่าป่านั้นจะช่วยให้พืชพันธุ์บางชนิดเกิดขึ้นมาใหม่ และมีพืชบางชนิดที่เชื่อว่าจะต้องใช้ไฟเพื่อช่วยในการเจริญเติบโตหรือเกิดการผลัดเปลี่ยน เช่น ช่วยให้ผักหวานแตกยอด หรือการเผาต้นไม้ใหญ่เพื่อให้เห็ดเหาะสามารถขึ้นได้ เป็นต้น

4.1.5.7 การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อครอบครองที่ดินทำกิน พบว่ามีประชาชนบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตรและเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย แม้ทางหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ได้มีการจัดสรรที่ดิน เพื่อให้ประชาชนอยู่อาศัยและประกอบอาชีพทำการเกษตร แต่พบว่ายังมีกลุ่มนายทุนแฝงชื่อถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ทำให้ยังไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.5.8 ปัญหาขยะและการบริหารจัดการขยะที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ จากปัญหาของการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานข้ามชาติ หรือการเดินทางมาของนักท่องเที่ยวที่มายังฝั่งไทย ซึ่งกระทบต่อเป้าหมายการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ชายแดน

4.1.6 มิติด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

4.1.6.1 การค้าชายแดนไทย - เมียนมาได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ Covid-19 และสถานการณ์ทางการเมืองในเมียนมา โดยพบว่า การซื้อ-ขายสินค้าบริเวณชายแดนลดลง เนื่องจาก ข้อจำกัดจากสถานการณ์การควบคุมโรคระบาด อีกทั้งสถานการณ์ทางการเมืองในเมียนมา ตลอดจนมาตรการลดการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคบางชนิดของรัฐบาลเมียนมาเพื่อเป็นการพึ่งตนเองจากภายใน

4.1.6.2 การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย/แรงงานต่างด้าว ที่ได้มีการเข้ามาแสวงหารายได้ในการเป็นแรงงานในประเทศไทย เนื่องจากสถานการณ์ในประเทศเมียนมา รวมถึงความต้องการแรงงานจากฝั่งไทย ทำให้ยังพบเห็นแรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยผ่านช่องทางธรรมชาติโดยผิดกฎหมาย

4.1.6.3 การพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับอาชญากรรมอื่น ๆ เช่น ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองแต่ต้องการได้สิทธิทางทะเบียนราษฎร จึงหาวิธีการให้ได้มาโดยไม่ชอบธรรม เช่น ใช้ความสัมพันธ์ในระดับเครือญาติ การแสวงประโยชน์จากเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งอาจนำไปสู่การกระทำผิดอื่น ๆ เช่น การเข้าสู่ขบวนการค้ายาเสพติด การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ฯลฯ

4.1.6.4 การเข้ามาลงทุนของผู้ประกอบการ/นักลงทุนชาวจีน บริเวณชายแดนประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางฝั่งเมียนมา และฝั่ง สปป. ลาว ที่กำลังมีการ

ก่อสร้างเมือง และอุตสาหกรรมพาณิชย์กรรมต่าง ๆ อาทิ บ่อนคาสีโน สถานบันเทิง ฯลฯ โดยอยู่ในรูปของร้านค้า การค้าปลีก การท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการชาวจีน ทำให้รายได้ไม่ลงมาสู่พื้นที่มากนัก

4.1.6.5 การเร่งพัฒนาระบบคมนาคมในเมียนมาที่ส่งผลต่อการนำเข้ารถยนต์ ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมายเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการชะลอการลงทุนในอุตสาหกรรมรถยนต์ของนักลงทุนต่างชาติและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน เส้นทางคมนาคม โดยพบว่ามีการนำเข้าทั้งแบบที่ถูกกฎหมายและลักลอบนำเข้าโดยผิดกฎหมาย

4.1.6.6 สถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมาส่งผลกระทบต่อการค้าเคลื่อนที่ที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทย พบว่า ในช่วงที่มีการปิดด่านพรมแดนจาก สถานการณ์ Covid-19 และสถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมา ทำให้ระบบขนส่งโลจิสติกส์ และการส่งออกสินค้าไปยังเมียนมาไม่สามารถทำได้ นอกจากนี้ผู้ประกอบการในพื้นที่ ยังพบอุปสรรคจากการไม่สามารถใช้ระบบการเงินและการธนาคารได้ตามช่องทางปกติ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ

4.1.6.7 สถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมาเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวชุมชน เนื่องจากนักท่องเที่ยวยังกังวลถึงความปลอดภัยในพื้นที่ แม้ว่าหน่วยงานราชการจะมีการลงพื้นที่ให้ความรู้ และแนวทางในการประกอบอาชีพด้านการทำเกษตรกับประชาชน แต่รายได้จากการท่องเที่ยวยังเป็นรายได้ที่คนในพื้นที่ต้องการ

4.1.6.8 การขาดแคลนแรงงานเมียนมา เนื่องจากสถานการณ์ Covid - 19 และหลังเหตุการณ์รัฐประหาร สถานการณ์การระบาดของ Covid -19 และสถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมาที่ผ่านมาส่งผลให้ผู้ประกอบการฝั่งไทยที่ประกอบธุรกิจร้านอาหาร และโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ได้รับผลกระทบ เนื่องจากไม่สามารถทำการจ้างงานแรงงานจากฝั่งเมียนมาเพื่อให้เข้ามาทำงานยังฝั่งไทยได้

4.1.7 มิติด้านภาวะผู้นำ ได้แก่

4.1.7.1 การสืบทอดอำนาจของผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ในลักษณะเครือญาติ

ถึงแม้ว่าชนกลุ่มน้อยกลุ่มชาติพันธุ์ จะมีการประชุมเพื่อเลือกผู้นำ แต่ส่วนมากผู้ที่ได้รับการสืบทอดอำนาจการบริหารงานจะเป็นเครือญาติกับผู้นำคนเดิม จึงทำให้อำนาจการบริหารงานอยู่เฉพาะแค่คนกลุ่มเดียว ทิศทางการบริหารจึงยังคงเดิม และบางพื้นที่ที่ผู้นำของกลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวชายแดนมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีการสร้างเครือข่ายและสืบทอดอำนาจในการดำเนินการต่อ จึงส่งผลให้สถานการณ์ปัญหาการค้ายาเสพติดในพื้นที่ชายแดนยังคงอยู่

4.1.7.2 การเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง (ผู้นำรัฐบาล) ส่งผลให้สถานการณ์ในพื้นที่รุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ด่านพระเจดีย์สามองค์ จ.กาญจนบุรี และบริเวณเมืองพญาตองซูฝั่งประเทศเมียนมา ที่ยังคงมีสถานการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้ ปัจจุบันสถานการณ์ของกลุ่มเหล่านี้ได้เปลี่ยนไปจากการต่อสู้เพื่อปลดแอกจากผู้นำรัฐบาลทหารเมียนมาเป็นการทำเพื่อผู้นำของกลุ่มมากขึ้น

โดยเมื่อช่วงปลายเดือน มกราคม 2566 มีการเผาสถานที่ราชการในเมืองพญาตองซู โดยกองกำลังติดอาวุธที่เป็นกองกำลังของ DKBA ซึ่งน่าจะเป็นการตอบโต้กรณีที่เครื่องบินทหารเมียนมาได้ทิ้งระเบิดโจมตีค่ายบ้านพักของ พ.อ.เพียวลิน หรือเอวัน หรือเอ๊ว ผบ.บก.ยว.2 /รอง ผบ.พล.น.2 กกล. DKBA และเครื่องบินยังทิ้งระเบิดลงไปยังบ้านพักในเขตพื้นที่พญาตองซู ประเทศเมียนมา ซึ่งอยู่ห่างจากจุดผ่อนปรนทางการค้าชายแดนด่านพระเจดีย์สามองค์ไม่ไกลนัก ซึ่งสร้างความเสียหายแก่ประชาชนในพื้นที่ และทำให้เกิดผลกระทบจากผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมาเข้ามายังประเทศไทย

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถสรุปสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1

สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง	พื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา	
	ภาคเหนือ	ภาคตะวันตกและภาคใต้
มิติด้านการเมือง		
1. ความไม่สงบในประเทศเมียนมา	/	/
2. การแทรกแซงจากชาติมหาอำนาจ	/	/
3. ปัญหาการปักปันเขตแดนในบางพื้นที่ที่ยังไม่แล้วเสร็จ	/	
มิติด้านการทหาร		
1. การสู้รบบริเวณชายแดนระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมากับกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ	/	/
2. การลักลอบค้าอาวุธสงคราม	/	
มิติด้านสังคม		
1. การอพยพข้ามแดนของผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา	/	/
2. การเติบโตอย่างรวดเร็วของโครงการชเวทีกโก (Shwe Kokko)	/	
3. การเรียกร้องเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองของชาวเมียนมาที่ส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่	/	/
4. ปัญหายาเสพติดและการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งยาเสพติดตามแนวชายแดน	/	

5. การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตามแนวชายแดนรอบใหม่หลังเหตุการณ์รัฐประหารในเมียนมา	/	/
6. ปัญหาการศึกษาตามแนวชายแดน		/
7. ปัญหาสาธารณสุขตามแนวชายแดน		/
8. การลักลอบนำเข้าสัตว์ – ซากสัตว์ตามแนวชายแดน		/
มิติด้านเทคโนโลยี		
1. การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการกระทำผิดกฎหมาย	/	/
2. อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ได้จากหน่วยเหนือ ไม่ตอบสนองต่อการปฏิบัติการในพื้นที่	/	/
3. ขาดการส่งต่อองค์ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีของหน่วยงาน	/	/
4. อุปกรณ์ในการสนับสนุนการเฝ้าระวังบริเวณชายแดนไม่เพียงพอ	/	
5. การใช้โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีจากฝั่งไทยในการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยี	/	/
6. เครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ครอบคลุมในหลายพื้นที่บริเวณชายแดน		/
7. การตั้งฐานการพนันออนไลน์บริเวณชายแดน	/	
8. การใช้เทคโนโลยีในการผลิตยาเสพติดที่ทันสมัยมากขึ้น	/	
9. อุปสรรคจากการทำลายอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีของสัตว์ป่า		/
มิติด้านสิ่งแวดล้อม		
1. การสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งตามแนวชายแดน	/	
2. การประท้วงของประชาชนจากผลกระทบของการระเบิดเกาะแก่ง	/	
3. ปัญหามลภาวะทางอากาศข้ามแดน	/	
4. การลักลอบตัดไม้ บุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อใช้ในเชิงเศรษฐกิจ		/

5. การลักลอบค้าสัตว์ป่าสงวน		/
6. ปัญหาไฟป่า		/
7. การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อครอบครองที่ดินทำกิน		/
8. ปัญหาขยะและการบริหารจัดการขยะที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ		/
มิติด้านเศรษฐกิจ		
1. การค้าชายแดนไทย – เมียนมาได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ Covid-19 และสถานการณ์ทางการเมืองในเมียนมา	/	
2. การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย/แรงงานต่างด้าว	/	
3. การพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับอาเซียนอื่น ๆ	/	
4. การเข้ามาลงทุนของผู้ประกอบการ/นักลงทุนชาวจีน	/	
5. การเร่งพัฒนาระบบคมนาคมในเมียนมาที่ส่งผลต่อการนำเข้ารถยนต์ ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมายเพิ่มมากขึ้น		/
6. สถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมาส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทย		/
7. สถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมาเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวชุมชน		/
8. การขาดแคลนแรงงานชาวเมียนมาในพื้นที่		/
มิติด้านภาวะผู้นำ		
1. การสืบทอดอำนาจของผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ในลักษณะเครือญาติ	/	/
2. การเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง (ผู้นำรัฐบาล) ส่งผลให้สถานการณ์ในพื้นที่รุนแรงมากขึ้น	/	/

4.2 บทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

4.2.1 มิติด้านการเมือง ได้แก่

4.2.1.1 ภาครัฐ หน่วยงานความมั่นคง และกองทัพ ควรดำรงความต่อเนื่องในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐบาลเมียนมา ผ่านกลไกที่มีอยู่ทั้งกลไกทางการทูต และกลไกในระดับกองทัพ เช่น การประชุมคณะกรรมการระดับสูง (High Level Committee : HLC) ไทย - เมียนมา ซึ่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดทั้งสองประเทศเป็นประธานร่วมกัน และการประชุมในระดับคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นเมียนมา-ไทย (Township Border Committee: TBC) ซึ่งเป็นกลไกระดับท้องถิ่นในการรับมือกับความท้าทายข้ามแดน ทั้งปัญหาการสู้รบ ปัญหายาเสพติด การลักลอบขนส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ใช้ในการสนับสนุนชนกลุ่มน้อย รวมถึงเพื่อสนับสนุนภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจและการค้าชายแดนให้สามารถขับเคลื่อนไปกับความมั่นคงได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดกับทั้งสองประเทศ เนื่องจากภาคเอกชนของไทยที่จะเข้าไปลงทุนในเมียนมามีความพร้อมแล้ว แต่ด้วยการเมืองภายในของเมียนมาทำให้การดำเนินการของภาคเอกชนและภาคธุรกิจของไทยและเมียนมายังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น

4.2.1.2 สำหรับปัญหาการเมืองภายในของเมียนมา เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนเป็นอย่างยิ่ง และเมียนมาเป็นเพื่อนบ้านที่มีความสำคัญต่อไทยอย่างมาก ทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ ดังนั้นการดำเนินนโยบายและท่าทีของไทยต่อสถานการณ์เมียนมา จึงมีความสำคัญมากเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ไทยในฐานะที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านของเมียนมา จึงควรแสดงจุดยืนและสนับสนุนมติของอาเซียนในการแสดงออกเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองภายในของเมียนมา และให้ความช่วยเหลือประชาชนชาวเมียนมาตามหลักมนุษยธรรม รวมถึงให้เมียนมามีส่วนร่วมกับเวทีการประชุมของอาเซียน และมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาภายในเมียนมาอย่างสันติโดยการผลักดันให้การดำเนินการตามฉันทามติ 5 ข้อของอาเซียนให้มีความคืบหน้าให้มากที่สุด และสนับสนุนให้เมียนมาเดินทางสู่การเลือกตั้งทั่วไปตามหลักประชาธิปไตยโดยเร็ว

4.2.1.3 ดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขกับปัญหาความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเส้นเขตแดนทับซ้อน เพื่อลดการเผชิญหน้าหรือการกระทบกระทั่งกับประเทศเมียนมา รวมถึงการพูดคุยในประเด็นดังกล่าวผ่านกลไกที่มีอยู่ทั้งในระดับท้องถิ่น เช่น การประชุมเรื่องเขตแดนในการประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นเมียนมา - ไทย (Township Border Committee: TBC) เป็นต้น และระดับรัฐบาล รวมทั้งกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม

4.2.2 มิติด้านการทหาร ได้แก่

4.2.2.1 กองทัพควรเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการสู้รบบริเวณชายแดน พร้อมทั้งเตรียมพร้อมรับมือกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้น โดยการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยต้องมีการบูรณาการในเรื่องแผนงาน กำลังพล ทรัพยากร และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงเสริมสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับมือกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดน เช่น ยาเสพติด การลักลอบค้าอาวุธสงคราม อาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

4.2.2.2 กองทัพควรส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเมียนมาทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น กลไกอย่างเป็นทางการที่มีการประชุมในระดับคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นเมียนมา - ไทย ซึ่งเป็นกลไกการหารือร่วมกันในเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงตามแนวชายแดน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดนในระดับท้องถิ่นของทั้งสองประเทศ หรือกลไกไม่เป็นทางการ เช่น การเล่นกีฬาร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งขาดความต่อเนื่องไปหลังจากสถานการณ์ Covid-19 และสถานการณ์ความไม่สงบทางการเมืองในเมียนมา

4.2.2.3 กองทัพและหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ควรเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการสู้รบบริเวณชายแดนด้วยการจำลองสถานการณ์ หรือห้องประชุมแบบวอร์รูม (War Room) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่ได้เตรียมรับมือกับสถานการณ์ความไม่สงบที่อาจเกิดขึ้น ที่จะกระทบกับประเทศไทย

4.2.2.4 กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง ควรมีการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงในบางประเด็นให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน และสอดคล้องกับการดำเนินการของภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคเศรษฐกิจให้สามารถดำเนินการไปพร้อม ๆ กับภาคความมั่นคงได้ เป็นต้น

4.2.3 มิติด้านสังคม ได้แก่

4.2.3.1 กลไกการประสานความร่วมมือในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานได้ในระดับหนึ่ง แต่การส่งเสริมให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นหรือท้องถิ่นนั้น ๆ เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมคู่ขนานระหว่างประเทศร่วมกัน จะช่วยส่งเสริมการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐจึงควรสนับสนุนการขับเคลื่อนกิจกรรมคู่ขนานระหว่างประเทศร่วมกัน ผ่านการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นระหว่างประเทศในการพึ่งตนเอง

4.2.3.2 สนับสนุนการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนให้สามารถจัดการกับปัญหาด้านความมั่นคงภายในพื้นที่ในระยะก่อตัว หรือในระยะแรก เช่น ทักษะการสื่อสารในการควบคุมประชาชนในพื้นที่ การให้ความรู้ด้านสาธารณสุขและการป้องกันและควบคุมโรคเบื้องต้น เป็นต้น

4.2.3.3 พิจารณานอมนุ่มติงประมาณสำหรับการให้ความช่วยเหลือประชาชนชาวเมียนมาตามหลักมนุษยธรรมในพื้นที่ชายแดนเพิ่มเติม

4.2.3.4 กระชับความร่วมมือระหว่างประเทศในการร่วมแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามแดน เช่น การลักลอบเข้าเมือง แรงงานต่างด้าว ฯลฯ เพื่อป้องกันการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และยังเป็นการป้องกันการนำพาหะโรคติดต่อร้ายแรงมาสู่กัน

4.2.4 มิติด้านเทคโนโลยี ได้แก่

4.2.4.1 ควรสนับสนุนอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่าง Anti-drone เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันโดรนผิดกฎหมาย โดยควรเพิ่ม

งบประมาณหรือการจัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อสกัดกันโทรน ผิดกฎหมายตามแนวชายแดน

4.2.4.2 ส่งเสริมการพัฒนาวาดเทียมให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ โดยเฉพาะระบบดาวเทียมนำทาง ที่เป็นระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System: GPS) เพื่อเป็นประโยชน์ในการระบุตำแหน่งของผู้กระทำความผิด ได้อย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำ

4.2.4.3 สนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยีและการพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วย ในการตรวจค้น โดยเฉพาะบริเวณจุดตรวจ และด่านตรวจ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ กล้อง CCTV ระบบกล้องอ่านทะเบียนอัตโนมัติ (License Plates) และเพิ่มกล้อง วงจรปิดบริเวณแนวชายแดนให้มากขึ้น เนื่องจากกำลังในการลาดตระเวนของ เจ้าหน้าที่อาจไม่ครอบคลุม และการเพิ่มประสิทธิภาพกล้องวงจรปิดให้ทันสมัยมากขึ้น เช่น การเปลี่ยนจากกล้องวงจรปิดที่สามารถบันทึกภาพได้เท่านั้น เปลี่ยนเป็นกล้อง วงจรปิดที่สามารถส่งสัญญาณไปยังเจ้าหน้าที่ได้ทันทีหากมีการบุกรุก

4.2.4.4 อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่หน่วยเหนือให้การสนับสนุนควรเป็น อุปกรณ์ที่ใช้งานได้ง่าย ไม่ซับซ้อน

4.2.4.5 ควรสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ทาง เทคโนโลยีในการเฝ้าระวัง เช่น กล้องวงจรปิด เนื่องจากหน่วยงานส่วนใหญ่ได้รับการ สนับสนุนเพียงแค่อุปกรณ์เท่านั้น หากมีการชำรุด ยังไม่มีงบประมาณในการซ่อมบำรุง ซึ่งการซ่อมบำรุงอุปกรณ์เหล่านี้มีราคาค่อนข้างสูง

4.2.4.6 ควรบูรณาการหน่วยงานภาครัฐเข้ากับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อ แก้ปัญหาเรื่องอินเทอร์เน็ตที่ไม่ครอบคลุมในพื้นที่ชายแดน เช่น การให้สำนักงาน คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการ วิทยุ กระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทำงานร่วมกับหน่วยงาน ในพื้นที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โทรคมนาคมและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เข้ามาทำงานร่วมกับสถานศึกษา เพื่อการ พัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตบริเวณชายแดน

4.2.4.7 การสร้างระบบหรือช่องทางทางเทคโนโลยีในการประสานข้อมูลร่วมกัน และเชื่อมโยงฐานข้อมูลของสองประเทศผ่านกลไกขับเคลื่อนที่มีในพื้นที่

4.2.4.8 หน่วยงานความมั่นคงควรใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และโซเชียลมีเดีย เป็นช่องทางการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อกระจายข่าวสารของทางราชการอย่างรวดเร็ว

4.2.5 มิติด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

4.2.5.1 ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรแก้ไขกฎ/ระเบียบ ในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร่วมกัน เช่น ที่ดิน ป่าไม้ ฯลฯ เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เป็นทางเลือกในการสร้างรายได้แทนการค้ายาเสพติด ตลอดจนการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนกับป่าในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดผลกระทบต่องิวิธการดำเนินชีวิตและการทำกินของคนในชุมชน

4.2.5.2 ส่งเสริมการเจรจาและการทำข้อตกลงร่วมกัน การไม่บุกรุกพื้นที่ป่าหรือการเผาป่า การเปิดพื้นที่ที่มีความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในฐานะผู้ที่อยู่ร่วมกับแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญ เพื่อลดความขัดแย้งและร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรของชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด

4.2.5.3 การพัฒนาพื้นที่แบบครอบคลุมโดยที่ยังคงมุ่งเน้นให้ประชาชนในพื้นที่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้สิทธิคนในชุมชนในการมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการอนุรักษ์บำรุงรักษาพื้นที่ป่าโดยไม่กระทบกับการดำเนินชีวิตและความมั่นคงในพื้นที่และของประเทศ

4.2.5.4 สร้างความตระหนักให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่องสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงผลกระทบจากการประกอบธุรกิจต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม ทั้งการปล่อยน้ำเสียออกจากโรงงานอุตสาหกรรม การทิ้งขยะ และการทำประมงผิดกฎหมาย ที่ต้องคำนึงถึงการมีอยู่ของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มากกว่าการคำนึงถึงมูลค่าที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจ

4.2.5.5 ดำเนินโครงการเสริมสร้างความรู้และจิตสำนึก ให้นักท่องเที่ยว รวมทั้งคนในพื้นที่ชายแดนให้เห็นความสำคัญของการมีอยู่ของทรัพยากรทางธรรมชาติ ตลอดจนการสร้างความรู้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจประมง ธุรกิจส่งออก และการท่องเที่ยว ในการสร้างจิตสำนึกและการอนุรักษ์ทรัพยากรร่วมกัน

4.2.5.6 ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้อย่างจริงจัง ตลอดจนการกำหนดแนวทางด้านกฎหมายที่ครอบคลุม และประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้พื้นที่ป่า ในการทำความเข้าใจและยึดถือแนวทางการปฏิบัติเพื่อดูแลทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน

4.2.5.7 ให้ความสำคัญกับการรักษาสภาพแวดล้อมตามแนวชายแดนทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า การสร้างความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ตามแนวชายแดน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน

4.2.6 มิติด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

4.2.6.1 พัฒนาความร่วมมือของสถาบันการเงินในอำเภอชายแดนทั้งสองประเทศ ให้สามารถดำเนินธุรกรรมทางการเงินได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

4.2.6.2 การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ควรดำเนินการควบคู่กับงานด้านความมั่นคง โดยการส่งเสริมการค้าและการลงทุนผ่านจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรน จุดผ่านแดนชั่วคราวเพื่อการท่องเที่ยว และพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย และเมียนมาเพื่อลดการกระทำผิดกฎหมายรูปแบบต่าง ๆ

4.2.6.3 การผลักดันยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว และส่งเสริมการเกษตรท้องถิ่นเพื่อเป็นทุนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับชุมชนในพื้นที่ ตลอดจนการกระตุ้นเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับฐานราก โดยใช้โอกาสจากความหลากหลายทางเชื้อชาติ ทั้งไทย มอญ กะเหรี่ยงไทยเชื้อสายจีน เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4.2.6.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจพอเพียง ตามศาสตร์พระราชาและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหา พื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยใช้แนวทางการนำเอาจุดแข็งมาสร้างพลัง ประชาชนให้ลุกขึ้นมาแก้ไขปัญหาด้วยพลังของตนเองตลอดจน รวมกลุ่มพัฒนาโดยใช้จุดแข็งหรือต้นทุนที่มีอยู่ในพื้นที่

4.2.6.5 ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนา คุณภาพสินค้า ผลิตภัณฑ์ ศักยภาพคนในชุมชน หาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า และมีระบบคมนาคมขนส่งที่ดี เพื่อสร้างวงจรทางเศรษฐกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ

4.2.7 มิติด้านภาวะผู้นำ ได้แก่

4.2.7.1 การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน ตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศให้ใกล้ชิดกัน เพื่อลดเงื่อนไขต่าง ๆ ภายใต้การ มีทัศนคติที่ดีต่อรัฐ พร้อมทั้งร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเป็นอุปสรรคใน การพัฒนาความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ

4.2.7.2 สนับสนุนการดำเนินการระหว่างรัฐต่อรัฐ เพื่อสร้างเสถียรภาพ ตามแนวชายแดน ผ่านกลไกความร่วมมือด้านต่าง ๆ

4.2.7.3 สนับสนุนการดำเนินการของรัฐ เพื่อตอบสนอง Road map ของเมียนมา ที่มุ่งไปสู่การเลือกตั้ง และการทำข้อตกลงยุติการสู้รบ

5

สรุปผลการวิจัย
และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ตลอดจนศึกษาบทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา โดยผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้สังเคราะห์ข้อมูลจาก (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และ (2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field study) ในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพิจิตร และชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดระนอง และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งในบทนี้คณะผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 คำถามวิจัยข้อที่ 1 สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมามีอะไรบ้าง

5.1.1.1 มิติด้านการเมือง ดังนี้ (1) ความไม่สงบในประเทศเมียนมา

หลังจากกองทัพเมียนมาที่นำโดย พลเอกอาวุโส มิน อ่อง ไหล่ ได้ทำการรัฐประหาร ส่งผลให้เกิดการประท้วง พร้อมทั้งการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์แบบต่าง ๆ จากประชาชน

นักศึกษา และข้าราชการ ที่ไม่เห็นด้วยกับการทำรัฐประหาร จึงนำมาสู่การแสดงออก ในการเรียกร้องประชาธิปไตย โดยมีการตั้งกลุ่มที่เรียกว่า กลุ่มอารยะขัดขืน (CDM) โดยมีการจัดตั้งเป็นกองกำลังพิทักษ์ประชาชน (PDF) เพื่อต่อสู้กับทหารเมียนมา และ กลุ่มที่ทหารเมียนมาให้การสนับสนุน เช่น กองกำลังพิทักษ์ชายแดน (BGF) นอกจากนี้ ยังมีกองกำลังชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยของรัฐกะเหรี่ยงที่ทำการต่อสู้กับ ทหารเมียนมา รวมถึงให้การช่วยเหลือในการฝึกให้กับกลุ่ม PDF เพื่อต่อสู้กับทหาร เมียนมา ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และด้านสังคม

(2) การแทรกแซงจากชาติมหาอำนาจ จากสถานการณ์ความไม่แน่นอนทางการเมือง จนนำไปสู่การสู้รบระหว่างรัฐบาลเมียนมากับชนกลุ่มน้อยนั้น ชาติมหาอำนาจ เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญในการเข้ามาให้ความช่วยเหลือในการสู้รบ เห็นได้จาก มหาอำนาจตะวันตกได้สนับสนุนเงินทุน อาวุธยุทโธปกรณ์ และการฝึกทางยุทธวิธีให้ กับกลุ่ม PDF และกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ซึ่งการสนับสนุนอาวุธ ยุทโธปกรณ์เหล่านี้บางส่วนได้ลักลอบนำเข้าทางชายแดนของประเทศไทย ในขณะที่ ฝ่ายรัฐบาลทหารเมียนมาเองก็ได้รับการสนับสนุนจากประเทศมหาอำนาจโดยเฉพาะ จีนกับรัสเซีย ซึ่งหากประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ยังเข้าแทรกแซงและให้การสนับสนุน รัฐบาลเมียนมาและกลุ่มต่าง ๆ ที่สู้รบกับรัฐบาลเมียนมาอยู่ จะทำให้แนวโน้ม ความไม่สงบในเมียนมายังคงยืดเยื้อต่อไป

(3) ปัญหาการปักปันเขตแดนในบาง พื้นที่ที่ยังไม่แล้วเสร็จ เนื่องจากไทยและเมียนมายังมีพื้นที่บางส่วนที่ยังไม่สามารถ ตกลงปักปันเขตแดนกันได้โดยมีสาเหตุมาจากการยึดถือแผนที่คนละฉบับและเส้นเขตแดน ต่างกัน จนเกิดความทับซ้อนในหลายพื้นที่ เช่น เกาะกลางแม่น้ำเมย เขตแดนบริเวณ แม่น้ำสาละวิน - แม่น้ำรวก เป็นต้น

5.1.1.2 มิติด้านการทหาร ดังนี้ **(1) การสู้รบบริเวณชายแดน ระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมากับกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ** โดยเฉพาะ ในรัฐกะเหรี่ยงที่มีปัญหาการสู้รบระหว่างชนกลุ่มน้อยติดอาวุธหลายกลุ่ม ซึ่งบางกลุ่ม ได้ร่วมกับกลุ่ม PDF โดยกลุ่มเหล่านี้มีการสู้รบกับกลุ่ม BGF และทหารเมียนมาอย่าง

ต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีบริเวณรัฐฉานที่ติดกับจังหวัดภาคเหนือของไทยก็มีการสู้รบของกองกำลังติดอาวุธกับทหารเมียนมาด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งส่งผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และด้านสังคม แต่ในจังหวัดอื่น ๆ ที่ติดกับภาคตะนาวศรี เช่น ประจวบคีรีขันธ์ และระนองที่ติดกับเกาะสอง เขตทวาย ไม่มีปัญหาการสู้รบกับชนกลุ่มน้อย

(2) การลักลอบค้าอาวุธสงคราม มีการลักลอบค้าอาวุธสงครามบริเวณชายแดนไทย - เมียนมา เพื่อนำไปให้ชนกลุ่มน้อยติดอาวุธใช้ในการต่อสู้กับทหารเมียนมา โดยมีการขนส่งผ่านช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน ซึ่งเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกับอาชญากรรมอื่น ๆ อีกด้วย

5.1.1.3 มิติด้านสังคม ดังนี้ **(1) การอพยพข้ามแดนของผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา** ได้ส่งผลกระทบดังนี้ (1.1) ทำให้พื้นที่ชายแดนไทยต้องจัด “พื้นที่ปลอดภัยชั่วคราว” ด้วยงบประมาณของทางจังหวัด ซึ่งในอนาคตหากผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อาจเกินกำลังของจังหวัดในการบริหารจัดการได้ (1.2) ความยึดถือของสถานการณ์ภายในของเมียนมา ทำให้ผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมาบางกลุ่มยังคงมีประเทศไทยเป็นเป้าหมายในการแสวงหาความอยู่รอด (1.3) ผลกระทบด้านความปลอดภัยของประชาชนคนไทยที่อาศัยในบริเวณใกล้แนวชายแดนไทย - เมียนมา

(2) การเติบโตอย่างรวดเร็วของโครงการชเวกโก (Shwe Kokko) ทำให้เกิดบริบทการไหลเวียนของเงินทุนจากจีนสู่พื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา ดังนี้ (2.1) คาสโนตามแนวชายแดนเมียนมาเป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวจีนทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย รวมทั้งเป็นแหล่งรวมของเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติให้เข้ามาในพื้นที่ (2.2) พื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาพบการหลอกลวงแรงงานที่มีทักษะทางเทคโนโลยีสูงทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาในพื้นที่ (2.3) ภัยจากการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคใน Shwe Kokko ทำให้เกิดการกีดเซาะของตลิ่งลำน้ำเมย (2.4) หน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่อาจขาดแคลนบุคลากร หากมีการขอเปิดท่าข้ามฝั่งไทยเพิ่มเติม

(3) การเรียกร้องเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองของชาวเมียนมาที่ส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่ (3.1)

สร้างความไม่สบายใจให้กับคนในพื้นที่ถึงความปลอดภัย และ (3.2) อาจเปิดช่องให้องค์กรระหว่างประเทศเข้ามาแสวงประโยชน์จากประเทศไทย (4) **ปัญหายาเสพติดและการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งยาเสพติดตามแนวชายแดน** โดยแฝงเข้ามาใช้ระบบโลจิสติกส์ของผู้ให้บริการขนส่งเอกชน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคมในพื้นที่ในวงกว้าง (5) **การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตามแนวชายแดนรอบใหม่หลังเหตุการณ์รัฐประหารในเมียนมา** จากความต้องการแรงงานในประเทศไทย ทำให้ยังคงมีการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในลักษณะที่มีผู้นำพาเข้าสู่พื้นที่ตอนใน เนื่องจากโทษของผู้พานำน้อย จึงไม่มีผลต่อการจูงใจให้เลิกกระทำผิด (6) **ปัญหาการศึกษาตามแนวชายแดน** เนื่องจากอาคารเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มักตั้งอยู่ในเขตปะทะระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลเมียนมา จึงต้องปรับเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับรองรับคนไทยตามแนวชายแดน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ และสร้างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลเพิ่มมากขึ้น (7) **ปัญหาสาธารณสุขตามแนวชายแดน** เช่น ปัญหาโรคติดต่อ โรคอุบัติใหม่ และการไหลทะลักของสินค้าทำลายสุขภาพที่ไม่ได้มาตรฐานเข้ามาในพื้นที่ และ (8) **การลักลอบนำเข้าสัตว์ – ซากสัตว์ตามแนวชายแดน** อาจนำไปสู่โรคระบาดสัตว์อุบัติใหม่ในพื้นที่

5.1.1.4 มิติด้านเทคโนโลยี ดังนี้ (1) **การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการกระทำผิดกฎหมาย** โดยมีการใช้เทคโนโลยี “โดรน” ในการตรวจสอบพื้นที่ของผู้ค้ายาเสพติด ก่อนที่จะมีการลักลอบขนส่งยาเสพติดตามแนวชายแดน (2) **อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ได้รับจากหน่วยเหนือ ยังไม่ตอบสนองต่อการปฏิบัติการกิจในพื้นที่** โดยเฉพาะโดรนที่ได้รับยังเป็นรุ่นที่ยากต่อการใช้งาน (3) **ขาดการส่งต่อองค์ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีของแต่ละหน่วยงาน** เมื่อมีการปรับย้ายในระดับผู้ปฏิบัติ ทำให้องค์ความรู้ทางเทคโนโลยีขาดช่วงไป เนื่องจากไม่มีการถ่ายทอด (4) **อุปกรณ์ในการสนับสนุนการเฝ้าระวังบริเวณชายแดนไม่เพียงพอ** โดยหน่วยงานที่ดูแลมีกำลังพลไม่เพียงพอต่อการเฝ้าระวังตามแนวชายแดน ทำให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติการกิจ (5) **การใช้โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีจากฝั่งไทยก่ออาชญากรรมทาง**

เทคโนโลยี ทำให้ยากต่อการติดตามผู้กระทำความผิดจากฝั่งเมียนมา (6) **เครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ครอบคลุมในหลายพื้นที่บริเวณชายแดน** ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในพื้นที่ (7) **การตั้งฐานการพนันออนไลน์บริเวณชายแดน** ทำให้เกิดบ่อนกาสิโนและเกิดการหลอกลวงออนไลน์เพิ่มมากขึ้น (8) **การใช้เทคโนโลยีในการผลิตยาเสพติดที่ทันสมัยมากขึ้น** จากสถานการณ์ความไม่สงบในประเทศเมียนมาเป็นสิ่งกระตุ้นให้กลุ่มผู้ผลิตเร่งการผลิต และลำเลียงยาเสพติดออกมาเป็นจำนวนมาก (9) **อุปสรรคจากการทำลายอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีของสัตว์ป่า** โดยเฉพาะอุปกรณ์จำพวกกล้องวงจรปิดที่ติดตั้งไว้ในป่าเพื่อตรวจตราการกระทำความผิด

5.1.1.5 มิติด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้ (1) **การสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งตามแนวชายแดน** ซึ่งเป็นการก่อสร้างที่ทำเพื่อแก้ไขปัญหาการสูญเสียดินแดนจากน้ำกัดเซาะหรือพังทลายของตลิ่ง ส่งผลให้ปริมาณป่าไม้ตามแนวชายแดนลดลงจำนวนมาก (2) **การประท้วงของประชาชนจากผลกระทบของการระเบิดเกาะแก่ง** ซึ่งเกิดการคัดค้านในหลายภาคส่วน รวมถึงภาคประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ (3) **ปัญหามลภาวะทางอากาศข้ามแดน** โดยเฉพาะการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การเผาไร่ข้าวโพด เป็นต้น (4) **การลักลอบตัดไม้ บุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อใช้ในเชิงเศรษฐกิจ** พบการบุกรุกลักลอบตัดไม้ของกลุ่มนายทุนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงการประกอบธุรกิจ เช่น การผลิตไม้แปรรูป เป็นต้น (5) **การลักลอบค้าสัตว์ป่าสงวน** พบว่า มีการลักลอบส่งออกสัตว์ป่าสงวนบริเวณชายแดน (6) **ปัญหาไฟป่า** พบปัญหาการลักลอบเผาป่าเพื่อหาของป่าในพื้นที่ ฯลฯ (7) **การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อครอบครองที่ดินทำกิน** พบว่า มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตรและเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และ (8) **ปัญหาขยะและการบริหารจัดการขยะที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ** จากปัญหาของการลักลอบเข้าเมือง หรือการเดินทางของนักท่องเที่ยวมายังฝั่งไทย และการที่ยังไม่มีระบบการบริหารจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ

5.1.1.6 มิติด้านเศรษฐกิจ ดังนี้ (1) **การค้าชายแดนไทย - เมียนมา** ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ Covid-19 และสถานการณ์ทางการเมืองในเมียนมา การซื้อ - ขายสินค้าบริเวณชายแดนลดลง อีกทั้งรัฐบาลเมียนมามีการลดการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคบางชนิดเพื่อเป็นการพึ่งตนเองจากภายใน (2) **การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย/แรงงานต่างด้าว** จากสถานการณ์ในประเทศเมียนมาทำให้ภาวะเศรษฐกิจหยุดชะงัก จึงได้มีการเข้ามาแสวงหารายได้ด้วยการเป็นแรงงานในประเทศไทย (3) **การพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับอาชญากรรมอื่น ๆ** เช่น ปัญหาผู้ไม่มีสิทธิ์ทางทะเบียนราษฎรที่หลบหนีเข้าเมืองแต่ต้องการได้สิทธิ์ จึงหาวิธีการให้ได้มาโดยไม่ชอบธรรม เช่น การใช้ความสัมพันธ์ในระดับเครือข่าย การแสวงประโยชน์จากเจ้าหน้าที่รัฐ ฯลฯ (4) **การเข้ามาลงทุนของผู้ประกอบการ/นักลงทุนชาวจีน** หลังจากที่มีการก่อสร้างจากการลงทุนปลูกสร้างของกลุ่มทุนจีนทำให้รายได้ไม่ส่งมาสู่ท้องถิ่น (5) **การเร่งพัฒนาระบบคมนาคมในเมียนมาที่ส่งผลต่อการนำเข้ารถยนต์** ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมายเพิ่มมากขึ้น พบว่า เมียนมามีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น ส่งผลให้มีความต้องการนำเข้ารถยนต์ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก (6) **สถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมาส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทย** เนื่องจากความกังวลในสถานการณ์ในพื้นที่ และระบบขนส่งโลจิสติกส์ ในการส่งออกสินค้าไปยังเมียนมาไม่สามารถทำได้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการฝั่งไทยต้องแบกรับค่าใช้จ่ายจำนวนมาก นอกจากนี้ผู้ประกอบการในพื้นที่ ยังพบอุปสรรคจากการไม่สามารถใช้ระบบการเงินและการธนาคารได้ตามช่องทางปกติ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ (7) **สถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมาเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวชุมชน** เนื่องจากนักท่องเที่ยวยังกังวลถึงความปลอดภัยในพื้นที่ และ (8) **การขาดแคลนแรงงานเมียนมา** เนื่องจากสถานการณ์ Covid-19 และหลังเหตุการณ์รัฐประหาร ส่งผลให้ผู้ประกอบการฝั่งไทยที่ประกอบธุรกิจในพื้นที่ได้รับผลกระทบ เนื่องจากไม่สามารถทำการจ้างงานแรงงานจากฝั่งเมียนมาเพื่อให้เข้ามาทำงานยังฝั่งไทยได้

5.1.1.7 มิติด้านภาวะผู้นำ ดังนี้ (1) **การสืบทอดอำนาจของผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ในลักษณะเครือญาติ** บางพื้นที่ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ส่งผลให้สถานการณ์ด้านยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนยังคงอยู่ (2) **การเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง (ผู้นำรัฐบาล) ส่งผลให้สถานการณ์ในพื้นที่รุนแรงมากขึ้น** โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ด่านพระเจดีย์สามองค์ บริเวณเมืองพญาตองเชียงประเทศเมียนมา ทำให้เกิดผลกระทบจากผู้นำที่ภัยความไม่สงบชาวเมียนมาเข้ามายังประเทศไทย

5.1.2 คำถามวิจัยข้อที่ 2 บทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

5.1.2.1 มิติด้านการเมือง ได้แก่ (1) ภาครัฐ หน่วยงานความมั่นคง และกองทัพ ควรดำรงความต่อเนื่องในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐบาลเมียนมา เช่น การประชุมคณะกรรมการระดับสูง และการประชุมในระดับคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นเมียนมา - ไทย เพื่อรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะบริเวณชายแดนของทั้งสองประเทศ (2) ภาครัฐควรมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในเมียนมา รวมถึงสนับสนุนมติของอาเซียนในการแก้ไขสถานการณ์ในเมียนมา โดยการผลักดันให้การดำเนินการตามฉันทามติ 5 ข้อของอาเซียนมีความคืบหน้าให้มากที่สุด พร้อมทั้งสนับสนุนให้เมียนมาไปสู่การเลือกตั้งทั่วไปโดยเร็ว และ (3) ภาครัฐควรดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขกับปัญหาความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเส้นเขตแดนทับซ้อน เพื่อลดการเผชิญหน้าหรือการกระทบกระทั่งกับประเทศเมียนมา

5.1.2.2 มิติด้านการทหาร ได้แก่ (1) บูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทั้งในเรื่องแผนงาน กำลังพล ทหารยากร และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการรับมือกับความท้าทายที่จะเกิดขึ้นบริเวณชายแดน รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการสู้รบบริเวณชายแดน ด้วยการจำลองสถานการณ์ เช่น การจัดตั้ง War rooms

เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่ได้เตรียมรับมือกับสถานการณ์ที่เป็นผลกระทบกับประเทศไทย (2) การขับเคลื่อนนโยบายด้านความมั่นคงให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน และให้สอดคล้องกับการดำเนินการของทุกภาคส่วน เช่น ภาคเศรษฐกิจให้สามารถดำเนินการไปพร้อม ๆ กับภาคความมั่นคงได้ และ (3) ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเมียนมา ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

5.1.2.3 มิติด้านสังคม ได้แก่ (1) หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการขับเคลื่อนกิจกรรมคู่ขนานระหว่างประเทศร่วมกัน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนได้ดียิ่งขึ้น (2) สนับสนุนการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนให้สามารถจัดการปัญหาด้านความมั่นคงภายในพื้นที่ได้ด้วยตนเอง (3) พิจารณานุมัติงบประมาณสำหรับการให้ความช่วยเหลือประชาชนของเมียนมาตามหลักมนุษยธรรมในพื้นที่ชายแดนเพิ่มเติม และ (4) กระชับความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามแดน

5.1.2.4 มิติด้านเทคโนโลยี ได้แก่ (1) ควรสนับสนุนอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย และควรเพิ่มงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น Anti-drone เพื่อสกัดกั้นโดรนผิดกฎหมายตามแนวชายแดน (2) ส่งเสริมการพัฒนาดาวเทียม โดยเฉพาะระบบดาวเทียมนำทาง เพื่อเป็นประโยชน์ในการระบุตำแหน่งของผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำ (3) สนับสนุนอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีและการพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยตรวจค้น โดยเฉพาะบริเวณจุดตรวจ และด่านตรวจ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ (4) อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่หน่วยเหนือให้การสนับสนุนควรเป็นอุปกรณ์ที่ใช้งานง่าย และไม่ซับซ้อน (5) ควรสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีในการเฝ้าระวัง เช่น กล้องวงจรปิด เป็นต้น และอนุญาตให้หน่วยปฏิบัติสามารถจัดหาอุปกรณ์ซ่อมบำรุงได้เอง โดยไม่ต้องรอส่งต่อการซ่อมบำรุงตามวงรอบงบประมาณ

(6) ควรบูรณาการหน่วยงานภาครัฐเข้ากับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องอินเทอร์เน็ตที่ไม่ครอบคลุมในพื้นที่ชายแดน (7) ควรสร้างระบบหรือช่องทางทางเทคโนโลยีในการประสานข้อมูลร่วมกัน และเชื่อมโยงฐานข้อมูลของสองประเทศผ่านกลไกการขับเคลื่อนที่มีในพื้นที่ และ (8) หน่วยงานความมั่นคงควรใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และโซเชียลมีเดียในการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อการกระจายข่าวสารอย่างสะดวกและรวดเร็ว

5.1.2.5 มิติด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ (1) ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรแก้ไขกฎระเบียบ ในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร่วมกัน เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เป็นทางเลือกในการสร้างรายได้แทนการค้ายาเสพติด (2) การสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ในการไม่บุกรุกพื้นที่ป่าหรือการเผาป่า (3) การพัฒนาพื้นที่แบบครอบคลุมโดยที่ยังคงมุ่งเน้นให้ประชาชนในพื้นที่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ (4) สร้างความตระหนักให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม (5) ดำเนินโครงการเสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยว รวมทั้งคนในพื้นที่ชายแดน (6) ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้อย่างจริงจัง ตลอดจนการกำหนดแนวทางด้านกฎหมายที่ครอบคลุม และ (7) สร้างความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติ การประสานงาน และความร่วมมือกันของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ฯลฯ

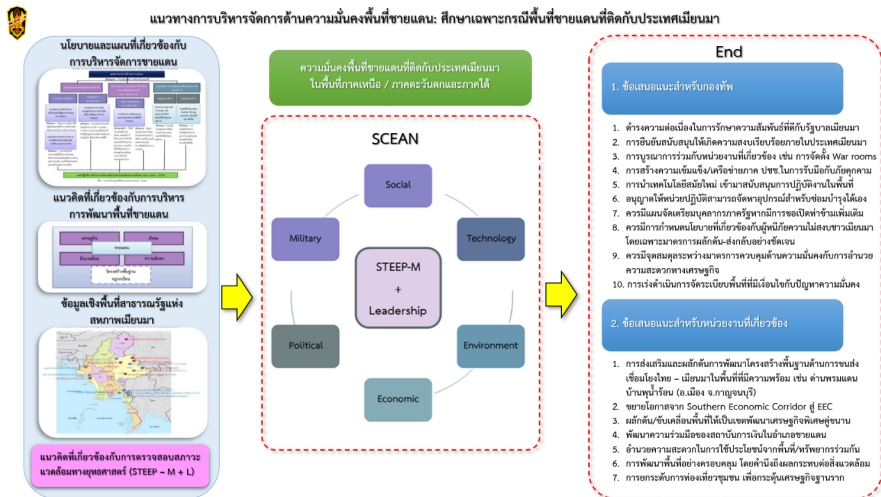
5.1.2.6 มิติด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ (1) พัฒนาความร่วมมือของสถาบันการเงินในอำเภอชายแดนทั้งสองประเทศ ให้สามารถดำเนินธุรกรรมทางการเงินได้อย่างสะดวกและปลอดภัย (2) การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ควรดำเนินการควบคู่กับงานด้านความมั่นคง โดยการส่งเสริมการค้าและการลงทุน ผ่านทางจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรน จุดผ่านแดนชั่วคราวเพื่อการท่องเที่ยว และพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยและเมียนมา (3) ผลักดันยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว และส่งเสริมการเกษตรท้องถิ่น เพื่อเป็นทุนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับชุมชนในพื้นที่ และ (4) ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพสินค้า ผลิตภัณฑ์ ศักยภาพคนในชุมชน

5.1.2.7 มิติด้านภาวะผู้นำ ได้แก่ (1) การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศให้ใกล้ชิดกัน เพื่อลดเงื่อนไขต่าง ๆ ภายใต้การมีทัศนคติที่ดีต่อรัฐ (2) สนับสนุนการดำเนินการระหว่างรัฐต่อรัฐ เพื่อสร้างเสถียรภาพตามแนวชายแดน และ (3) สนับสนุนการดำเนินการของรัฐเพื่อตอบสนอง Road map ของเมียนมา ที่มุ่งไปสู่การเลือกตั้ง และการทำข้อตกลงยุติการสู้รบ

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผลการวิจัยฉบับนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งกองทัพและหน่วยงานความมั่นคงอื่น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยใคร่ขอเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5.1 แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

5.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับกองทัพ

5.2.1.1 ภาครัฐ หน่วยงานความมั่นคง และกองทัพ ควรดำรงความต่อเนื่องในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐบาลเมียนมาผ่านกลไกที่มีอยู่ทั้งกลไกทางการทูต และกลไกในระดับกองทัพ เช่น การประชุมคณะกรรมการระดับสูง (High Level Committee : HLC) ไทย - เมียนมา ซึ่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดทั้งสองประเทศเป็นประธานร่วมกัน และการประชุมในระดับคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นเมียนมา - ไทย (Township Border Committee: TBC) ซึ่งเป็นกลไกระดับท้องถิ่นในการรับมือกับความท้าทายข้ามแดน ทั้งปัญหาการสู้รบ ปัญหายาเสพติด การลักลอบขนส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ใช้ในการสนับสนุนชนกลุ่มน้อย รวมถึงเพื่อสนับสนุนภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจและการค้าชายแดนให้สามารถขับเคลื่อนไปกับความมั่นคงได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดกับทั้งสองประเทศ

5.2.1.2 การยืนยันสนับสนุนให้เกิดความสงบภายในประเทศเมียนมา เช่น การสนับสนุนให้เกิดการเลือกตั้ง การให้ความช่วยเหลือประชาชนชาวเมียนมาตามหลักมนุษยธรรม รวมถึงสนับสนุนมติของอาเซียนในการแก้ไขสถานการณ์ในเมียนมาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

5.2.1.3 กองทัพและหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนด้วยการจำลองสถานการณ์ หรือการจัดตั้ง War rooms เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่ได้เตรียมความพร้อมในการรับมือกับการสู้รบบริเวณชายแดนหากสถานการณ์รุนแรงยิ่งขึ้น

5.2.1.4 ควรดำรงความต่อเนื่องในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามาเป็นเครือข่ายในการรับมือกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดน เช่น ยาเสพติด การลักลอบค้าอาวุธสงคราม อาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น ตลอดจนสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนให้สามารถจัดการปัญหาด้านความมั่นคงภายในพื้นที่ ในระยะก่อตัว หรือในระยะแรก เช่น ทักษะการสื่อสารในการควบคุมประชาชนในพื้นที่ การให้ความรู้ด้านสาธารณสุขและการป้องกันและควบคุมโรคเบื้องต้น เป็นต้น

5.2.1.5 การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่จุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ (จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรนการค้า จุดผ่อนปรนพิเศษ) อาทิ ระบบการติดตามและเฝ้าระวัง (Monitor and Surveillance) ระบบการระบุตัวตนผ่านข้อมูลทางชีวภาพ (Biometrics) อากาศยานไร้คนขับ (Unmanned Aerial Vehicle: UAV) ระบบกล้องอ่านทะเบียนอัตโนมัติ (License Plates) และระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System: GPS) ที่จะสามารถนำมาใช้ในการตรวจสอบการเคลื่อนไหวและตำแหน่งของผู้ที่กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีไปสู่การแจ้งเตือน ป้องกัน และจัดการภัยความมั่นคง รวมทั้งอาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่ชายแดนภายใต้หลักความปลอดภัยและง่ายต่อการใช้งาน

5.2.1.6 อนุญาตให้หน่วยปฏิบัติในพื้นที่สามารถจัดหาอุปกรณ์สำหรับซ่อมบำรุงได้เองโดยไม่ต้องรอส่งซ่อมบำรุงตามวงรอบปีงบประมาณ

5.2.1.7 จากการเติบโตอย่างรวดเร็วของโครงการชเวทีกโก (Shwe Kokko) หน่วยงานความมั่นคงควรมีการจัดหาบุคลากรรองรับ หากภาคเอกชนเข้ามาขอเปิดท่าข้ามเพิ่มเติมในอนาคต

5.2.1.8 กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง ควรกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา หรือนโยบายการผลักดัน-ส่งกลับผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมาอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ชายแดน

5.2.1.9 กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง ควรมีการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงในบางประเด็นให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน และสอดคล้องกับการดำเนินการของภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคเศรษฐกิจให้สามารถดำเนินการไปพร้อม ๆ กับภาคความมั่นคงได้ เป็นต้น

5.2.1.10 เร่งดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขกับปัญหาความมั่นคง หรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเส้นเขตแดนทับซ้อน เพื่อลดการเผชิญหน้าหรือการกระทบกระทั่งกับประเทศเมียนมา รวมถึงการพูดคุยในประเด็นดังกล่าวผ่าน

กลไกที่มีอยู่ทั้งในระดับท้องถิ่น เช่น การประชุมเรื่องเขตแดนผ่านการประชุมในระดับ คณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นเมียนมา - ไทย (Township Border Committee: TBC) เป็นต้น และระดับรัฐบาล รวมทั้งกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการ แก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.2.2.1 ส่งเสริมและผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการ ขนส่งเชื่อมโยงระหว่างไทย - เมียนมาอย่างต่อเนื่อง เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้า การลงทุน และรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจบริเวณชายแดน โดยเฉพาะ ด้านพรมแดน บ้านพุน้ำร้อน (อ.เมือง จ.กาญจนบุรี) ที่ถือว่ามีความพร้อมและมี ศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง

5.2.2.2 ขยายโอกาสจากโครงการก่อสร้างทางพิเศษระหว่างเมือง หมายเลข 81 สายบางใหญ่ - กาญจนบุรีที่คาดว่าจะก่อสร้างแล้วเสร็จและเปิดให้ บริการตลอดทั้งสายได้ในปี 2566 ซึ่งจะเป็นเส้นทางเชื่อมโยงการพัฒนาพื้นที่ระเบียง เศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic Corridor : SEC) ที่จะสนับสนุนการขนส่ง ทางบกจากชายแดนจังหวัดกาญจนบุรีผ่านเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ไปยังกัมพูชาและเวียดนามในอนาคต

5.2.2.3 แสวงประโยชน์จากการที่พื้นที่ชายแดนฝั่งเมียนมายังมี แรงงานจำนวนมากที่พร้อมจะเข้ามารองรับการพัฒนาในลักษณะอุตสาหกรรม การผลิตร่วม (Co-production) เพื่อขับเคลื่อนให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ คู่ขนาน อันจะสร้างความเข้มแข็งในด้านการค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับเมียนมา ในอนาคต

5.2.2.4 พัฒนาความร่วมมือของสถาบันการเงินในอำเภอชายแดน ทั้งสองประเทศ ให้สามารถดำเนินไปได้อย่างถูกกฎหมายและปลอดภัย

5.2.2.5 ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรอำนวยความสะดวกในการใช้ ประโยชน์จากพื้นที่ร่วมกัน เช่น ที่ดิน ป่าไม้ ฯลฯ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิด ประโยชน์ในการพัฒนาเป็นทางเลือก เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง เช่น ปัญหายาเสพติด เป็นต้น

5.2.2.6 การยกระดับการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ตั้งแต่ระดับฐานราก และใช้มิติด้านเศรษฐกิจเป็นตัวนำในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความมั่นคงในพื้นที่

5.2.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.2.3.1 การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บรวบรวม ข้อมูลจากผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านความมั่นคงชายแดนที่ติดกับ ประเทศเมียนมา ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน มากยิ่งขึ้น ควรทำการศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อสำรวจบทบาทของไทยในการขับเคลื่อน ความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศไทยเพิ่มเติม เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการด้าน ความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

5.2.3.2 การวิจัยในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการ ด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศไทยมา ดังนั้นควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน ในพื้นที่อื่น ๆ ด้วย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารจัดการชายแดนในพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กุลชลี จงเจริญ. (2554). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อนโยบายและแผนการศึกษาในนโยบายการวางแผนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิชาภ พันธ์แพ. (2554). ผู้นำกับการจัดการการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2552). องค์การและการบริหารจัดการ. นนทบุรี: อิงค์ปิยอนด์บุคส์.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2559). เอกสารประเมินยุทธศาสตร์เรื่องคู่มือการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

- ชวงค์ อุบลีและคณะ. (2559). การบริหารจัดการปัญหาพื้นที่ชายแดน : กรณีศึกษาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 14(1), 28-29, เข้าถึงได้จาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/download/244155/165559/849105
- วีรวิชัย ปิยนนทศิลป์. (2560). การพัฒนาพื้นที่ชายแดน เพื่อการค้าการลงทุนและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560), เข้าถึงได้จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pyu/article/view/123264>
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (2566). บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความ

มั่นคงของประเทศรายสัปดาห์ ฉบับที่ 8/66 เรื่อง ทุนจีนสีเทาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, เข้าถึงได้จาก https://sscthailand.org/uploads_ssc/research_202303171679025676869024.pdf

วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย เอกสารวิจัย

ธนิษฐ์ รัตนโอฬาร. (2553). การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารธุรกิจ: การประยุกต์ใช้โมเดลการวัดเชิงก่อตัวและเชิงสะท้อนวิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาวิธีวิทยาวิจัย คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพา นันทกิจ. (2555). ปัจจัยภายนอก (STEEP) ที่มีผลกระทบต่อกรุงเทพมหานครเมืองท่องเที่ยว. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด. กรุงเทพฯ.

สุเทพ นิมสาय. (2558). ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนและสังคมเมืองชายแดนในเขตภาคเหนือตอนปลายประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : กรณีศึกษาเมืองชายแดนจังหวัดเชียงรายและจังหวัดตาก. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สุนทร ชุตินทรานนท์, พรพิมล ตรีโชติ และณัฐพล ตันตระกูลทรัพย์. (2556). “บทบาทของกองทัพไทยกับการจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ : กรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา”. รายงานวิจัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2556, น. 116 - 120

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2555). สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา, เข้าถึงได้จาก <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcc1c15e39c3060009ff8>
- คมชัดลึกออนไลน์. (2564). “กองทัพจีน” ผนึกรัฐบาลซูจี ชาติพันธุ์แรกรบเมียนมา, เข้าถึงได้จาก <https://www.komchadluek.net/news/468446>
- คมชัดลึกออนไลน์. (2564). นักศึกษาเมียนมา บนทางปิ่น 2 ยุค, เข้าถึงได้จาก <https://www.komchadluek.net/scoop/465175>
- ไทยพีบีเอส. (2565). “เจ้ายอดศึก” เปิดเจรจา “เมียนมา” รอบใหม่, เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/320584>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2560). เขตปกครอง “ปะโอ” เรามีแค่ดิน, เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1050557>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2566). เมียนมาเดือด เมืองพญาตองซูลุกเป็นไฟ DKBA โจมตีหนัก เสียจรเบิดสนั่นถึงไทย, เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/central/2610546>
- ธนะศักดิ์ ปฏิมาประกร อ้างถึงใน ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (2562). การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงในทศวรรษหน้า: ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนภาคตะวันออกและภาคตะวันตก, เข้าถึงได้จาก https://sscthailand.org/uploads_ssc/research_202004261587916457407945.pdf
- ประชา บวรพาวลี. (2564). ฝันถูกร้อน “ทัพสหพันธรัฐ” ความหวังหนุ่มสาวชาวเมียนมา, เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/932643>
- ประชาไท. (2564). กองทัพตะอาง TNLA ประณามกองทัพเมียนมาถล่มรัฐฉานหวังสร้างสถานการณ์สงครามกลางเมือง, เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2015/11/62459>
- ปัดทพ ตั้งศรีวงศ์. (2566). บทบาท “กองทัพว้า” กับ “ระเปียงเศรษฐกิจจีน-เมียนมา”, เข้าถึงได้จาก <https://thaipublica.org/2023/04/pundop105/>

- ปัทมพร ตั้งศรีวงศ์. (2564). กองทัพชาติพันธุ์...ตัวแปรสำคัญในเมียนมา, เข้าถึงได้จาก <https://thaipublica.org/2021/03/pundop22/>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). “สภาออบกูร์รัฐชน” แฉลงการณ์ยืนยันปกป้องชาวบ้าน
ระบุงครามรัฐชนเชื่อมโยงการยึดอำนาจ, เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/indochina/detail/9640000018123>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). ผีงแตกรัง! ชาวโกก้างอพยพหนี “เลาก์กาย” หวั่นแนวรบ
“เมียนมา-MNDAA” ลามเข้าเมือง, เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/indochina/detail/9650000116436>
- พีพีทีวี ออนไลน์. (2564). “กะเหรี่ยงแตก” แยกวงคูกองทัพ ด้าน KNU เลือกสู้ต่อ,
เข้าถึงได้จาก <https://www.pptvhd36.com/news/ต่างประเทศ/146714>
- วงศ์พันธ์ อมรินทร์เทว. (2564). จุดแข็งของเราคือพลังประชาชน” คุยกับกองกำลัง
ประชาชนเมียนมา ในวันที่ต้องจับอาวุธขึ้นสู้ด้วยตัวเอง, เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/myanmar-civilian-forces/>
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (ม.ป.ป.). คู่มือใช้เป็นแนวทางในการศึกษาตาม
หลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, เข้าถึงได้จาก http://www.thaindc.org/images/sub_1317847833_009%20Strategy%20Process.pdf
- วิกิพีเดีย. (2565). เขตการปกครองของประเทศเมียนมา, เข้าถึงได้จาก <https://citly.me/odFl4>
- ศรินาคา เชียงแสน. (2564). รวมชาติกะเหรี่ยงเผ่าพันธุ์ทรหดที่ไม่มีวันตาย...กับกระแส
แฮชแท็กขอย้ายประเทศ, เข้าถึงได้จาก <https://thaipublica.org/2021/05/the-karen-national-union-06-05-2564/>
- ศูนย์เมียนมาร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2555). การแบ่งเขตปกครอง,
เข้าถึงได้จาก <https://myanmarcenter.kpru.ac.th/myanmar/index.php/2017-07-27-15-09-12>

สถาบันพระปกเกล้า. (ไม่ระบุ). สงครามเย็น, เข้าถึงได้จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=สงครามเย็น>

สิริมา เจริญศรี, วิภาณี เผือกบัวขาว, เสกสิทธิ์ ปักซี่, ธนวัฒน์ สิทธิไทย. (2562). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชายแดนไทย - เมียนมา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, เข้าถึงได้จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/KRUjournal/article/view/193784/155417>

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. (2566). ข้อมูลพื้นฐานของต่างประเทศ 2566, เข้าถึงได้จาก <https://almanac.nia.go.th/media/almanac/2023/02/myanmar-2566.p>

สำนักข่าวชายขอบ (Transborder News). (2560). กลุ่มติดอาวุธชาติพันธุ์ยะไข่ ALP เสนอตัวขอทางการเมืองเมียนมาคุ้มครองความปลอดภัยให้ชาวยะไข่ หลังมีคนร้ายมุ่งโจมตีชาวบ้านที่เป็นชาวพุทธ ด้านพรรคการเมืองในพื้นที่ออกมาเตือนสถานการณ์เลวร้ายลงจนถึงระดับน่ากลัว, เข้าถึงได้จาก <https://transbordernews.in.th/home/?p=17310>

สำนักข่าวบ้านเมือง. (2566). ยิงถล่มสถานีตำรวจพญาทองชู! เสียชีวิต – ระเบิดดังถึงด่านเจดีย์สามองค์, เข้าถึงได้จาก <https://www.banmuang.co.th/news/region/317807>

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2561). แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2559 - 2564), เข้าถึงได้จาก <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/10/แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง.pdf>

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2566). นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570), เข้าถึงได้จาก https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2023/06/nsc_policy_66-70-2-.pdf

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2566). แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 – 2570), เข้าถึงได้จาก <https://www.>

nsc.go.th/wp-content/uploads/2023/04/Action-Plan-on-Border-Security-Management-66-70.pdf

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ไม่ระบุ). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (2566 - 2570), เข้าถึงได้จาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13>

อปท.นิวส์. (2566). สถานการณ์ชายแดนสงขลาบุรี เจ้าหน้าที่หนีตาย โชคดีไม่ได้รับบาดเจ็บ, เข้าถึงได้จาก <https://www.opt-news.com/news-highlight/32402>

อมรินทร์ทีวี. (2566). ผู้ว่าฯ จะอินเซ็กจี เมียนมา ประกาศกฎอัยการศึกพื้นที่ “พญาทองซู”, เข้าถึงได้จาก <https://www.amarintv.com/news/detail/165804>

ภาษาอังกฤษ

Weidner อ้างถึงใน วีรวิชัย ปิยนนทศิลป์. (2560). การพัฒนาพื้นที่ชายแดน เพื่อการค้าการลงทุนและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560), เข้าถึงได้จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pyu/article/view/123264>

Wayne, P., Smith, P. and Mills, G. (1991). Human Resource Development: The Field. Prentice-Hall

Yukl, G. (2006). Leadership in Organization. 6th edition, Upper Saddle River, NJ: Pearson Education International.

ကမ္ဘာပျက်

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview Protocol)

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

(In-Depth Interview Protocol)

เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน:
ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา”

คำชี้แจง

1. จุดประสงค์ของการสัมภาษณ์นี้ คือ เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา และเพื่อศึกษาบทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ดังนั้นจึงขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์นี้

2. ในการตอบแบบสัมภาษณ์นี้ ผู้ตอบไม่ต้องเขียนชื่อลงในแบบสัมภาษณ์ และกรุณาตอบตามความเป็นจริงให้มากที่สุด เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เชื่อถือได้และมีประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาหน่วยงานต่อไป

3. แบบสัมภาษณ์นี้มีเนื้อหาจำนวนทั้งสิ้น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้แทนองค์กร

ส่วนที่ 2 สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

ส่วนที่ 3 บทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ/แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

4. ขั้นตอนในการสัมภาษณ์

- กล่าวทักทายสวัสดิ์ผู้ให้สัมภาษณ์และอธิบายเกี่ยวกับงานวิจัยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบ

- ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และประโยชน์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์จะได้รับ

- ชี้แจงเรื่องการเก็บรักษาความลับของข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล

- ขออนุญาตบันทึกเสียง เพื่อความสะดวกและความสมบูรณ์ในการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล

- กำหนดระยะเวลาการให้สัมภาษณ์ประมาณ 1 ถึง 2 ชั่วโมง

- กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และขอข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลดิบจากการสัมภาษณ์มาสรุปในภาพรวมและเขียนรายงานการวิจัย โดยไม่มีการอ้างชื่อของท่านแต่อย่างใด ท่านสามารถที่จะไม่ตอบคำถาม ที่ทำให้ท่านไม่สะดวกใจ และขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะไม่มีผลใด ๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่าน

คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้จะได้รับการเก็บรักษาเป็นความลับตามจรรยาบรรณของการวิจัย ข้อมูลที่ได้ถือเป็นสิทธิ์ส่วนตัวของผู้ตอบ การรายงานผลจะแสดงออกมาในลักษณะผลรวมของกลุ่มเท่านั้น และขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะไม่ส่งผลเสียต่อหน่วยงานหรือตัวท่านเป็นอันเด็ดขาด

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความร่วมมือของทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

แบบสัมภาษณ์เพื่อกับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้แทนองค์กร

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....

ส่วนที่ 2 สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

2.1 ขอให้ท่านเล่าถึง ภัยคุกคาม ในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ในปัจจุบัน ว่ามีอะไรบ้าง

2.2 ขอให้ท่านเล่าถึง ความท้าทาย ในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ในปัจจุบัน ว่ามีอะไรบ้าง ตามประเด็นดังต่อไปนี้

2.2.1 มิติด้านสังคม

2.2.2 มิติด้านเทคโนโลยี

2.2.3 มิติด้านสิ่งแวดล้อม

2.2.4 มิติด้านเศรษฐกิจ

2.2.5 มิติด้านการเมือง

2.2.6 มิติด้านการทหาร

2.2.7 มิติด้านภาวะผู้นำ

2.3 กลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน (แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง กรอบความร่วมมือ หรือมาตรการทางกฎหมาย) เพียงพอสำหรับการจัดการผลกระทบจากปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา หรือไม่ อย่างไร

2.3.1 มิติด้านสังคม

2.3.2 มิติด้านเทคโนโลยี

2.3.3 มิติด้านสิ่งแวดล้อม

2.3.4 มิติด้านเศรษฐกิจ

2.3.5 มิติด้านการเมือง

2.3.6 มิติด้านการทหาร

2.3.7 มิติด้านภาวะผู้นำ

2.4 ท่านคิดว่ากลไกการบริหารจัดการชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน (แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง กรอบความร่วมมือ หรือมาตรการทางกฎหมาย) ควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่อย่างไร

2.4.1 มิติด้านสังคม

2.4.2 มิติด้านเทคโนโลยี

2.4.3 มิติด้านสิ่งแวดล้อม

2.4.4 มิติด้านเศรษฐกิจ

2.4.5 มิติด้านการเมือง

2.4.6 มิติด้านการทหาร

2.4.7 มิติด้านภาวะผู้นำ

ส่วนที่ 3 ศึกษาบทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

3.1 ในความเห็นของท่าน ท่านเห็นว่า บทบาทของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา ควรจะเป็นอย่างไร

3.1.1 มิติด้านสังคม

3.1.2 มิติด้านเทคโนโลยี

3.1.3 มิติด้านสิ่งแวดล้อม

3.1.4 มิติด้านเศรษฐกิจ

- 3.1.5 มิติด้านการเมือง
- 3.1.6 มิติด้านการทหาร
- 3.1.7 มิติด้านภาวะผู้นำ

3.2 ในความเห็นของท่าน ท่านเห็นว่า บทบาท / หน้าที่ ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญที่ต้องปฏิบัติ เพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมาให้ประสบความสำเร็จ ควรมีการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

- 3.2.1 มิติด้านสังคม
- 3.2.2 มิติด้านเทคโนโลยี
- 3.2.3 มิติด้านสิ่งแวดล้อม
- 3.2.4 มิติด้านเศรษฐกิจ
- 3.2.5 มิติด้านการเมือง
- 3.2.6 มิติด้านการทหาร
- 3.2.7 มิติด้านภาวะผู้นำ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ / แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ภาพการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาพการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกครั้งที่ 1 ภาคความมั่นคง
ในพื้นที่ภาคเหนือ ณ จ.ตาก จ.เชียงใหม่ จ.เชียงราย และ จ.พิษณุโลก

บก.ผาเทมพิฟ ฉก.ทัพเจ้าตาก

นรช.เขตเชียงราย

บก.ฉก.ทัพเจ้าตาก

สำนักงาน บป.ส.๕ จ.เชียงใหม่

ฉก.ราชมนู ณ ฐานปฏิบัติการ ตชด.บ้านแม่โถงเกน อ.แม่สอด จ.ตาก
และสำรวจภูมิประเทศ พื้นที่เขตเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก รัฐกะเหรี่ยง สมม.
(บ.โก๊โก) หรือ ขวเก็กโก

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จ.ตาก

ภาพการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกครั้งที่ 1 ภาคเศรษฐกิจ
ในพื้นที่ภาคเหนือ ณ จ.ตาก จ.เชียงใหม่ จ.เชียงราย และ จ.พิษณุโลก

สำนักงานศุลกากร อ.แม่สอด

สำนักงานหอการค้าแม่สอด จ.ตาก

ภาพการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกครั้งที่ 1 ภาคประชาสังคม
ในพื้นที่ภาคเหนือ ณ จ.ตาก จ.เชียงใหม่ จ.เชียงราย และ จ.พิษณุโลก

ศาลากลาง จ.ตาก

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกครั้งที่ 2 ภาคความมั่นคง
ในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ณ จ.กาญจนบุรี จ.ราชบุรี จ.ระนอง และ
จ.ประจวบคีรีขันธ์

ด้านตรวจคนเข้าเมือง
สังขละบุรี

ด้านเจดีย์สามองค์

ฉก.ลาดหญ้า กกล.สุรสีห์

ตรวจคนเข้าเมือง
จังหวัดระนอง

ฉก.ทัพพระยาเสือ/ร.19

ฉก.ร.25 กกล.เทพสตรี

การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกครั้งที่ 2 ภาคเศรษฐกิจ
ในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ณ จ.กาญจนบุรี จ.ราชบุรี จ.ระนอง และ
จ.ประจวบคีรีขันธ์

สำนักงานด้านพรมแดน บ้านพุน้ำร้อน

จุดผ่อนปรนพิเศษด่านสิงขร

หอการค้าประจวบคีรีขันธ์

ด่านศุลกากรระนอง

การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกครั้งที่ 2 ภาคประชาสังคม
ในพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคใต้ ณ จ.กาญจนบุรี จ.ราชบุรี จ.ระนอง และ
จ.ประจวบคีรีขันธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จ.ราชบุรี

ศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทร. ๐๒-๒๗๔-๕๗๑๕ www.sscthailand.org